

Täysistunto

Tiistai 6.9.2016 klo 14.00—18.42

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.42.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—16.00 ja 17.38—18.42) ja puhemies Maria Lohela (16.00—17.38).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Uusi edustaja

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kauniaisista oleva arkkitehti, rakennusvalvontapäällikkö Veronica Rehn-Kivi, joka varamiehenä Uudenmaan vaalipiiristä on tullut edustajantoimesta 30.7.2016 lukien vapautetun Carl Haglundin sijaan, on 9.8.2016 esittänyt minulle edustajan valtakirjansa ja ryhtynyt hoitamaan edustajantointaan. — Tervetuloa!

Uusi edustaja ohjattiin paikalleen täysistuntosalissa.

2.2. Muut ilmoitukset

Pöytäkirjan liite Tasavallan Presidentin avoin kirje 25.8.2016 Liite 2.2A

Ilmoitetaan tasavallan presidentin avoin kirje valtioneuvostossa toimeenpannusta muutoksesta.

2.3. Vaalien toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Pirkko Mattilan tilalle on valittava varajäsen suureen valiokuntaan, jäsen hallintovaliokuntaan ja varajäsen maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Suuren valiokunnan, hallintovaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaalit toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

2.4. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on valtiopäivien ollessa keskeytettyinä 7.7., 4.8., 18.8., 25.8. ja 1.9.2016 antanut hallituksen esitykset HE 115-128/2016 vp, joista HE 119, 121 ja 122/2016 vp otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

2.5. U-asiat

Valtioneuvosto on 11.8., 25.8. ja 1.9.2016 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asiat U 33—51/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt ne käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioista U 33, 41 ja 42 liikenne- ja viestintävaliokunnan, asioista U 34—37 ja 44—46 hallintovaliokunnan, asioista U 38, 48 ja 49 valtiovarainvaliokunnan, asioista U 39, 40, 43 ja 47 talousvaliokunnan, asiasta U 50 liikenne- ja viestintävaliokunnan ja sivistysvaliokunnan sekä asiasta U 51 liikenne- ja viestintävaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

2.6. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2015 (K 9/2016 vp).

2.7. Sidonnaisuudet, VN

Eduskunnalle on saapunut Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenien sidonnaisuuksista (ministeri Risikko) VN 4/2016 vp.

2.8. Sidonnaisuudet, muut

Eduskunnalle on annettu apulaisoikeusasiamies Sakslinin sidonnaisuusselvitys M 1/2016 vp.

2.9. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 260, 263, 281, 293, 294, 298, 305-309, 311, 315-317, 320-405, 409/2016 vp.

3. Kristiina Salosen vapautuspyyntö sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 18/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.9.2016 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään perjantaina 9.9.2016 klo 10.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

4. Kristiina Salosen vapautuspyyntö talousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 19/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.9.2016 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdo-
kaskaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään perjantaina 9.9.2016 klo 10.

5. Hanna Halmeenpään vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 20/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdo-
kaskaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

6. Paavo Arhinmäen vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 21/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdo-
kaskaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

7. Paavo Arhinmäen vapautuspyyntö ulkoasiainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 22/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdo-
kaskaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

8. Nasima Razmyarin vapautuspyyntö sivistysvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 29/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.9.2016 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään perjantaina 9.9.2016 klo 10.

9. Nasima Razmyarin vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 30/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan perjantaina 9.9.2016 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään perjantaina 9.9.2016 klo 10.

10. Maria Tolppasen vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 31/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

11. Maria Tolppasen vapautuspyyntö työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 32/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

12. Maria Tolppasen vapautuspyyntö ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 33/2016 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 8.9.2016 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään torstaina 8.9.2016 klo 13.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi

Hallituksen esitys HE 111/2016 vp

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.09 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa eduskunta! Olen iloinen saadessani esitellä eduskunnalle esityksen uudeksi nuorisolaiksi. Esityksen keskeinen tavoite on vahvistaa nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista. Vahvistamme nuorten harrastamisen merkitystä kuin myös toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Lain velvoitteet ja tavoitteet perustuvat yhteisvastuuseen, kulttuurien moninaisuuteen, kansainvälisyyteen, kestäväan kehitykseen, terveisiin elämäntapoihin sekä ympäristön ja elämän kunnioittamiseen. Näiden varaan on hyvä rakentaa tulevaisuuden nuorisopolitiikkaa.

Koska esityksen tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta, päätimme aloittaa uuden toimintatavan jo lain valmisteluvaiheessa. Lähetimme lakiluonnoksen historiallisen laajalle lausuntokierrokselle loppuvuodesta 2015. Se kattoi muun muassa kaikki Suomen nuorisovaltuustot. Lakiesitystä oli mahdollista kommentoida myös avoimesti verkossa. Lisäksi lakiehdotusta käsiteltiin yhdessä nuorisojärjestöjen kanssa järjestetyissä työpajoissa.

Esityksen tavoitteena on parantaa valtion ja kuntien nuorisotoimien sekä nuorisotalon kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia vastata yhteiskuntamme muutokseen. Valtaosa nuorista asuu jatkossa maan läntisissä osissa sekä suurimmilla opiskelupaikkakunnilla. Samalla yhteiskuntamme on kymmenen vuoden aikana muuttunut yhä moninaisemmaksi. Tämä muutos koskee erityisesti nuoria.

Esityksen tavoitteena on korostaa nuoruuden merkitystä sekä tarjota monipuolisia palveluja nuorille ja ylipäättään nuorelle väestölle. Nuorisojärjestömme edustavat yhä laajempaa ja rikkaampaa kuvaa yhteiskunnasta. Nuorisotyön muodot muuttuvat, ja esimerkiksi verkkonuorisotyön merkitys vahvistuu. Samalla lain tavoitteena on keskittyä valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa muutamien keskeisten tavoitteiden toteuttamiseen yhdessä järjestöjemme kanssa.

Esityksen mukaan valtioneuvosto hyväksyisi joka neljäs vuosi valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman, joka olisi valtion nuorisopolitiikan keskeinen suunnittelun ja ohjauksen väline. Ohjelmaa valmisteltaisiin yhdessä nuorten, järjestöjen ja nuorten kanssa työtä tekevien yhteisöjen kanssa kentällä, ja siinä määriteltäisiin tärkeimmät valtakunnallisen nuorisopolitiikan tavoitteet seuraaville vuosille. Käynnistämme tänä syksynä ensimmäisen, uuden valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmistelun. Kutsun koko nuorisotyön kenttämme — sidosryhmät ja nuoret ennen kaikkea — mukaan valmisteamaan tätä tärkeää ohjelmaa.

Arvoisa puhemies! Nuorisopolitiikan rikkaus perustuu moninaisiin nuorisojärjestöihimme, jotka toteuttavat nuorisolain tavoitteita, muun muassa nuorten osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia, yhdenvertaisuutta järjestön oman perustan pohjalta. Esitys turvaa tämän järjestökentän moninaisuuden jatkossakin. Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyisi jatkossa valtakunnalliset nuorisotalon osaamiskeskukset. Mikä tahansa val-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tionapukelpoinen nuorisojärjestö voisi hakea osaamiskeskuksen roolia ja osallistua toteuttamaan uutta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaa jakamalla omaa erikoisosaamistaan koko laajan nuorisokentän käyttöön. Tavoitteena on samalla vahvistaa uuden valtakunnallisen ohjelman toimeenpanoa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä uudistetaan etsivää nuorisotyötä koskevaa sääntelyä. Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Vuonna 2015 etsivä nuorisotyö tavoitti noin 18 900 nuorta. Toiminta on vakiintunut ympäri Suomea nuorten tueksi. Tätä hyvää toimintaa haluamme edelleen tukea ja vahvistaa.

Lisäksi nuorten työpajatoiminnasta ja sen tehtävistä säädettäisiin jatkossa laissa. Nuorten työpajatoiminta ei olisi kuntia velvoittavaa toimintaa, vaan tehtävä olisi kunnalle vapaaehtoinen. Työpajatoimintaan osallistui vuonna 2015 lähes 15 000 alle 28-vuotiaasta nuorta, ja toiminta kattaa lähes koko Suomen. Tärkeää on vahvistaa työpajojen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä, jotta nuorille syntyisi mielekkäitä koulutuspolkuja, ensin koulutuksen kautta ammattiin ja työelämään. Tätä yhteistyötä tiivistämme myös eduskunnan käsittelyyn keväällä 2017 tuotavassa ammatillisen koulutuksen reformissa.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys vahvistaa edelleen nuorten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Esityksen mukaan kunnan ja valtion viranomaisen tulisi tarjota ja järjestää nuorille mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn tai heitä tulisi muutoin kuulla mainituissa asioissa. Nuorten osallistuminen valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman valmisteluun tuleekin olemaan yksi ensimmäisistä selkeistä toimenpiteistä ehdotetun nuorisolain pohjalta, ja se käynnistyy jo syyskuun aikana pyöreän pöydän keskustelulla yhdessä nuorisojärjestöjen edustajien kanssa.

Kutsun jokaisen edustajan mukaan pohtimaan ja tekemään työtä sen eteen, että nuorten mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskeviin asioihin olisivat entistäkin paremmat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Aihe lyhyelle debatille lienee olemassa, ja tästä syystä pyydän edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.15 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin työkauden alkaessa olisi mukava aloittaa iloisilla puheenvuoroilla, ja siltä osin tämä nuorisolaki on pääpiirteissään ok. (Ben Zyskowicz: Hyvä alkua!) Mutta koska puheet ja teot ovat nytkin ristiriidassa: Tämän lain tavoitehan on nuorten osallisuuden ja kyvyn toimia yhteiskunnassa vahvistaminen, nuorten oikeuksien toteutuminen. Mutta mitä tekee hallitus ensi vuoden budjetin kohdalta? Nostitte kovin esille tärkeän työpajatoiminnan. Jos ja kun lukuni ja tietoni ovat oikeat, niin hallitus on leikkaamassa ensi vuoden budjetissa nuorilta 24 prosenttia määrärahasosta. (Eduskunnasta: Ohoh!) Se on lähes 5 miljoonaa euroa. Ja se istuu ja sopii tavattoman huonosti nyt tämän nuorisolain sinällään oikeitten ja hyvien tavoitteitten ajamiseksi.

14.16 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni pääosin tämä laki palvelee tarkoitustaan. Mutta on meidän kaikkien intressissä, että meillä on hyvin monipuolinen ja riippumaton nuorisopolitiikka olemassa tässä maassa. Ja mielestäni Nuorisovaltuustojen Liitto on nähnyt tässä esityksessä vähän uhkakuvia. Sen myötä esimerkiksi osaamiskeskusten rahoitus tulevaisuudessa riippuisi jotenkin siitä, miten hyvin

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

nämä osaamiskeskukset toteuttavat hallituksen ohjelmaa. Ja silloin mielestäni se ei kyllä palvele tarkoitustaan edistää monipuolista ja riippumatonta nuorisopolitiikkaa.

14.17 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä laistahan voi olla kyllä ylpeä. Kun täällä käy kansainvälisiä vieraita, he ihailevat paitsi suomalaista koulutusjärjestelmää myös suomalaista nuorisopolitiikkaa. Olemme tehneet monta asiaa hyvin, ja tässä ollaan tekemässä edelleenkin montaa asiaa erittäin hyvin.

Tähän, mihin edustaja Gustafsson puuttui, ehkä ministerikin voisi vielä ottaa kantaa. Meillähän nyt tuolla kehysriihessä tuli nuorisotakuun kannalta positiivisia päätöksiä. Ensinnäkin etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan resurssien lisäämiseen haetaan ratkaisuja myös työmarkkinapöydistä. Uskon ja toivon, että sellaisia löytyy sieltä. Hallitus omalta osaltaan on siihen varautunut. Ja sen lisäksi jo aikaisemmin nuorisotakuun toimeenpanoa varten asetettiin asiantuntijatyöryhmä. Siellä haetaan sisältöä siihen, mitä tarkoittaa, kun siirrytään pelkästä yhteiskuntatakuusta, joka sinällään on tärkeä, kohti yhteisötakuun suuntaa. Eli myös sieltä on odotettavissa uusia keinoja. Niitä meidän kaikkien pitää kyllä nyt tähän keskusteluun tuoda. Tämä tavoite on erittäin, erittäin tärkeä ja välttämätön, ja hallitus etenee tässä. Ehkä ministeri voisi avata tätä sisältöä vielä hiukan enemmän.

14.18 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki luo erittäin tärkeät puitteet tässä maassa tehtävälle nuorisotyölle. Mutta kuten ollaan kuultu, myöskin resurssit ovat ihan keskeisessä roolissa, jotta tätä tärkeätä työtä voidaan tehdä. Ainakin tämä valtiovarainministeri Orpon budjettiesitys sisälsi 4,6 miljoonan leikkauksia juurikin etsivään nuorisotyöhön ja myöskin työpajatoimintaan. Ja budjettiriihen yhteydessä hallitus siirsi tämän kokonaisuuden työllisyyspaketin kanssa kolmikantavalmisteluun. Minäkin haluaisin nyt kuulla ministeriltä, oletteko palauttamassa tämän 4,6 miljoonan rahoituksen, jotta päästään edes tämän vuoden tasolle, ja onko teidän mielestänne kolmikanta oikea paikka päättää nuorisotyön rahoituksen painopisteistä.

14.19 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomainen asia, että olemme saaneet tämän nuorisolain käsittelyyn. Nostan esille yhden näkökulman, joka myös näkyy tässä hallituksen esityksessä.

Kysymys on monialaisesta yhteistyöstä, siitä, millä tavalla meidän eri toimijat rakentavat palveluita nuorisokeskeisesti, ei niin, että me katsomme niitä toimialoittain nuorisotoimen tai koulutoimen tai sosiaali- ja terveystoimen kautta, vaan sen nuoren näkökulmasta. Siksi on erinomainen asia, että täällä myöskin lähdetään vahvistamaan monialaista yhteistyötä. Ja ennen kaikkea, kun luodaan erilaisia ohjelmia, toivon, että siellä pidetään mielessä se nuori, jota se koskettaa.

14.20 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tärkeästä laista on kysymys, sillä tämä koskettaa noin kolmannesta meidän väestöstämme. Me jokainen tiedämme, että nuoriso ei ole mikään monoliitti. Jo toistakymmentä vuotta sitten Stakesin edesmennyt johtaja Heikkilä sanoi, että kolmanneksella meidän nuorisostamme menee paremmin kuin koskaan ja sitten lähes kolmasosa on sellaisia, että voidaan puhua jo miltei menetetystä sukupolvesta. Onkin äärimmäisen tärkeää, että kiinnitetään huomiota järjestäytyneen nuorisotoiminnan ulkopuolella olevien nuorten elämän edellytyksiin. Tässä on yleisiä tavoitteita, oikeita, hienoja tavoitteita, mutta mikä on todella praksis? Hyvä,

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

että on panostuksia etsivään nuorisotyöhön, ja tarvitaan myös tätä yhteistyötä ja vastauksia kysymykseen, kuka oikeasti ottaa kopin.

14.21 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki on se, voi sanoa, keskeisin työkalu, jolla sitä työtä, jolla pyritään pitämään kaikki nuoret mukana tässä yhteiskunnassa, tehdään. Ja voin omasta kokemuksestani sanoa, että sitä seurataan kunnissa hyvin tarkkaan ja se on kehittynyt eri vaiheissa edellisten hallitusten aikana.

Mutta todella on nyt niin, että budjettiriihessä hallitus päätti siirtää esimerkiksi nuorten koulutustakuuseen tai tähän osaamishjelmaan tai etsivään nuorisotyöhön liittyvät päätökset tähän kolmikantatyöryhmään. Ja hallitushan on puhunut, että nyt hallitus itse tekee päätöksiä ja kolmikantaa käytetään, kun tarvitaan. Mikä teidän kantanne on, miksi nämä keinot ovat siellä kolmikannan neuvotteluissa? Ja vielä ehkä olennaisempi kysymys: Hallitus asetti tälle työryhmälle rajan, että sen pitää olla kustannusneutraali. Tarkoittaako tämä nyt sitä, että etsivää nuorisotyötä voidaan lisätä vain, jos se leikataan ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta tai esimerkiksi Lex Taipale (Puhemies koputtaa) jätetään toteuttamatta?

14.22 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Nylander nosti esiin kysymyksen, johon myös minä tahtoisin vastauksen kuulla ministeriltä, liittyen siihen, että hallitus esittää poliittisen ohjauksen lisäämistä nuorisoalan osaamiskeskusten avustusten jakoon, mikä ei ole millään mittarilla kestävä. Tahtoisin tietää, miten ministeri perustelee tätä napanuoraa hallitusohjelman ja nuorisoalan osaamiskeskusten avustustenjaon välillä.

14.22 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä siitä, että tässä nuorisolain valmistelussa on ollut niin laaja ja hyvä kuuleminen, ja esimerkiksi poliittiset nuorisojärjestöt ovat esittäneet omia näkemyksiään lain valmisteluun. On todellakin tärkeää, että me kannustamme nuoria demokraattisiin vaikutuskeinoihin ja ottamaan vastuuta lähi- ja elinympäristöstään.

Olisin halunnut kiinnittää huomiota siihen, että varmasti aina vuosittain nämä valtionavustusten kriteerit nousevat keskustelun kohteeksi ja on äärimmäisen tärkeää, että siellä syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus sekä perusoikeuksien kunnioittaminen otetaan huomioon, ja on myös tärkeää, että nuoret itse ovat nimenomaan niitä toimijoita näissä järjestöissä, eivät pelkästään toiminnan kohteita. Ehkä ministeri voisi kommentoida tätä valtionavustusten jakamista, koska se vuosittain herättää niin paljon aina keskustelua.

Ja vielä kysymys sitten tästä nuorisolain alaikärajasta, sen tarpeellisuudesta.

14.24 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että tämä laki on esittelyssä, ja hyvä, että siitä on niin laajasti kuultu.

Haluaisin ottaa osaa nuorisojärjestöjä koskevaan kohtaan, koska nuoret eivät voi olla osallisia, jos ei ole järjestötoimintaa, jonka kautta he voivat toimia. Meillä on aika paljon normienpurkuehdotuksia myös tänne järjestötoiminnan puolelle, ihan lähtien siitä, voiko kulukorvauksia saada myöskin työtön verottomana aivan kuten työssä käyvät ihmiset ja miten työttömyyden määrittely tapahtuu silloin kun osallistuu aktiivisesti erilaiseen vapaaehtoistoimintaan. Monia muitakin esteitä vapaaehtoistyölle ja kansalaistoiminnalle on. Onko näitä tullut tässä (Puhemies koputtaa) laajassa kuulemiskierroksessa, joka on mielestäni erittäin hyvä asia?

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro edustaja Elorannalle, ja sen jälkeen mieluusti annan ministerille lyhyen puheenvuoron.

14.25 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kesäkuun alussa oli alle 25-vuotiaita nuoria työttöminä yli 54 000. Vaikka tuo nuorten työttömyys on edelleenkin lyhytkestoisempaa kuin vanhemmilla, niin nuortenkin työttömyys on pitkittymässä huolestuttavasti. Nuorisotakuu on estänyt nuorten työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä, ja sen avulla nuorten koulutus- ja työllistämispalveluja parannettiin. Osana tuota nuorisotakuuta toteutettiin muun muassa nuorten aikuisten osaamisohjelma, jonka avulla saatiin peruskoulun varassa oleville nuorille toisen asteen koulutus ja tutkinto. Nyt te olette kuitenkin ajamassa kokonaan alas tätä nuorten aikuisten osaamisohjelmaa juuri kun se on alkanut toimia hyvin, ja sen avulla on nähty todellakin aivan isoja menestystektomuksia siitä, miten syrjäytyneet nuoret ovat saaneet ammatin ja päässeet töihin. Juuri kun tämä hyvä palvelu on löydetty, nyt se sitten lopetetaan. Toinen harmittava esimerkki ovat nämä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan neljäsosaleikkaukset. Miksi, hyvä hallitus, teette päinvastaisia toimia kuin mitä oikeasti haluaisitte?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro ministerille paikan päältä, tai siis puhujapöytästä, 3 minuuttia. Tai no, ministeri saa valita, kummalta paikalta. (Naurua)

14.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! On suuri ilo, että nimenomaan nuorisolailla aloitamme tämän syysistuntokauden. Täytyy sanoa, että tästä uudesta nuorisolaista olemme kyllä hallituksessa hyvin ylpeitä. Se alleviivaa sitä Suomen isoa tarinaa siitä, että meillä nuoria kuullaan päätöksenteossa ja nuoria arvostetaan suuresti, heidän osallistumistaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttamiseen ja meidän yhteiskunnan rakentamiseen.

Hallituksen tavoitteena on myöskin turvata etsivän nuorisotyön ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoitus. Tämä asia on siltä osin kesken, että vielä työtä tehdään näiden työllisyystoimien osalta, joita nämäkin kiistatta olisivat. Toivon, että jo kuukauden sisällä asiaan saadaan selvyyttä. Mutta tahtotila on se, että etsivän nuorisotyön ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoitus voidaan turvata, jotta tämä arvokas toiminta voi jatkuu.

Samoin tällä hetkellä työskentelee uusi nuorisotakuutyöryhmä, jossa on haettu vähän uudennalaisiakin näkökulmia siihen, millä tavalla voidaan tehdä sellainen nuorisotakuu, joka aidosti pääsee tavoitteisiin. Tavoitteet ovat yhteiset siitä, että meillä olisi vähemmän nuoria koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, että jokainen nuori löytäisi oman polkunsaa, oman paikkansa, ja siihen tarvitaan erittäin paljon enemmän yhteistyötä kuin tähän päivään mennessä on nähty muun muassa eri viranomaisten välillä.

Täällä esitettiin hyvä kysymys siitä, kuka ottaa kopin, ja se onkin ollut se, mitä on paljon pohdittu viime vuosina: kenellä on se vastuu, kuka auttaa nuorta hyvin kokonaisvaltaisesti silloin kun on ongelmallinen elämäntilanne kohdilla? Ja siitä syystä hallitus on jo hallitusohjelmassaan linjannut, että tämä Ohjaamo-toiminta valtakunnallistetaan. Eli ideana on se, että Ohjaamosta nuori saa avun ja ohjauksen palveluihin, joita hän tarvitsee. Näistä Ohjaamoista on nyt erittäin hyviä kokemuksia jo kunnissa. Toivon, että tämä on sellaisia iloisia saavutuksia, joista voimme sitten iloita, kun tässä tavoitteisiin ollaan päästy ja nuoret saavat palvelut yhdeltä luukulta.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Samoin koulutustakuusta huolehditaan, ja se toteutuu tällä hetkellä hyvin ja tulevaisuudessaakin. Ja todella, kaikenlaiset sellaiset uudet ideat nuorisotakuun ympärillä otetaan ilolla vastaan.

Toivon, että tätä monipuolisesti käsitellään valiokunnassa ja että tämä nuorisolaki saisi myös ansaittua näkyvyyttä. Nimittäin nyt kun seuraavat askeleet ovat siinä, että rakennetaan ohjelma siitä, mihin strategiaan painopisteisiin meidän nuorisopolitiikka nojaa seuraavat vuodet, tätä työtä halutaan tehdä — niin kuin lakiakin on valmisteltu — hyvässä yhteistyössä kentän kanssa. Sehän koskee sekä nuorten parissa työskenteleviä aikuisia että ennen kaikkea nuoria itseään. Itselleni on ollut kunnia-asia hallituksen nuorisoministerinä, että olemme hallituksessa lisänneet nuorisojärjestöjen, opiskelijajärjestöjen edustusta kaikissa lainvalmisteluun tähtäävissä työryhmissä, (Puhemies koputtaa) mitä vain ikinä on keksitty, (Mikaela Nylander: Osaamiskeskukset!) että sinne nuoria voisi tulla mukaan (Puhemies koputtaa) ja silloin käytännössä tätä kautta saamme nuorten näkökulman päätöksentekoon entistä vahvemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. Ja vielä jos on aivan välttämätön muutama vastauspuheenvuoro, annetaan niille tilaa ja sijaa. Ensimmäisenä vastauspuheenvuoro, edustaja Lindtman.

14.29 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu osoittaa, että tämä nuorisolaki on vähän tämmöinen kaikkien puolueiden lempilapsi, ja erittäin hyvä niin. On todella tärkeätä, että tässä nähdään tietyissä asioissa yli hallitus—oppositio-rajojen.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä jäi nyt vastaamatta siihen olennaiseen kysymykseen: Nyt kävi selväksi, että ministeri sanoi, että vaikka meillä on kuinka hyvä laki, niin se ei paljon lämmitä, ellei ole resursseja. Ja kun hallitus kautensa alussa leikkasi tämän nuorisotakuun resursseja — on iloista, että hallitus on ottanut retoriikkaansa uudelleen tämän nuorisotakuun, joka tuotti tulosta, muun muassa Euroopan alhaisimman nuorten pitkäaikaistyöttömyyden — niin nyt tämä osaamisohjelma, etsivä nuorisotyö ja työpaja: onko näiden rahoitus nyt riippuvainen siitä, kuinka paljon leikataan työttömyysturvasta tai Lex Lindströmistä? Jos näin on, niin mitä olette siitä mieltä ministerinä? (Puhemies koputtaa) Nämä ovat valtion päätettävissä olevia asioita, (Puhemies koputtaa) ja teillä on päätösvalta näihin resursseihin.

14.30 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolaki on erittäin tärkeä laki, koska sillä pystytään ohjaamaan tätä nuorisotyötä valtakunnallisesti, ennen kaikkea kuntien suuntaan. Tältä osin haluaisin muutaman huomion esittää.

Kuten ministeri mainitsi, tämä Ohjaamo-toiminta tullaan valtakunnalliseksi laajentamaan, ja haluaisin tähän vaiheeseen mainita sellaisen asian, että yksistään Ohjaamo-toiminnan laajentaminen ei poista sitä ongelmaa. Eikä myöskään, edustaja Lindtman, se poista sitä ongelmaa, vaikka kuinka paljon rahaa sinne kaadetaan, että nämä nuoret saataisiin kaikki kopitettua, siis otettua kiinni. Meillä on tällä hetkellä 45 000 nuorta, jotka ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisriskin uhan alla selkeästi olevia nuoria, ja lisäksi lähes 120 000 nuorta aikuista, joilla ei ole toisen asteen koulutusta. Heille pitää luoda sellaisia polkuja, jotka ovat vähän pidemmälle ajateltuja kuin esimerkiksi tämä Ohjaamo-toiminta. Ohjaa-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

mo-toiminnassahan diagnosoidaan kyllä hyvin se ongelma, mutta itse siihen asiaan puuttuminen ja avun antaminen vielä puuttuvat.

Tässä haluaisinkin ministeriltä kysyä, miten me saisimme tässä kehitettyä sellaisen järjestelmän, että kolmas sektori olisi voimakkaasti mukana näitten kuntien (Puhemies koputtaa) palveluitten rinnalla ja samassa pöydässä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt siirtäisin vastauspuheenvuoron edustaja Sarkkiselle.

14.32 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisolakiesitys on pääasiassa hyvä, mutta nuorisopolitiikkaa ei kuitenkaan tehdä vain nuorisolailla. On esitettävä kysymys: vastaako olemassa oleva laajempi yhteiskuntapolitiikka nuorison kasvavaan eriarvoistumiseen ja nuorten lisääntyvään syrjäytymiseen?

Yksi esimerkki nuoria syrjäyttävästä käytännöstä ovat niin sanotun pakkolakielvoitteen erittäin tiukat tulkinnat. Eilen uutisoitiin nuoresta, jota ei hyväksytty työttömäksi työnhakijaksi, ja häneltä evättiin työttömyyspäiväraha, sillä hän ei lastenhoitovapaalla ollessaan ollut hakenut kouluun. Millaisen viestin se antaa Suomen nuorisolle, jos he eivät kelpaa edes työttömiksi työnhakijoiksi? Haluaisin kysyä, onko tällainen tiukka laintulkinta nuorisotakuun hengen mukaista.

14.33 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella aikaan saatu nuorisotakuu oli menestys siinä mielessä, että erityisesti vahvistettiin työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä. Se oli juuri se vahva perusta napata nuoret kiinni, antaa heille kädestä pitäen tukea ja apua löytää työpaikka, harjoittelupaikka. Olen huolissani kyllä siitä, mikä tämän toiminnan jatko on, kun hallitus on leikannut niin rajusti resursseja. Toivon, että ministeri ottaa tämän asian vakavasti ja huolekseen.

Sitten toisekseen: Nuorelle mahdollisuus harrastaa on tosi tärkeä. Se voi ehkäistä vakavaa syrjäytymistä. Näkeekö ministeri, että tällä nuorisolailla olisi joitain positiivisia vaikutuksia siihen, että jokainen lapsi ja nuori voisi harrastaa, myös vähävaraisten perheiden lapset?

14.34 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On äärimmäisen tärkeää nimenomaan nuorisolain yhteydessä — tästä tunnustusta ministerille — että sitä valmistellaan ja on valmisteltu nuorisojärjestöjen ja nuorten itsensä kanssa eikä esimerkiksi meidän entisten nuorisopoliitikkojen toimesta. Tiedämmekö me tänään, mikä on nuorisolle parasta, mitä he haluavat? (Vasemmalta: Niinpä!) Esimerkiksi Pokémon Go, josta voidaan olla montaa mieltä ja jota voidaan arvioida, on saanut Suomen nuoret liikkumaan ennennäkemättömällä tavalla. Ei siihen ole pystynyt koulu, eivät vanhemmat, ei armeija, eivät monet muutkaan tekijät. Kun syntyy tällaisia uusia asioita, niin annetaan niille mahdollisuuksia. Siksi, kun täällä kysytään, ratkaiseeko raha, no, voi ratkaistakin, mutta ei kaikkea. Annetaan nimenomaan nuorisojärjestöille, nuorisolle itselleen, nuorisolain toteuttamisen mutta muunkin vapaan toiminnan kautta mahdollisuus toteuttaa itseään, luoda omaa tulevaisuuttaan, omia unelmiaan. Se on parasta nuorisotyötä. (Mika Niikko: Juuri näin!)

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

14.35 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen todellakin ansaitsee kiitoksen siitä, että hän on näyttänyt esimerkkiä tässä valmisteluvaiheessa siitä, millä tavalla aidosti nuoria voidaan osallistaa. Nyt tämän osallistamisen painopiste tämän lain hyväksymisen jälkeen siirtyy sinne kuntiin, koska todella tarkalla silmällä täytyy seurata, millä tavalla sitä toimeenpannaan niin, että nuorilla aidosti on vaikutusmahdollisuuksia siellä kunnassa, etenkin itseään koskevaan päätöksentekoon. Se ei itsessään vielä riitä, että esimerkiksi perustetaan nuorisovaltuustoja, joista on hyviä kokemuksia ja joka melkein kaikista kunnista jo löytyy, vaan näillä nuorisovaltuustoilla pitää olla aitoa vaikutusmahdollisuutta. Nämä täytyy nyt siellä kunnissa turvata.

Olisin vielä kysynyt, onko ministerillä ajatuksia siitä, millä tavalla voidaan tukea ja kannustaa kuntia luomaan hyviä käytäntöjä tähän aitoon vaikuttamiseen, kun kuntien tehtäviä ja velvoitteita ymmärrettävästi ei voida suoraan lisätä.

14.36 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minäkin ilolla tervehdin tätä uudistusta, ja, kun meidän nuorekas ministerimme tämän vielä esittelee, ote vain paranee koko ajan.

Ohjelmaa on tehty yhdessä nuorten kanssa, ja se on erinomainen asia, koska mikään ei ole niin surkuhupaisaa kuin keski-ikäisten ihmisten suunnittelema nuorisotyö. Nämä osamiskeskukset, nuorten ohjaus- ja palveluverkostot, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajat ja niin edelleen ovat kaikki hyviä ja kannatettavia asioita, mutta se suurin huoli todella on, vaarako hallitus näihin riittävästi resursseja.

Tässä esittelytekstissä monessa kohtaa todetaan, että avustuksia tulee sinne, niitä voivat hakea valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja valtionavustuksia myönnetään yleisavustuksina ja niin edelleen, ja niin edelleen. Tämä lista siitä, miten aiotaan tehdä, on pitkä, mutta missä tosiaan on se konkretia, josta täälläkin on puhuttu, että nämä rahat riittäisivät tähän hyvään ohjelmaan tai (Puhemies koputtaa) hyvän lain toteuttamiseen? (Puhemies: Ja aika on kulunut loppuun asti!)

14.37 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa kiitellään tätä lakia, koska sen tavoitteet todellakin ovat kannatettavat ja hyvät. Ministeri puhui itsekin kauniisti niin työpajatoiminnasta, etsivästä nuorisotyöstä kuin Ohjaamo-toiminnastakin. Tuo kaikki on helppo allekirjoittaa.

Mutta kysyisin sitä: Kun laki on hyvä, niin miten ministeri näkee sen toimeenpanon? Me kaikki tiedämme, että Ohjaamo ikään kuin analysoi ja suunnittelee, mutta jos meiltä puuttuu vaikkapa työpajapuolelta tai muualta raha, jolla noita toimenpiteitä, joita nuoren tueksi tarvittaisiin, laitetaan sitten täytäntöön, niin se ei kyllä ole enää vain hyvän tahdon asia, vaan siinä on kysymys myös resursseista. Ja kun hallitus puhuu kauniisti sekä työpajatoiminnasta että etsivästä nuorisotyöstä, niin voisitteko te kertoa, miksi sieltä sitten leikataan niin voimakkaasti ja millä taikatempulla tuo leikkaus aiotaan paikata.

14.38 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todellakin hienoa, että meillä on nyt tämä nuorisolakiesitys tässä keskustelussa ja käsittelyssä, ja siitä kaikille asianosaisille kiitos.

Kiinnittäisin huomiota yhteen yksityiskohtaan liittyen nuorten osallisuuteen. Maassamme tehdään nyt erittäin historiallista ja merkittävää maakuntahallinnon uudistusta, ja samalla tavalla kuin kunnissa on perustettu nuorisovaltuusto, niin mielestäni olisi tärkeää,

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

että otettaisiin huomioon nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet myös tässä maakuntauudistuksen yhteydessä. Kun teemme tällaista kansanvaltaista uudistusta, niin on luotava nuorille osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet myös sitten näissä maakunnallisissa alueissa. Kysyisinkin ministeriltä: kuinka arvoisa ministeri näkee työn liittyen maakuntauudistuksen valmisteluun?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lauslahti.

14.39 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudessa maakuntalaissa tulevat myös nuorisovaltuustot, ja siltä osin voi sanoa, että on erinomainen asia, että meillä on kaikilla ministeriöalueilla otettu tärkeänä osana nuorten osallisuus.

Edustaja Sirén mainitsi myös sen näkökulman, että nuoret täytyy myöskin ottaa vakavasti. Ei riitä, että meidän lain kirjain sanoo, että nuorisovaltuustoja pitää olla ja nuorten osallisuutta lisätä, vaan ennen kaikkea meidän pitää myöskin ottaa vakavasti meidän nuorten näkökulmat ja myös viedä ne osaksi päätöksentekoa. Toisaalta meidän tehtävämme on myöskin kannustaa meidän nuoria tuomaan näkemyksensä avoimesti esiin. Joskus se vaatii meiltä aikuisilta, kokeneilta vähän kannustuksen sanaa.

14.40 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä. Tässä hallituksen esityksessä on erittäin hyviä tavoitteita, muun muassa tämä osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen, mutta toisaalta meidän pitää muistaa myös se, että meidän nuoriso on entistä jyrkemmin kahtia jakautunut. Oppimis- ja terveyserot ovat kasvaneet hurjasti. Niillä nuorilla, joilla menee hyvin, menee tosi hyvin: alkoholin käyttö, päihteiden käyttö on vähentynyt, ja kouluttaudutaan entistä korkeammalle. Mutta toisaalta niillä nuorilla, joilla menee huonosti, menee todella huonosti: päihteitä käytetään paljon, ja meillä on muun muassa paljon nuoria poikia, jotka eivät osaa peruskoulunsa jälkeen edes lukea. Meillä on Suomessa lukutaidottomia lapsia, ja näistä lapsista ja nuorista minä kannan paljon huolta. Ja nyt, ministeri Grahn-Laasonen, olen erittäin kiinnostunut näistä etsivän nuorisotyön rahoista, (Puhemies koputtaa) joita tässä salissa on jo peräänkuulutettu moneenkin kertaan ja puhuttu siitä, että raha ei välttämättä ratkaise. Mutta kyllä se niin on, hyvät ystävät, että rahalla turvataan ne resurssit, joilla näitä nuoria voidaan ohjata ja heistä pitää huolta siellä kunnissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debatissa vastauspuheenvuorot edustajille Elo ja Kiljunen, sen jälkeen lyhyen puheenvuoron ministerille, ja pyritään sen jälkeen siirtymään puhujalistaan. — Vastauspuheenvuoro siis, edustaja Elo.

14.41 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisojärjestöjen valtionavustuksen määräharkinnassa on käytännössä otettu huomioon nuorisolaissa olevat järjestön toiminnan tavoitteet ja lähtökohdat. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin kaksi vuotta sitten katsoi, että avustuserusteissa ei ole säädetty siitä, että tällaiset asiat pitäisi toiminnassa huomioon ottaa. Itse olin aikanaan tekemässä tämän valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tässä kysymyksessä, ja se tosiaan meni niin sanotusti läpi. Nuorisolain esityksen perusteluissa todetaan, että olisi kuitenkin syytä olla nämä lähtökohdat ja tavoit-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

teet nuorisolaissa sillä tavalla, että tämä valtionavustus voitaisiin peruuttaa, jos järjestö ei sitten näitä asetettuja tavoitteita ja lähtökohtia täytä. Arvoisa ministeri, toivon syvästi, että tässä otetaan kuitenkin huomioon vahvasti myös poliittisen mielipidevapauden merkitys eli se, että nämä tavoitteet, jotka sinänsä ovat tärkeitä, eivät aseta suoranaisia esteitä poliittiselle mielipidevapaudelle, jota kuitenkin (Puhemies koputtaa) länsimaaisessa yhteiskunnassa täytyy vieläkin vahvasti puolustaa.

14.42 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on useissa puheenvuoroissa perätty etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan perusrahoituksen korjaamista, niin haluan luottaa siihen, että ministeri nyt omalta osaltaan tulee siten korjaamaan tämän puutteen.

Mutta haluaisin muistuttaa, että työpajatoiminnan osalta on myös muita ongelmia. Ensinnäkin tämän palkkatukijärjestelmän, jonka hallitus on linjannut, se on käytännössä linjannut siten, että työpajatoiminnalle ei kohdistu enää palkkatukea, elikkä järjestöille ei kohdistu enää palkkatukea, ja se on kuitenkin yksi tärkeä osa työpajatoiminnan rahoituksesta. Samanaikaisesti hallitus on lyhentämässä palkkatukiaikaa, puolittamassa sen 24 kuukaudesta 12 kuukauteen, ja tämä tulee vaikuttamaan näihin rakennettaviin polkuihin, niihin pitkäjänteisiin polkuihin, joita nuorten työllistämiseen tarvitaan, niin että tulevaisuudessa se tulee entisestään vaikeutumaan ja sitä kautta tämä vaikeuttaa ennen kaikkea nuorten työllistymistä mutta myös työpajojen toimintaa. (Puhemies koputtaa) Toivoisin, että hallitus näkisi tämän kokonaisvaltaisesti eikä ainoastaan tämän nuorisolain näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt vastauspuheenvuoro ministerille. Toivon, että minuutti riittää.

14.44 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin jo kerran sanoin, hallituksen tavoitteena on, että resurssit voidaan turvata niin etsivään nuorisotyöhön, työpajoihin kuin nuorten aikuisten osaamishjelman jatkamiseenkin. Samalla tietysti tarvitaan rinnalla resurssien viisasta käyttöä. Kunnilla on iso rooli, ja tulevaisuuden kunnilla vielä suurempi, kun entistä suurempi painopiste kunnan toiminnasta on nuorisossa, sivistyksessä ja näissä tehtävissä, jotka myöskin nuorisotoimialaa koskevat. Tarvitaan viisasta yhteistyötä eri sektoreiden välillä, siinä on paljon vielä kehittämisen varaa tämän nuorisotakuun toimeenpanossa. Ja myöskin sitä olen painottanut, että reagointiherkkyyttä tarvitaan, eli esimerkkinä nyt vaikka se, että me heti välittömästi, kun havaitsimme, että Suomeen tulee suuri määrä turvapaikanhakijoita, käynnistimme toimia myös nuorisotoimialalla, suuntasimme sinne avustuksia, jotta saatiin kotouttamista edistettyä myöskin nuorisotoimialan sisällä. Kiitos kaikille järjestöille, jotka lähtivät tässä mukaan tekemään.

Täällä kysyttiin — nopeasti vastaan vielä — osaamiskeskuksista, ja niiden roolia on tässä uudistettu, ajatuksena nimenomaan se, että olisi enemmän vielä kannusteita kehittää omaa toimintaa ja sitä kautta olisi järjestöillä se mahdollisuus, että se oma toiminta saataisiin laajemminkin koko nuorisokentän hyödynnettäväksi. Eli osaamiskeskusten status on tämän lain mukaan tulevaisuudessa määräaikainen, tavoitteena vahvistaa vaikuttavuutta, kehittää kannusteita toiminnan kehittämiseen ja myöskin — jälleen painotan sitä — painopisteiden (Puhemies koputtaa) valitsemiseen, että täytyy pystyä entistä enemmän valitse-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

maan se, mihin keskitytään ja keskitetään (Puhemies koputtaa) kaikki resurssit, ja sitten saadaan myöskin niitä onnistumisia.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja siirrytään puhujalistaan, edustaja Sarkkinen. Debattiin palataan, kun aihe siihen, tiivis sellainen, syntyy.

14.45 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! On erinomaista, että nyt käsittelyssä olevassa nuorisolaissa määritellyn arvopohjan asema nuorisopolitiikkaa laajasti ohjaavana tekijänä on selkeytetty ja vahvistettu. Suomen nuoriso on entistä moninaisempaa ja monikulttuurisempaa, joten on hienoa, että kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys on huomioitu nuorisopolitiikkaa laajasti ohjaavana arvona.

On myös kiitettävää, että nuorten osallisuus ja toimijuus ovat vahvasti läsnä lakiesityksessä. Nuorisopolitiikan ohjaavana periaatteena tulee olla nuorten aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen ja se, että nuoret pääsevät itse osallistumaan nuorisotyön ja -politiikan sisältöjen määrittelyyn. Nuoret pitää tunnistaa yhteiskunnallisina toimijoina eikä vain toiminnan kohteena.

Nuorisolakiesitys on pääosin hyvä. On kuitenkin esitettävä huoli Suomen nuorison kasvavasta eriarvoistumisesta, ja on esitettävä kysymys, vastaako olemassa oleva nuoriso-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan kokonaisuus nuorison eriarvoistumiseen. Suurin osa nuorista voi oikein hyvin, mutta osa voi entistä huonommin, ja ongelmat kasautuvat. Aivan kuten lain perusteluissa todetaan, nuorten eriarvoistumisen lisääntymisestä kertoo muun muassa kasvava joukko toimeentulotuen varassa eläviä lapsiperheitä ja nuoria aikuisia. Nuorisotyöttömyys on jämähtänyt korkealle. Alle 25-vuotiaiden keskimääräinen tulotaso notkahti 90-luvun alussa, eikä ero muihin ikäryhmiin ole sen jälkeen juuri kaventunut.

Nuorten eriarvoistumiseen liittyy myös pahoinvoinnin perinnöllistyminen. Kohortti 87-tutkimus osoittaa, että lähes kolmella neljästä toimeentulotukea saaneesta nuoresta on toimeentulotukea saanut vanhempi ja että kolmasosalla psykiatrasta hoitoa saaneista nuorista on niin ikään psykiatrisessa hoidossa ollut vanhempi. Nuorisobarometri osoittaa nuorten sosiaalisessa luottamuksessa tapahtuneen muutoksia heikompaan suuntaan. 55 prosenttia suomalaisnuorista on kokenut syrjintää jossain elämänvaiheessaan, ja nuorista 85 prosenttia on ollut todistamassa nuoriin kohdistuvaa syrjintää viimeisen vuoden aikana. Nämä ovat herättäviä lukuja.

Jotkin yhteiskunnan käytännöt ovat omiaan lisäämään nuorten taloudellista syrjäytymistä ja syrjinnän kokemuksia, ja yksi räikeimmistä on alle 25-vuotiaiden niin sanottu pakko-hakuvelvoite ja sen erittäin tiukat tulkinnat. Lain mukaan alle 25-vuotiaalla on velvollisuus hakeutua koulutukseen, jollei hän ole suorittanut peruskoulun tai lukion jälkeistä ammatillista tutkintoa. Jos alle 25-vuotias jättää hakematta koulutukseen ilman pätevää syytä, hän menettää toistaiseksi oikeutensa työttömyysetuuteen. Ongelmana ei niinkään ole se, että nuoria ohjataan koulutukseen, vaan viranomaisten absurdin tiukat tulkinnat pätevästä syystä olla hakematta kouluun. Viranomaiset eivät hyväksy esimerkiksi hoitovapaata, asepalvelusta tai voimassa olevaa työsuhdetta hyväksyttäväksi syyksi olla hakematta vähintään kolmeen opiskelupaikkaan. Eli myös työssä oleva tai hoitovapaalla oleva nuori on velvoitettu jatkuvasti hakemaan kouluun, ja jos hän ei hae, niin työttömäksi jäädessään häneltä evätään oikeus työttömyyspäivärahaan.

Arvoisa puhemies! Näin niitä tulottomia nuoria luodaan. Näin nuorille luodaan kokemuksia ikään perustavasta syrjinnästä. Nuoria syrjäyttävä ja tulottomuuteen ajava käytän-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tö on vastoin nuorisotakuun tavoitteita pitää kaikki nuoret mukana yhteiskunnassa. Ei siis riitä, että meillä on hyvä nuorisolaki, vaan myös muun politiikan ja viranomaiskäytäntöiden pitää olla nuorisoystävällisiä tai ainakin kohdella nuoria muuhun väestöön nähden tasa-arvoisina kansalaisina.

Arvoisa puhemies! On sanottu, että jokainen syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa. Syrjäytymisen inhimillisiä kustannuksia ei voi edes laskea. Etsivä nuorisotyö on eräs tehokas keino tunnistaa ja auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Hyvin toteutettu etsivä työ maksaa itsensä takaisin. On hyvä, että toimintamalli on yleistynyt ja otettu käyttöön lähes joka kunnassa. Valitettavasti tämä uusikaan nuorisolaki ei velvoita kuntia järjestämään etsivää nuorisotyötä, vaan sen järjestäminen on kunnille vapaaehtoista. Olisi hyvä, että käsittelyssä olevassa nuorisolain uudistuksessa etsivän nuorisotyön järjestäminen säädettäisiin kuntia velvoittavaksi tehtäväksi ja näin varmistettaisiin nuorten alueellinen tasa-arvo ja yhteiskunnan kannalta erittäin tärkeän ja kustannustehokkaan palvelun jatkuminen.

Lopuksi on todettava, että toivottavasti lain hyvät tavoitteet eivät leikkausten ja resurssien puutteen takia jää vain sanahelinäksi. Etsivä nuorisotyökin tarvitsee riittävät resurssit.

14.51 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Meistä jokainen on ollut nuori, ja osa on sitä yhä tänä päivänäkin. Nuorena mielekkään tekemisen merkitys korostuu: oli kyse sitten liikunnasta, vaikuttamisesta tai muusta harrastustoiminnasta, on se tärkeä osa oman identiteetin rakentamista. Nuorisotyötä tehdään paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti aina nuoria itseään varten. On erittäin hyvä asia, että nuorisolain valmistelussa on kuultu laajasti nuorisojärjestökenttää, mutta kysynkin ministeriltä, minne on unohtunut nuorisojärjestökentän yksi keskeinen viesti, joka on seuraava: nuorisotyö ei voi olla hallitusohjelman jatke. Hallitus siis esittää poliittisen ohjauksen lisäämistä nuorisoalan osaamiskeskusten avustusten jakoon, mikä ei ole millään mittarilla kestävä. On jopa kyseenalaista, että harkittaessa itsenäisen ja omaa tarkoituksypykäläänsä toteuttavan järjestön valtionapukelpoisuutta kriteerinä on suhde hallituksen ohjelmaan.

Arvoisa puhemies! Valtakunnalliset nuorisoalan osaamiskeskukset, kuten Allianssi ja Avartti, ovat mahdollistamassa ruohonjuuritason nuorisotyötä ympäri Suomen. Niiden saama valtionapu vaikuttaa siihen, millaiset mahdollisuudet meidän lapsillamme ja nuorillamme on harrastaa ja olla osallisina yhteiskunnassamme. Se luo sen pohjan, jolta ponnistetaan aikuisikään. Itsenäisiä ja sitoutumattomia nuorisoalan järjestöjä ei voi pakottaa toteuttamaan hallituksen politiikkaa kiristämällä niiden avustuksia. Rahoituksen on oltava aina ennakoitavissa, jotta toimintaa voidaan kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Nuorisotyö on nimensäkin mukaisesti nuorten kanssa nuorille tehtävää työtä. Hallitustyö on tästä täysin erillinen asia.

Arvoisa herra puhemies! Toivon, ettei kukaan tässä salissa unohda, millaista on olla nuori. Nuorena määritellään aikuisuuden suuntaviivat — niiden määrittely kuuluu nuorelle, ei hallitukselle. (Markku Rossi: Totta kai!)

14.53 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Olen iloinen siitä, että nuorisolain päivittäminen on viimein edennyt eduskuntaan asti. Hyvää tässä esityksessä on esimerkiksi pyrkimys vahvistaa nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta nykyisestä, tuoda nuorten omaehtoinen toiminta mukaan lakiin ja edistää kestävä kehitystä laajasti ymmärrettyinä. Toisaalta esimerkiksi osallisuus- ja yhdenvertaisuustavoitteissa on melko vähän

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

uusia konkreettisia rakenteita ja keinoja asioiden parantamiseksi. Paljon ratkaistaankin lopulta vasta, kun lakia sovelletaan arjessa, erityisesti kunnissa. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, väestörakenteen näkökulmasta nuorten osalta edessämme on kolme merkittävää kehityssuuntaa: Ensinnäkin, nuorten osuus koko väestöstä laskee. Toiseksi, nuorten väestöosuuden alueelliset erot kasvavat. Kolmanneksi, kulttuurinen moninaisuus ja monikulttuurisuus kasvavat paitsi yhteiskunnassa yleensäkin niin etenkin nuoressa väestössä. Tämä tuottaa alueellisesti erilaisia haasteita, joihin jo monet kunnat esimerkiksi joutuvat nyt vastaamaan itsenäisesti.

Myös digitalisoituminen ja sen hyödyntäminen on monipuolistanut nuorten ja nuorisotyön toimintaa. Esimerkiksi Yleisradion, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen Mielenterveysseuran ja Mielenterveyden keskusliiton yhteisen Sekasin-kampanjan avulla tarjottiin nuorille ilmaista keskusteluapua verkossa keväällä vuorokauden ympäri. Palvelu ruuhkautui kysynnästä. Tällaisia uusia ja perinteitä yhdistäviä palveluita, jotka toimivat monimediaisesti, tulemme tarvitsemaan jatkossa lisää. Myös viranomaisten monialaisen yhteistyön kehittäminen on yhtä lailla tärkeää.

Edelleen yli puolet nuorista kokee myös tulleen syrjityksi jossain elämänvaiheessaan. Myös nuorten eriarvoistuminen on lisääntynyt. Tähän eriarvoistumiseen liittyy myös ylisukupolvinen pahoinvointi, joka täällä jo mainittiinkin. Suomen vahvuutena on ollut mahdollisuuksien tasa-arvo, jossa jokainen on voinut löytää omat voimavaransa ja saavuttaa esimerkiksi korkean osaamistason taustastaan huolimatta. Tämä kehitys on nyt uhattuna, ja siksikin esimerkiksi nuorisotyön asemaa on vahvistettava.

On myös hyvä muistaa, että yhteiskunnan suhdannemuutokset vaikuttavat esimerkiksi nuorten työttömyyteen selvästi enemmän kuin työttömyyteen yleisesti. Siksi esimerkiksi nuorisotakuuta ei pidä unohtaa, vaikka nykyinen asiasta säätävä asetusta onkin vanhenemassa. Hallitus toivottavasti kiinnittää erityistä huomiota ohjelmassaan olevaan nuorisotakuun jatkamiseen yhteisötakuun kautta. Ripeä työ on äärimmäisen tärkeää tässä kysymyksessä.

Osallisuuden edistäminen on yhteiskuntamme tulevaisuuden kannalta välttämätöntä. Lasten ja nuorten osallisuus pitää sisällään poliittisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Osallisuuden ulottuvuudet edellyttävät paitsi kiinnostusta ja kykyä myös kokemusta ja tunnetta siitä, että voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin ja saada mahdollisuuden tehdä päätöksiä ja kantaa vastuuta. Nyt uudistettava laki ei vastaa näihin tavoitteisiin erityisen konkreettisesti. Nuorten kuulemista ja mukaan ottamista onkin syytä kehittää ja pohtia edelleen. Myönnettäköön: lain valmistelussa tätä työtä on tehty Suomen mittakaavassa pioneerimaisesti ja laajamittaisesti.

Nuorisovaltuustot ovat jo kuntalaissa, mutta ne ovat edelleen monissa kunnissa vakiintumattomia. On myös toisaalta tärkeä varmistaa, että nuorisovaltuustot ja muut vastaavat kanavat ovat aidosti vaikutusvaltaisia. Tämä edellyttää myös resursseja. Samalla meidän on kuitenkin muistettava, ettei muodollisen poliittisen prosessin kautta vaikuttaminen todellakaan puhuttele kaikkia vaan osallisuutta on voitava tuoda arkeen myös muuta kautta. Kun päätämme muun muassa sotesta ja tulevaisuuden kunnista, pidetään tämä kirkkaana mielessä, jotta nuorten ääni kuuluu niissäkin.

Arvoisa puhemies! Hyvällä ja toimivalla nuorisotyöllä tuetaan nuorten pärjäämistä, kasvua ja osallisuutta. Etsivällä nuorisotyöllä pyritään varhaiseen ongelmiin puuttumiseen ja nuorten auttamiseen ennen kuin tilanne kehittyy ongelmalliseksi. Työpajatoiminnalla voidaan tukea syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllistymistä. Hallitus on tekemässä näi-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

hin tärkeisiin nuorisotyön muotoihin kuitenkin näkyviä ja kipeitä leikkauksia, joita esimerkiksi kärkihanke ei vielä paikkaa. Kun nuorisolakia nyt aivan oikein uudistetaan, pidetään huolta siitä, että alan ammattilaisilla on myös käytännön edellytykset tehdä työtään jatkosakin. Sen on oltava uudistuksen lähtökohta — sen ja nuorten hyvinvoinnin.

14.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olemme käsittelemässä äärimmäisen tärkeää ja isoa lakia, nuorisolakia. Se itse asiassa koskettaa joka kolmatta suomalaista, muutamaa kait vielä tässä salissakin. 1,8 miljoonaa suomalaista tämä laki koskettaa, ja puhutaan siis äärimmäisen tärkeästä ja merkittävästä asiasta. Tässä keskustelussa on hyvällä tavalla tuotu esille niitä erilaisia kohtia, missä nuorisolaki kohtaa tavallisen suomalaisen nuoren. Ja siellä tärkeässä roolissa on tietysti etsivä nuorisotyö siinä vaiheessa, kun sitä tarvitaan, ja niin poispäin ja sitten erilaiset vaikuttamisen keinot, millä voidaan muuttaa tätä suomalaista yhteiskuntaa. Kiitosta pitää antaa ehdottomasti tässä laissa, niin kuin tuossa debatissa jo useilta kansanedustajilta kuulimme, ministeri Grahn-Laasoselle siitä, että tämä laki on käynyt erittäin laajan lausuntokierroksen ja tehty sillä tavalla kuin hyvää lainsäädäntöä pitää tehdä. Tavoitteena on vahvistaa nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia ja kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa mutta myös sitten tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa.

Arvoisa puhemies! Tässä isossa roolissa on totta kai se, millä tavalla me pystymme kantamaan huolta jokaisesta suomalaisesta nuoresta. Täällä on käyty keskustelua nuorisotakuusta, koulutustakuusta ja niiden viemisestä yhteiskuntatakuun suuntaan. Aika paljon on puhuttu siitä, mikä on resursointi, kuinka paljon on määrärahaa, ja jonkin verran onneksi myös siitä, ovatko ne toimivia, pitäisikö niitä uudistaa. Ja itse olen sitä mieltä, että kumpaakin tarvitaan: tarvitaan riittävä resursointi mutta tarvitaan myös uudistamista, ja sitä myös hallitus on tekemässä. Etsivä nuorisotyö on sitten tärkeä osa siinä vaiheessa, kun nuoren ote yhteiskunnasta on lipsumassa, ja tästä on erinomaisia esimerkkejä ympäri Suomen.

Mutta sitten tämä osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Sitä hallituksen esityksessä varsin laajasti myös läpikäydään. Nuorisovaltuustot, erilaiset vaikuttajaryhmät, oppilaskunnat, joita on saatu nyt jokaiseen kouluun eri kouluasteille, ovat tärkeässä roolissa tässä. Mutta pitää myös huolehtia siitä, että esimerkiksi nuorisovaltuustoilla on aidosti tehtävää, että nuorten kiinnostus osallistua siihen, tulla mukaan säilyy tulevaisuudessakin. Yksi sellainen asia, mikä meillä on laajasti keskustelussa niin tänään täällä kuin muuallakin, myös juhlapuheissa on ollut esillä, on nuorten kuuleminen erilaisissa päätöksissä niin valtion tasolla kuin kunnissakin. Mutta aika usein törmään siihen, että kunnissa tämä kuuleminen itse asiassa tehdään vain nuorisotyötä koskevilla asioilla ja unohdetaan se, että itse asiassa nuoria koskevia päätöksiä on valtaosa, mitä kunnissa tehdään.

Tästä tulen viimeiseksi siihen, mitä itse toivoisin, että meidän yhteiskunnassamme pohdittaisiin: nuorten äänestäminen. Osa on pelännyt sitä, että jos äänestysikä lasketaan 16 vuoteen, niin se jollain tavalla sekoittaisi suomalaista yhteiskuntaa. Näin ei tapahtunut seurakuntavaaleissa, missä nuorille annettiin mahdollisuus vaikuttaa. Minun mielestäni olisi jo aika pohtia myös kuntavaaleissa äänestysikä laskemista 16 vuoteen. Tällä hetkellä nimittäin tilanne on se, että yhä kasvavassa määrässä kuntia nuorella jää se ensimmäinen myönteinen äänestyskokemus kokematta siinä omassa kunnassa sen takia, että tullaan 18 vuoden ikään niin, että lähdetään opintojen perässä pois sieltä kotikunnasta, ja usein silloin

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

sen ensimmäisen äänestyksen, äänestyskoppiin menemisen, kynnys kasvaa merkittävästi. Jos sen voisi tehdä siellä kunnassa, missä on käynyt yläkoulua ja esimerkiksi lukiota 16-vuotiaana, 17-vuotiaana ja saisi sen myönteisen kokemuksen tutun ihmisen äänestämisenstä ja tuttujen asioihin puuttumisesta äänestämisen kautta, niin uskon, että me saisimme aktiivisia äänestäjiä tähän yhteiskuntaan lisää. Ja myös meidän täytyy, vaikka meillä omia vaikeuksia oli sähköisen äänestämisen kanssa, kyllä rohkeasti edetä näissäkin kysymyksissä. Jos tänä päivänä katsoo meidän nuoriamme, lapsista puhumattakaan, niin heistä valtaosa haluaa toimia entistä enemmän sähköisesti. Onko äänestäminen silloin enää sellainen toimi, mihin mennään tummassa puvussa ja pitkässä takissa, vai miksi sitä ei voisi tehdä, niin kuin jo osassa maita tehdään, entistä matalammaksi? Äänestyspaikat pitää tuoda oppilaitoksiin, niin kuin monissa paikoissa on tuotu, mutta minun mielestäni nopeasti pitää mahdollistaa myös äänestäminen sähköisesti, jopa internetissä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valiokunnan varapuheenjohtajalle tuntuu olevan aivan välttämätöntä käyttää vastauspuheenvuoro. — Edustaja Lauslahti.

15.04 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies, nimitäin edellinen edustaja, Heinonen, nosti todella tärkeän aiheen käsiteltäväksi, ja mielestäni se kyllä ansaitsee ihan keskustelunkin: äänestysikä. Varsinkin kun meillä on käynnissä maakuntauudistus ja samaan aikaan tulee pohdittavaksi meidän kuntalakikin ja mitä kunnat tekevät, niin jos lähdetään pohtimaan, mitkä ovat kunnan tulevat toimialueet: ne ovat lukiot, ne ovat peruskoulut, ne ovat liikuntapaikat, ne ovat liikunta, musiikki, harrastukset — juuri ne asiat, jotka koskettavat meidän nuoria. Tässä kohdin edustaja Heinosen ehdotusta, että kuntavaaleissa voisi äänestysikä olla 16 vuotta — ehdottomasti, lämpöisesti kannatan tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tästä asiasta muutama vastauspuheenvuoro.

15.05 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, kun nousi tämä äänestysiän lasku esille, ja on hyvä muistella, että todella kun seurakuntavaaleissa 16—18-vuotiaille annettiin tämä äänestysmahdollisuus, niin sitä äänioikeutta käytti 14,5 prosenttia niistä nuorista, jotka sen uuden äänioikeuden saivat. Siis 14,5, eli ei kovin massiivinen määrä, ja tästä tullaan ehkä siihen tärkeimpään asiaan, että itse oikeus ei ole se, mikä siellä välttämättä tuo sen aktiivisuuden, vaan kyllä siellä tarvitaan muunlaista kansalaiskasvatusta, yhteiskuntakasvatusta, yhteiskuntaopin opetusta — miten se kehittyy kouluissa — ja niin edelleen. Tämähän on kokonaisuus. En usko, että pelkällä oikeuden laajentamisella vielä päästään siihen, että nuoret jotenkin siitä sitten yhdessä yössä aktivoituivat yhä entistä enemmän.

15.06 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilo kuulla, että täällä on eri puolueista kannatusta ajatukselle tämän äänestysikärajan laskemisesta kuntavaaleissa. Oma puolueeni on pitkään pitänyt esillä tätä äänestysikärajan alentamista harkitusti tietyissä vaaleissa. Edustaja Räsänen on täysin oikeassa, että oikeus ei riitä vaan tarvitaan myös demokratiakasvatusta, josta tietysti ensisijaisesti koulujärjestelmämme teh-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tävä on vastata. Minusta tämä on hyvä keskustelunavaus ja varsin paikallaan, kun ajatellaan kunnan tulevaa tehtäväkenttää.

Mutta, arvoisa puhemies, minusta on oleellista, että tämän nuorisolain, jonka painopiste on jatkossakin kuntiin jäävissä tehtävissä, yhteydessä pohdimme aktiivisesti sitä rajapintaa, joka jää kunnan ja maakunnan yhteistyön varaan. Nuorten elämässä näitä asioita on hirvittävän paljon, ja on varmistettava etukäteen, että me emme jätä aukkopaiikkoja palvelujärjestelmään ja että me tietäisimme, kuka vastaa. Ajattelen vaikka nuoren elämässä isoa asiaa, oppilashuoltoa.

Näiden asioiden pohtiminen (Puhemies koputtaa) on tosi tärkeää myös osana tätä nuorisolain eteenpäinviemistä kunnissa.

15.07 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen ajatus tästä 16 ikävuoden äänestys oikeudesta oli kiinnostava. Itse olen miettinyt sitä siltä kannalta, että ei pitäisi sitten olla vain oikeus äänestää vaan oikeus asettua ehdokkaaksi. On vaikea ajatella vaaleja, joissa saa tukea muita mutta ei voisi itse olla ehdokas. Ja sitten jos 16-vuotias voi olla ehdokas ja voi tulla valituksi, seuraa tiettyjä juridisia vastuita esimerkiksi kuntien päätöksentekoelementeissä, ja tässä on, ainakin omassa ajattelussani, se suuri kysymysmerkki: miten niissä menetellään, koska päätöksentekijä on sitten myös ihan rikosoikeudellisessa vastuussa tietyistä päätöksistään? Tätä pitäisi minusta tässä miettiä. Ehdotus sinänsä on hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustaja Jarvalle ja tämän keskustelun avanneelle edustaja Heinoselle, ja sitten mennään listaan.

15.08 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan tuttu aihe tämä äänestysikä, tätähän pohdittiin myös Kainuun maakuntavaltuustossa — toki siellä on toiminut myös nuorisovaltuusto — ja siellä silloin äänestettiin tästä avauksesta, ja silloin ei ollut vielä näköjään rohkeutta lähteä etenemään sillä puolella, koska nimenomaan pohdittiin sitä, voiko olla myös ehdokkaana ja mitä vastuuta ja oikeuksia siitä sitten syntyy. Mutta toivon, että tässä voitaisiin edetä ja vaikka esimerkiksi kokeiluna sitten, jos ei edetä jo valtakunnallisesti.

Mikä tässä on tärkeää, on nimenomaan se kouluissa ja tietenkin nuorisotyön ja vanhempien kanssa tapahtuva yhteiskunnallisen vaikuttamisen koulutus ja kasvattaminen niihin asioihin. Me tiedämme kaikki sen, miten esimerkiksi koulut ovat irtaantuneet politiikasta täysin ehkä näitten historiallisten syiden vuoksi ja tällainen normaali kanssakäyminen poliittisten toimijoiden kanssa on kyllä ehkä mennyt aika kapeaksi. Ja tiedämme nämä monet (Puhemies koputtaa) kuntavaaleista ja eduskuntavaaleista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen tämän keskustelun avaajaa vastauspuheenvuoro edustaja Niikolla.

15.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvostettu herra puhemies! Edustaja Haavisto nosti hyvän näkökulman esille nimenomaan siitä, mitkä ne juridiset vastuut ovat nuorella, jos hän voi myös päättää sitten tulevaisuudessa ehdokkaaksi päästyään ja vaaleissa voitettuaan asioista. Mielestäni ongelma ei ole tämä äänestysikä lainkaan. Me olemme tä-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

män asian korjanneet jo nuorisovaltuustoilla, ja se on valtakunnallista toimintaa. Nuorten ääni tulee aivan selvästi kuulluksi ainakin Vantaan valtuustossa ja Vantaan kaikissa lautakunnissa, mihin ne pääsevät mukaan. Siellä he saavat myös puheenvuoroja pitää, jos haluavat, ja saavat myös tuoda esityksiä valtuustoon. En minä usko, että tämä on ongelma.

Meillä on jotain muuta ongelmaa tässä koko vaalijärjestelmässä, koska tämä ei toimi. Tämä viehätys on loppunut jostain syystä. En nyt tässä mainitse omia spekulatioitani, mutta meidän täytyisi puuttua tähän koko vaalijärjestelmäkuvioon, koska tämä ei ole kovin houkuttelevaa pitkään aikaan, jos tähän ei mitään uudistusta tapahdu joltain muulta näkökannalta katsoen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro.

15.10 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Haavisto nosti esille tämän oikeuden äänestää, oikeuden olla ehdokkaana. Se on ratkaistutse asiassa seurakuntapuolella jo tällä hetkellä. Siellä 16-vuotias on voinut olla mukana. Ei siellä nyt pahoja kavalluksia ole varmaan tapahtunut, jos nuoret ovat tulleet mukaan päätöksentekoon. Ei pelätä sitä siis turhaan.

Edustaja Joonas Räsänen minun mielestäni aivan oikein pohti sitä, että tämä oikeus ei varmastikaan ratkaise kaikkia asioita ja me tarvitsemme demokratiakasvatusta. Mutta se äänestysmahdollisuus kotikunnassa olisi minun mielestäni yksi hyvä keino tässä, ja oikeastaan ehdottaisin, että ministeri Grahn-Laasonen voisi vaikkapa näiden nuorisovaltuustojen kautta, jotka nyt tulevat laajasti käyttöön, lähteä selvittämään sitä, olisiko nuorilla halua olla aktiivisempia kansalaisia suomalaisessa yhteiskunnassa. Jos heillä on, niin toivotavasti me aikuiset ja entiset nuoret emme heidän mahdollisuuksiaan torppaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.11 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyyn nyt tulevan uuden nuorisolain tarkoitus ja tavoitteet ovat hyviä. Tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, samoin kuin nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteiden lähtökohtana on yhteisvastuu, kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, kestävä kehitys, terveet elämäntavat, ympäristön ja elämän kunnioittaminen sekä monialainen yhteistyö, niin kuin esittelytekstissä kuuluu.

Nämä kaikki ovat luonnollisesti kannatettavia asioita. Jatkuvasti muutoksessa oleva yhteiskunta ja kansainvälisen ilmapiirin muutos ovat tekijöitä, joiden seurauksena on hyvä, että määritellään myös lasten ja nuorten kentässä lain tasolla universaalien arvojen ja kansalaisyhteiskunnan olevan tulevaisuudessakin yhteiskuntamme perusta.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin ilmeistä, että tämä lakiehdotus ei ole syntynyt nuorisokentän vaan nykyisen hallituksen tarpeista. Vaikka lakiehdotuksen johdantotekstissä sanotaankin, että viime vuosina nuorten toimintaympäristössä, nuorisotyön rakenteissa sekä nuorten toiminnassa ja osallisuudessa tapahtuneet muutokset edellyttävät nuorisolain uudistamista, niin ne muutokset, mitä lakiehdotuksessa ehdotetaan, kertovat, että kyseessä näyttää olevan enemmänkin hallituksen ajama ideologinen normien purku kuin todelliset

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tarpeet. Tästä konkreettisena esimerkkinä on se, että esitys lisäisi kunnan mahdollisuuksia toteuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa haluamallaan tavalla. Ehdotetun lain kunnan vastuuta koskevan 8 §:n mukaan kunta voisi aiempaa paremmin ottaa huomioon paikalliset olosuhteet luodessaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -politiikalle. Ehdotetun lain 9 §:ssä ei enää säädettäisi monialaisen yhteistyöverkoston kokoonpanosta, vaan kunta voisi koota verkoston paikallisen tarpeen mukaan. Tämä tulee käytännössä vaikuttamaan siihen, mitä toimintaa kunnat toteuttavat nuorille. Nuorisotyön volyymi ja eri toimintamuodot tulevat vaihtelevaan paljon eri kunnissa. Vaarana on suuri alueellinen epätasa-arvo nuorten välillä asuinkunnasta riippuen. Kuntien tiukka talous voi helposti johtaa nuorten palveluista tinkimiseen ja suureen eriarvoisuuteen eri kuntien ja eri kunnissa asuvien nuorten välillä. Tämä ei ole hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ajamassa voimakkaasti alas nuorisotakuuta tilanteessa, jossa työttömyys on kasvanut jo vuosia. Lakiehdotuksessa viitataan useassa kohdassa etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan. Hallitus aikoo kuitenkin leikata tätä toimintaa ensi vuonna 24 prosenttia eli kokonaista 4,65 miljoonaa euroa. Kysymys kuuluu, miten kunnat voivat tätä toimintaa järjestää, jos siihen ei ole rahaa. Valtiovallan pitäisikin kiireesti ottaa kaikki mahdolliset keinot käyttöön työttömyyden torjumiseksi ja talouden rattaiden nopeuttamiseksi. SDP:n eduskuntaryhmä esitti kesäkokouksessaan kymmenen kohdan listan, missä mukana oli myös ehdotus nuorisotakuuvoimavarojen lisäämisestä ja toimintamallien kehittämisestä, jotta erityisesti ensimmäistä työpaikkaa vailla olevien nuorten työllistymisen edellytyksiä vahvistettaisiin. Nyt ei pitäisi leikata niiltä, jotka apua eniten tarvitsevat, vaan päinvastoin lisätä resursseja oleellisesti.

Suomalainen nuorisotakuumalli on onnistunut, ja sen kehittämistä tulisi jatkaa. Suomalaisen mallin mukaisesti jopa EU-puitteisiin rakennettiin yhteinen nuorisotakuumalli ja järjestettiin rahoitusta. Onkin surullista, että hallitus on ajanut suurimman osan nuorisotakuun rahoituksesta alas ja samalla lamaannuttanut takuun kehittämisen. Tämä on johtanut yhdessä työllisyysrahojen leikkaamisen kanssa muun muassa siihen, että nuorten työllistämistä tukevan, työnantajille suunnatun Sanssi-kortin rahoitus on tarpeisiin nähden riittämätön. Nuorisotakuun keskeinen tavoite katkaista nuorten työttömyys jo kolmen kuukauden kohdalla on karkaamassa pidemmäksi.

Nuorisotakuun toimintamallin vahvuus on ollut siinä, että paikallistasolla eri toimijat on saatu nuorten hyväksi mukaan yhteistyöhön. Vetoankin hallitukseen, että ette tarvelisi hyviä tuloksia tuoneen nuorisotakuun toteutusta vaan olisitte valmiita sitä yhteistyössä nuorisotakuuta tukeneiden järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa kehittämään. Tämän pitäisi näkyä myös valtion budjetissa.

Älkää näivettäkö nuorisotakuuta, vaan kehittäkää sitä. Ihan pelkällä hyvällä tahdolla se ei onnistu. Rahaakin tarvitaan.

15.16 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä se väestöryhmä, joka kaikkein eniten kokee tullessa yhteiskunnan taholta hyljättyksi, on alle 20-vuotiaat nuoret. Erityisesti se näkyy toivottomuutena, kun monesta yrityksestä huolimatta ei saa opiskelupaikkaa. Sitten täällä me ihmettelemme, kuinka paljon näitä toisen asteen koulutuksen saamatta jääneitä henkilöitä on. Emme kuitenkaan luo heille puitteita tähän. Tämä on suuri epäkohta.

Kun lukee tämän esityksen kohdan 4, Esityksen vaikutukset, niin voi huomata sen, että nyt näitä kelpoisuusvaatimuksia, kuka näitä avustuksia voi saada, muutetaan ja tiukenne-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

taan. Voin vain kuvitella, kuinka monessa nuorisotyötä tekevässä järjestössä tällä hetkellä mietitään, että mitähän tämä mahtaa käytännössä tarkoittaa. Esityksessä ei ole avattu sitä, mitä nämä uudet kelpoisuusehdot ovat, mutta todetaan se, että niiden seurauksena todennäköisesti avustusta saavien järjestöjen määrä vähenee. Minusta tämä on asia, joka valio-kuntakäsittelyssä pitäisi erityisellä tavalla huomioida ja varmistua siitä, että nämä saanti-perusteet näille avustusjärjestöille, nuoria avustaville ja tukeville järjestöille, säilyvät sel-laisina, että mahdollisimman moni voi saada niitä.

Mitä sitten tarkoittaa vielä lisäksi tämä poliittisen ohjauksen lisääminen? Mikä on sen näkökulma? Entä kristilliset järjestöt, miten heidät on huomioitu? Seurakunnat ja niiden puitteissa olevat järjestöt tekevät aivan valtavaa, merkittävää työtä. Miten on niiden perus-teiden laita, ja onko tässä jollakin erityisellä tavalla huomioitu ne, jotka tekevät tätä omalla panostuksellaan ja sitten saavat vähän yhteiskunnalta tukea?

Kristillisdemokraatit tervehtivät kyllä ilolla tätä esitystä ja näkevät, että sen vahvuus on ollut siinä, että siinä on yhdessä nuorten (Puhemies koputtaa) kanssa etsitty ratkaisuja.

15.19 Mika Niikko ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy ihan aluksi sanoa, että olen erit-täin tyytyväinen, että meillä vihdoinkin on ministerinä henkilö, joka on itse keski-ikä alapuo-lella ja on hyvin nuorekas ja on hyvin innostunut nuorten asioista. Tämä näkyy myös hyvässä toiminnassa ministerillä siinä, että on myös puututtu esimerkiksi tähän ammatti-koulureformiin uusin aloittein. Ja uskon, että tämän hallituskauden aikana tulee varmasti tapahtumaan useita sellaisia muutoksia, joita SDP:nkin Eloranta puheenvuorossaan odotti. Nimittäin nuorisotakuu ei saavuttanut niitä tavoitteita viime vaalikautena, joita täällä vaa-likauden alussa luvattiin, vaan ne jäivät torsoiksi monelta osin, ja huomattiin se toimimat-tomuus, koska ministerit eivät välttämättä ymmärtäneet, mitä se käytännössä tarkoittaa, kun lähdetään toteuttamaan niitä toimenpiteitä, ja mimmoisia tuloksia niillä saadaan.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio tästä nuorisolain sisällöstä. — Paljonko tässä on puheaikaa? 5 minuuttia?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ei ole mitään...

Ei ole rajaa, selvä. — Joo, arvoisa puhemies, ensimmäisenä haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun tätä nuorisotakuuta nyt lähdetään muuttamaan, niin siellä täytyy tehdä ra-dikaalisia muutoksia. Kiitän siitä luottamuksesta, että olen itse päässyt sinne mukaan, mi-nut kutsuttiin sinne mukaan, ja olen varmasti omalta osaltani kiinnostunut tuomaan niitä näkökulmia, mitkä koskevat erityisesti syrjäytyneitä nuoria ja siinä riskissä olevia, koska olen heidän parissaan työskennellyt itse pitkän uran ennen eduskuntaan pääsemistäni. Täs-tä näkökulmasta sallittakoon muutama huomio.

Esimerkiksi Ohjaamoitten valtakunnallistamisessa täytyy kiinnittää huomiota muuta-maan asiaan. Ohjaamon tarkoitushan on olla tällainen matalan kynnyksen palvelupiste, jossa yhden katon alta saadaan palveluita nuorelle, hänen elämänsä tarvetta vastaavia oh-jauksia ja neuvoja ja tukea. Siellä voi saada esimerkiksi terveydenhoitajan palveluita, jos kunta niin hyväksi näkee, tai psykologin palveluita jopa ja sitten tällaisista jatkokoulutuk-sen jälkeistä neuvontaa ja ohjausta ja erilaista nivelvaiheen tukea. Joudun kuitenkin toteaa-maan sen, että jos Ohjaamo-toimintaa nykyisellä toimintamallilla laajennetaan, niin siihen jää yksi iso aukko: Se saavuttaa käytännössä vain ne nuoret, joilla on jonkunlainen pää-määrä tiedossa tai ainakin valmius sen päämäärän tavoittamiseen. Ohjaamot, ikävä kyllä,

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

eivät minun tietoni mukaan ole saavuttaneet juuri niitä nuoria, joita meidän pitäisi saavuttaa. Niille 45 000 nuorelle, jotka ovat aika pahasti pois kaikesta toiminnasta, täytyy järjestää paljon enemmän kuin pelkästään vastaanottotoimintaa, jossa heidän ongelmansa diagnosoidaan. Heille tulee järjestää tässä ja nyt nonstop-tyyppistä palvelutoimintaa, joka tarttuu heidän kipeimpiin senhetkisiin ongelmiinsa. Ne kipeimmät ongelmat nuorten elämässä yleensä ovat se koulutuksen puute ja se työpaikan puute ja se arjen sisällön puute. Monesti siellä on mukana jopa päihdeongelmia ja mielenterveysongelmia, ja ne yhdistettynä jopa asunnottomuuteen — ei siinä auta mikään neuvonta missään toimistossa.

Minä ymmärrän, että ne Ohjaamot rakennetaan jollain konseptilla, mutta nyt, jotta saataisiin onnistumaan tämä homma, pitää ehdottomasti saada sellaisia toimijoita mukaan siihen palvelurakenteeseen, jotka osaavat ottaa kopin niistä nuorista sillä hetkellä, kun se tilanne sen vaatii. Oman kokemukseni mukaan siihen eivät pysty muut kuin kolmannen sektorin toimijat ja järjestöt, jotka sillä tasolla työtä tekevät, ja ero on siinä, että he eivät toimi kello 8:n ja 16:n välillä, he voivat toimia 24/7-periaatteella. Meillä on Suomessa valtavasti hyviä kolmannen sektorin toimijoita, jotka ovat menestyksekkäästi tehneet sellaista jälkeä nuorten auttamisessa, että ne pitäisi hyödyntää nytten tämän Ohjaamo-toiminnan valtakunnallistamisessa.

Ongelmahan on siinä, että kunnat saavat nyt itse määritellä, tekevätkö he vai eivätkö tee kolmannen sektorin kanssa töitä. Toinen ongelma on siinä, että kolmas sektori ei yleensä saa sitä rahaa, mikä nuorisotakuustakin tulee. He saavat kyllä paljon kauniita puheita ja saavat sitä yhteistyöhön kannustusta, mutta rahaa ei tule. Ja ilman rahaa on turha odottaa myöskään ammattitoimijoilta laadukasta ja nopeaa palvelua. Voidaan esimerkiksi olettaa, että jos nuori, joka tarvitsee tukea, haluaa päästä vaikka työelämään tai koulutukseen, niin kun meillä nyt ammattikoulujärjestelmästä putoaa noin 15—17 prosenttia joka ikäluokasta pois, niin hän tippuu pois, ei mene ammattikouluun. Ammattikoulua ei saada niin houkuttelevaksi joidenkin nuorten kohdalla, vaikka se tehtäisiin osakoulutustoimintaa olevaksi tutkinnoksi, koska monet nuoret eivät vain yksinkertaisesti mene sinne kouluympäristöön. Siinä mielessä esimerkiksi Suomessa toimii jo hyviä toimijoita, kuten esimerkiksi tutustuin viime syksynä Settlementissätiön osakoulutustoimintaan, Samaria ry:n toimintaan, joissa he eri valmennusmalleilla pystyvät kouluttamaan nuoria sellaiseen valmiuteen, että nämä voivat muutaman kuukauden tai korkeintaan vuoden koulutuksen saatuaan saada työpaikan. Ja ne tulokset, mitä näistä heidän koulutusohjelmansa läpikäyneitten nuorten määristä on, ovat aika huikaisevia, koska parhaimmillaan he pystyvät saamaan 80 prosenttia niistä osakoulutuksen käyneistä työelämään kiinni — keskiarvo on kuitenkin jokaisessa tapauksessa yli 50.

Ja nyt kun puhutaan niistä nuorista, jotka ovat tippuneet jo tämän järjestelmän ulkopuolelle — niistä, joita me emme ole saavuttaneet — niin ei voida olettaa, että kunta pystyy heidät saavuttamaan, vaikka sinne kannettaisiin kuinka paljon rahaa. Se raha ei enää ratkaise tätä ongelmaa. Tähän tarvitaan luovuutta ja uudenlaisia toimenpiteitä. Ja minä toivon sydämestäni ja uskonkin siihen, että ministeri havaitsee tämän näkökulman, että kun me rupeamme uudistamaan tätä koko järjestelmää, me otamme voimakkaasti ne toimijat mukaan, jotka osaavat kohdata ne nuoret ja viedä heidät maaliin saakka, vaikka he kompuroisivat kuinka monta kertaa. Siinä eivät koulutukset auta, siinä eivät auta mitkään asemat eivätkä kokemukset, vaan siihen tarvitaan pohjimmiltaan vain ihminen, luotettava aikuinen, joka pystyy rakastamaan ja välittämään siitä nuoresta ja viemään hänet niitten kompurointien kautta maaliin saakka.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Arvoisa puhemies! Tästä voitaisiin paljonkin puhua, mutta tästä varmaan puhutaan nuorisotakuuryhmässä enemmän ja tullaan varmasti esittämään myös ministerille jotain radikaalisia toimenpiteitä näitten järjestelmien tueksi, mitä me olemme nyt tähän yhteiskuntaan jo rakentaneet.

Toinen asia, minkä haluaisin tässä nostaa esiin, on tämä vähemmän mielenkiintoinen asia varmasti itsellenikin, mutta pakko tästä on puhua, kun on tästä niin paljon saanut postia. Se on tämä poliittisten nuorisojärjestöjen saama tuki. Nyt edustaja Elohan tästä jo mainitsi tässä puheenvuorossaan, että OKM on usean vuoden ajan asettanut Perussuomalaiset Nuoret muihin yleisavustuksen hakijoihin verrattuna eriarvoiseen asemaan. Tästä on tullut myös korkeimman hallinto-oikeuden päätös, ja siinä mielessä, että 2014 annettu päätös on kuitenkin lainvoimainen ja lisäoikeudenkäynti on tulossa näistä muistakin hakemuksista, tuntuu vähän kiusalliselta tästä asiasta puhua. Mutta minä itse haluaisin oikeastaan niin, että me emme antaisi poliittisille nuorisojärjestöille millään tavalla rahaa täältä suoraan automaattisesti, vaan ne joutuisivat käymään sen saman prosessin kuin joka ikinen nuorisojärjestö joutuu avustusta hakiessaan käymään. Me sanomme kyllä, että ne joutuvat käymään ja ne tekevät sen hakemuksen ja ne arvioidaan, mutta kuitenkin se arviointiperuste on, uskallan sanoa, hiukan erilainen kuin muilla nuorisojärjestöillä kuitenkin. Siellä on perinne syntynyt siitä, että jotkut järjestöt saavat automaattisesti jopa 600 000 tai 500 000 euroa tai lähes 700 000 euroa riippumatta siitä, että jäsenmäärä on tippunut vaikka 40—50 prosenttia vuosien saatossa. Siinä mielessä tällainen tasa-arvoinen kohtelu näitten osalta olisi ihan kohtuullista, koska tästä tulee semmoinen kiusallinen tilanne, itse kun olen valtiovarainvaliokunnan jäsen ja nuorten asioiden puolestapuhuja: me emme haluaisi tällaista asiaa käydä keskusteluissa, kun me käymme valtion budjettia sitten tuolla jaostossa ja muualla läpi. Toivoisin, että tämä asia tulisi korjattua muulla tavalla kuin meidän keskinäisten keskusteluitten kautta.

Arvoisa puhemies! Olen tosi kiitollinen siitä, että kunnat ovat lisänneet kuitenkin omia määrärahojaan nuorten hyväksi. Osaltaanhan se johtuu tietysti siitä, että tämä etsivä nuorisotyö on tullut pakolliseksi kunnille jo joitain vuosia sitten. Mutta täytyy kuitenkin se mainita, että kuntien käyttämä rahamäärä on kymmenen vuoden aikana, jos ei nyt lähes tuplaantunut, niin on siihen tullut yli kolmannes kuitenkin lisää. Tällä hetkellä se muistaakseni oli noin 220 miljoonaa, jota kunnat käyttävät näitten nuorten palveluitten järjestämiseen. Ja uskon, että avoimella mielellä ja rohkealla, innovatiivisella avauksella me voimme luoda myös sellaisen järjestelmän tähän maahan, joka oikeasti saavuttaa ennen kaikkea nämä syrjäytyneet nuoret ja siellä riskissä olevat nuoret, mutta se vaatii rohkeutta myös virkamiehiltä tehdä uudenlaisia avauksia ja ottaa vähän riskejä, koska riskejä ottamatta mikään ei tule muuttumaan.

15.28 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikolla oli todella tärkeä puheenvuoro. Tärkeintä ei aina ole raha ja koulutuskaan, vaan kaikkein tärkeintä ovat ne välittävät ihmiset nuorekin ympärillä.

Arvoisa puhemies! Uudistetun nuorisolain tavoitteeksi on muun muassa mainittu nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, yhteisöllisyyden ja itsenäistymisen tukeminen sekä nuorten yhdenvertaisuuden ja kasvuolojen parantaminen. Nämä kaikki ovat hyvin kannatettavia päämääriä, ja toivon todella, että näitä asioita voidaan lain avulla parantaa. Kiitänkin ministeriä siitä, että tätä nuorisolakia nyt uudistetaan. Se on todella tarpeen.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Edellinen nuorisolaki on vuodelta 2006, jolloin elimme nuorten näkökulmasta varsin erilaista aikaa. Taloustilanne yhteiskunnassa ja monissa perheissä oli parempi ja digitaaliset pelit ja laitteet eivät olleet aivan niin yleisiä kuin tänä päivänä. Uudistettu nuorisolaki vastaakin nuorten muuttuneeseen toimintaympäristöön hyvin. Syrjäytymisen estäminen lienee kuitenkin lain tärkeimpiä tavoitteita, ja tähän tarkoitettu viranomaisten yhteistyö ja varhainen puuttuminen saattavat antaa nuorille uutta tarmoa. Etsivää nuorisotyötä on myös tärkeää ylläpitää ja kehittää. Näin tavoitetaan monia nuoria, jotka ovat ideoiden ja pienen työntöavun tarpeessa.

Nuorten työpajat ovat myös erinomainen tapa tavoittaa nuoria. Lakiehdotuksessa todetaan, että nuorten työpajatoimintaa on toteutettu useilla paikkakunnilla yli 30 vuotta. Vuonna 2015 työpajatoiminnan järjestäjiä on lähes 230 ja toimintaa on 281 kunnalla. Laajan kattavuuden kautta myös hieman syrjäisemmillä seuduilla asuvilla nuorilla on mahdollisuus päästä ohjattuun työpajatoimintaan mukaan.

Myös tasa-arvon ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen on erityisen tärkeää, kun perheiden tuloerot kasvavat ja nuorilla on hyvin erilaiset lähtökohdat elämään. Esimerkiksi urheiluharrastuksiin pitäisi mielestäni kaikilla nuorilla olla mahdollisuus lompakon paksuudesta riippumatta. Liikunnan merkitystä ei voi nuorten kasvatuksessa yliarvioida. Liikunnan aktiivinen mukaan ottaminen nuorisotyöhön on keskeistä. Liikunta edistää nuorten fyysistä ja henkistäkin hyvinvointia. Syrjäytymisen estämiseen voidaan vaikuttaa myös saamalla nuoret harrastusten piiriin. Nuorisojärjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat avainasemassa. Moni nuori tarvitsee tsemppaajaa. Vapaaehtoistoimintaa ei saa vaikeuttaa tulevaisuudessa.

Kuten totesin, nuorisojärjestöt ovat merkittävä vaikutusväylä nuorille ja niiden asema nuorten yhteiskunnallisessa osallistumisessa on keskeinen. On kuitenkin huomattava, että kaikkia nuorisojärjestöjä ei valitettavasti kohdella rahoituksen osalta tasa-arvoisesti. Näin on etenkin poliittisten nuorisojärjestöjen kohdalla. Tasa-arvo niidenkin osalta olisi suotavaa. Kuten Niikko ja Elo jo aikaisemmin ovat todenneet, niin Perussuomalaiset Nuoret on kärsinyt jo vuosia tästä epätasa-arvosta tuen suhteen, ja haluankin uskoa, että tämä asia on tulevaisuudessa korjaantumassa.

Nuorisolaissa on otettu huomioon myös digitaalisuus. Uusi digitaalinen toimintaympäristö, jossa nuoret viettävät suuren osan ajastaan, on todella otettava huomioon. Samalla on kuitenkin järkevää pitää digihurmoksessa huolta siitä, että perinteinen kirjoitustaito ja myös lukutaito ovat tulevaisuudessa vahvoilla.

Yhteisöllisyys on otettu keskeiseksi lähtökohdaksi lainvalmistelussa, hyvä näin. Toimimalla yhteistyössä muiden kanssa nuori oppii parhaiten hyvän kansalaisen perustaitoja. Kysymyksiä herättää kuntien tasa-arvoinen, tasavertainen mahdollisuus toteuttaa nuorisolain vaatimia toimenpiteitä. Toimintamallit eivät ole ilmaisia, ja kuten hyvin tiedämme, on kuntien välillä merkittäviä varallisuuseroja. Olisi keskeistä pitää huolta siitä, että kaikilla nuorilla olisi mahdollisuus päästä nuorisotyön ja -toiminnan piiriin asuinpaikasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! On myös tehtävä työtä sen eteen, että toisten kunnioittaminen, hyvät käytöstavat, elämän arvostus ja empatia kuuluvat nuorten arvoihin. Tässä työssä on nuorisotyön lisäksi keskeinen merkitys kodilla ja koululla. — Kiitos.

15.34 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan on mukava aloittaa tämä syysistuntokausi tällaisella lakiesityksellä, josta tuntuu vallitsevan näin mukava yhteisym-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

määritys yli puoluerajojen. Eli käsittelyssä on nuorisolaki, jonka valmistelusta on tänään täällä salissa jo monessa puheenvuorossa kiitelty ahkeraa ja osaavaa ministeri Grahn-Laa-sosta — jos ministeriä on tarpeen jollakin määreellä määritellä. Tämän lain valmistelu on osoittanut, että ministeri on myös osallistava ja hän on valmistelussa ottanut nuoret itsensä mukaan, niin että tämä laki on myös nuorten näköinen, niin kuin nuorisolain täytyykin olla.

Uusi nuorisolaki tulee tarpeeseen, ja se vahvistaa tätä vanhaa, nykyistä lakia siltä osin, kun laki on jäänyt ajasta ja osoittautunut toimimattomaksi tässä vuosien saatossa. Ajat muuttuvat, ja siltä osin täytyy näitä lakejakin tarkistaa. Tämä uusi laki myöskin selkeyttää valtion ja kunnan välistä vastuunjakoa sen osalta, mikä tulee esimerkiksi nuorisotyöhön.

Itse minä olen kantanut — tämän nuorisolain valmistelun osalta mutta myös liittyen tähän kuntalain kirjaukseen nuorisovaltuustoista — huolta siitä, millä tavalla varsinkin siellä kunnissa voidaan aidosti varmistaa, että nuorilla on oikeat vaikutusmahdollisuudet. Tämä on ollut sikäli haasteellista, koska on ymmärrettävää, että tämänkään lain osalta ei voida, ei oikein ole mahdollisuutta säätää uusia tehtäviä ja velvoitteita kunnille vanhojen päälle. Mutta tämä uusi laki antaa kunnille kuitenkin paremman mahdollisuuden toteuttaa nuorisotyötä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen.

Minä haluan kuitenkin kiinnittää huomiota tähän lain vaikuttavuuteen ja siihen aitoon vaikuttamiseen, koska siihen me voimme kaikki, erityisesti siellä kunnan päätöksenteossa-kin, jatkossa vaikuttaa. Uuden nuorisolain keskeisenä tavoitteenahan on vahvistaa nuorten mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Näitä mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa vahvistetaan uudessa laissa kuntien lisäksi aikaisempaa selkeämmin ennen kaikkea valtionhallinnossa, mutta kyllä siellä kuntien osaltakin voidaan edelleen näitä vaikutusmahdollisuuksia kehittää. Nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden toteutumisessa tulee-kin olemaan ihan keskeistä se, millä tavalla tämä uusi nuorisolaki ryhdytään toimeenpanemaan kunnissa. Uudistuksen yhteydessä olisi olennaista kiinnittää huomiota myös nuorille suunnattujen osallistumismahdollisuuksien vaikuttavuuteen, jotta se osallistuminen ei jää näennäiseksi tai päälleliimatuksi, miten hirveän helposti käy, jos perustetaan nuorille joi-tain muusta päätöksenteosta irrallisia, omia vaikuttamisen paikkoja.

Nuorten osallistumisesta, vaikuttamisesta ja kuulemisesta säädetään ottaen huomioon tämä kuntalaissa mainittu nuorisovaltuustomahdollisuus, se voi olla myös joku muu vaikuttajaryhmä nuorille, mutta monessa kunnassa tähän nuorisovaltuustoratkaisuun on pää-dytty, ja ihan hyvä niin, koska nuorisovaltuustoista on varsin hyviä esimerkkejä, hyviä ko-kemuksia monesta kunnasta. Täytyy kuitenkin huomioida, että se nuorisovaltuuston perus-taminen ei yksinään riitä vaan pitää turvata sen nuorisovaltuuston toimintaedellytykset ja sitten sen nuorisovaltuuston toiminnan aito linkki siihen varsinaiseen päätöksentekoon, jo-hon nuorilla ei ole mahdollisuutta osallistua esimerkiksi kuntien tai kaupunkien valtuus-toissa. Eli se vaikuttaminen ei saa jäädä näennäiseksi, ja se meidän täytyy turvata siinä toi-meenpanossa. Helposti tosiaan ajatellaan, että kun varmistetaan, että jokaisessa kunnassa on se nuorisovaltuusto, niin sillä on tämä osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien vel-voite täytetty, mutta näinhän se ei tietenkään vielä ole. Nuorten mielipide voidaan kuulla vain, jos sitä kuunnellaan. Ja siinä kuulemisessa ja kuuntelussa ratkaisu ei ole se, että nuo-ret keskusteleivat vain keskenään. Osallistumismahdollisuuksien ja sen kuulemisen vaikut-tavuuden parantamiseksi on tärkeätä myös se, että me aikuiset tarkistamme asenteita ja toi-mintatapoja niin, että nuoret kokevat, että tällä heidän tekemällään työllä oikeasti on mer-kitystä.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Minä haluaisin lisäksi puhua näistä lain yleisistä tavoitteista aivan lyhyesti. Arvoisa puhemies, lain yleisenä tavoitteena mainitaan monia hyviä, tärkeitä tavoitteita. Haluaisin nostaa ennen kaikkea esille kestävän kehityksen, joka on hyvä yleinen yhteiskunnallinen ohjenuora nimenomaan niin kuin se tässä lakiesityksessä ymmärretään eli laajasti käsitettynä huomioidaan taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristönäkökulmat ja vastuu näissä kaikissa kolmessa. Sen lisäksi lain yleisenä tavoitteena mainitaan arvopohjana kulttuurien moninaisuus ja kansainvälisyys, ja pidän erityisesti näinä aikoina hyvin tärkeänä, että näitä arvoja — kulttuurien moninaisuutta — pidetään esillä ja vahvistetaan.

15.40 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri! Suomessa varttuvilla lapsilla ja nuorilla pitää olla mahdollisuus onnelliseen lapsuuteen ja saada tasavertaiset eväät myöhempään elämään vanhempien koulutuksesta, taloudellisesta asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. Pidänkin hyvänä nyt esittelyssä olevaa nuorisolakia ja sen henkeä vahvistaa nuorten osallistumista, kuuntelemista ja yhdenvertaisuutta, mutta laki ei riitä paikkaamaan niitä puutteita, mitä meillä on muissa peruspalveluissa ja perheiden toimeentulossa vaikuttaen radikaalisti nuorten elämään.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL ja Suomen Nuorisotutkimusseura julkistivat elokuun alussa urauurtavan seurantalutkimuksensa, jossa seurattiin kaikkia Suomessa vuonna 1987 syntyneitä noin 60 000 henkilöä sikiökaudelta 25-vuotiaiksi asti sekä heidän vanhempiaan. Vuonna 87 syntyneiden ikäluokka varttui 90-luvun laman aikana, jolloin työttömyys ja taloudelliset vaikeudet kohtasivat huomattavaa osaa perheistä. Tuolloin lasten ja perheiden peruspalveluista karsittiin voimakkaasti ja ehkäisevästä työstä tingittiin. Koulu- ja laisten terveystarkastuksia vähennettiin, neuvolatyötä karsittiin, lapsiperheiden kotipalvelut ajettiin alas, nuorisotaloja laitettiin kiinni ja koulujen ja päiväkotien resursseista ja henkilöstöstä säästettiin. Tätä samaa on tehty myös 2010-luvulla.

Lapsen ja nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin vaikuttavat sekä perimä että biologinen, psykologinen ja sosiaalinen ympäristö. Siihen vaikuttavat myös yhteiskunnalliset päätökset sekä perheiden ja sukujen sosiaaliset, aineelliset ja kulttuuriset elämänhallinnan voimavarat. Ihminen on kokonaisuus, jossa fyysinen ja psyykkinen terveys kietoutuvat yhteen. Vaikka lasten ja nuorten hyvinvointi lähtee perheiden hyvinvoinnista, on muillakin kehitysympäristöillä, kuten päiväkodilla, koululla, asuinympäristöllä, nuorisotalolla ja harrastuksilla suuri merkitys arjen sujumisen ja hyvinvoinnin turvaamisessa. Lapsuusajan kokemuksilla on selvä yhteys nuorten myöhempään hyvinvointiin.

THL:n tutkimuksesta käy ilmi, että 90-luvun laman poliittiset päätökset näkyvät. Vuonna 87 syntyneistä joka viides eli lähes 12 000 oli 21 vuoden ikään mennessä käyttänyt psykiatrisia lääkkeitä tai käynyt psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa. Kaikkiaan noin 15 000:lla eli 26 prosentilla oli merkintöjä rangaistusmääräysrekisterissä tai rikosrekisterissä. 11 000:lta eli 18,5 prosentilta puuttui peruskoulun jälkeinen tutkinto noin viisi vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen, ja noin 8 000 heistä ei ole työelämässä.

Lapsuudenaikainen köyhyys on yksittäisistä nuorten aikuisten hyvinvoinnin riskitekijöistä merkittävin. Tämän THL:n tutkimuksen mukaan vanhempien työttömyys sekä taloudelliset ja terveydelliset vaikeudet lisäävät lasten koulunkäynnin ja mielenterveyden ongelmia sekä huostaanottoja. Mitä nuorempi lapsi on ollut perheen kohdatessa taloudellista puutetta, sitä haitallisempaa se on myöhemmän hyvinvoinnin kannalta, kun mittareina ovat koulutus, teiniäitiys, rikollisuus ja mielenterveys. Vanhemmuutta kuormittavien tekijöi-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

den kasautuminen vaikuttaa erityisesti epäsuotuisalla tavalla nuorten kykyyn kiinnittyä yhteiskuntaan.

Terveysongelmat ilmenevät usein vasta pitkän ajan kuluttua. Näin ollen hyvinvoinnin tukeminen ja ehkäisevä työ pitää aloittaa varhain. Lapsiperheitä tulee auttaa jo ennen ongelmien ilmaantumista. Yksilön kannalta tarkasteltuna tänä päivänä suomalainen palvelujärjestelmä toimii liian myöhään ja vasta vakavien ongelmien ilmaannuttua. Tämä tulee korjata.

15.46 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Nuorisotyössä on kyse siitä, että nuorelle tarjotaan mahdollisuus muokata omaa tulevaisuuttansa itsensä näköiseksi, ja tuossa työssä pitää nuoren oman toiveen olla keskiössä. Kyse voi olla nuorisopolitiikasta, siitä, miten edistetään nuorten kansalaisuutta, ja siitä, miten ylipäättään vahvistetaan nuorta sosiaalisesti, olipa kyse elämäntaidoista tai syrjäytymisen ehkäisystä, ja kyse on nuorten itsenäisyyden ja kasvun tukemisesta.

Jos me nyt mietimme niitä isoja rakenteellisia uudistuksia, jotka liittyvät vaikkapa sote-uudistukseen, kuntien ja maakuntien välisen työnjaon uudistamiseen, niin haluaisin oikeastaan haastaa ministeriä miettimään sitä, että entäpä jos nuorten palveluiden lisäksi — olipa kyse nuorisotyöhön liittyvistä palveluista tai koulutuksesta, joka jo on siellä kuntapohjaisesti — keräisimme työllistämispalvelut sinne samaan kassiin ja samaan kokonaisuuteen. Koska jos nyt mietimme näillä eväillä, mitä tällä hetkellä on tiedossa, niin kuntiin jää koulutus, sinne jää nuorisotyö, sinne jäävät työpajat, sinne jäävät ehkäisevä nuorisotyö ja monet nuorten kasvua tukevat palvelut, mutta jos sieltä siirtyvät työllistämispalvelut maakunnan tasolle, niin meillä tulee aika rankka muuri sen väliin, miten nuorten työllistymistä edistetään. Sen takia toivoisin, että nuorten työllistämisvastuu ja työvoimapalveluiden vastuu siirtyisi tässä kokonaisuudistuksessa kuntien tasolle, koska uskon, että siellä me voisimme rakentaa eheämmän kokonaisuuden, joka nimenomaan ottaisi nuoren tarpeet paremmin huomioon, ja varsinkin, kun siellä kunnissa on yritykset, siellä on asunnot ja siellä on monet asiat, jotka nuorten elämään liittyvät. Silloin me voisimme tehdä aidosti monialaisen palvelun, joka tukisi nuorta. Jos ajattelee vaikkapa Hämeenlinnaa, missä meillä on ollut nuorten ja lasten lautakunta, joka on käsitellyt koko tätä sektoria — ja siellä muuten on ollut nuorisovaltuustojen edustus ihan jokaisessa kokouksessa mukana päättämässä näistä asioista — niin se on toiminut hyvin, koska se on osannut katsoa kokonaisuutta. Ja uskoisin, että jos nuorten työllistämispalvelut siirrettäisiin kuntiin, niin syntyisi parempi kokonaisuus.

15.49 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä on todellakin ollut ilo kuunnella tätä keskustelua, kun voi todeta, että edustajat niin hallituksesta kuin oppositiosta ovat olleet tyytyväisiä nuorisolakiin sinällään.

Täällä on nostettu nyt ehkä päällimmäisenä ongelmana työpajatoiminta sekä ehkäisevä nuorisotyö, joka ihan aiheellisesti on ollut nyt tänään keskusteluissa. Toivon, että kun tämä syksy etenee — ja kun ministerikin on luvannut täällä, että tähän etsivään nuorisotyöhön ja työpajatoimintaan haetaan yhteistä ratkaisua ja rahoitus tullaan turvaamaan — niin me voimme yhteisellä rintamalla tuossa ennen joulua sitten kiittää, että olemme onnistuneet tässä.

Mutta, arvoisa puhemies, olen Valtakunnallisen työpajayhdistyksen puheenjohtaja tämän vuoden alusta ja olen tästä syystä kiertänyt eri puolilla Suomea tutustumassa näihin

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

työpajoihin ja näihin toimintoihin ja sisältöihin. Ja nyt oikeastaan tältä osin haluaisin vielä viestittää sen, että kun me puhumme nyt nuorisolaista, niin tähän nuorisolakiin liittyvät myös meidän työllisyyspolitiikka ja hallituksen nyt antamat muut rahoituslinjaukset, jotka koskevat palkkatukea. Tämä palkkatuki ohjautuu pääsääntöisesti yrityksiin, ja tällä hetkellä työpajoissa on suuri huoli se, että rahoitusta ei sinne enää tule, minkä seurauksena he eivät pysty palkkaamaan enää palkkatukityöllä nuoria näihin työpajoihin. Käytännössä se tulee tarkoittamaan myös sitä, että osa näistä työpajoista eri puolilla Suomea joudutaan ajamaan alas, ja se ei varmasti ole meidän kenenkään tavoite eikä hallituksen eikä eduskunnan tavoite, että tästä rahoituksesta ja palkkatuen riittämättömyydestä johtuen tämä työpajatoiminta ja etsivä nuorisotoiminta joudutaan ajamaan alas.

Sitten, puhemies, ministeri puhui Ohjaamo-toiminnasta ja sen valtakunnallistamisesta. (Puhemies koputtaa) — Tulenko sinne?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän edustajaa siirtymään puhujapöytäntöön. 2 minuuttia paikalta on se raja, minkä ylittymisen jälkeen joko lopettaa tai siirtyy puhujapöytäntöön. — Edustaja siirtyy puhujapöytäntöön.

Arvoisa puhemies! Tätä vähän pelkäsin, että aika ei ihan riitä.

Oikeastaan kysyisin ministeriltä vielä: Ministeri mainitsi tästä Ohjaamo-toiminnasta, joka tällä hetkellä on 30 paikkakunnalla eri puolilla Suomea, ja tämä Ohjaamo-toimintahan on tämmöinen matalan kynnyksen palvelupaikka, jossa meidän nuoret saavat ohjausta, neuvontaa, ja siellä on eri hallinnonalojen — riippuen vähän, miten se on missäkin alueella koottu — ja toimijoiden tämmöinen, voisiko sanoa, palvelukeskittymä. Ja nyt sitten tässä yhteydessä, kun kiersin näitä työpajoja, kiersin myös näissä Ohjaamoissa. Ja nyt minun täytyy sanoa, että olen todella harmissani siitä, että tämä Ohjaamo-toiminta — jonka varmaan on tarkoitettu olevan tämmöinen hyvä paikka, joka ottaisi kopin nuoresta, kun nuorella on erilaisia kysymyksiä — käytännössä ei valitettavasti toimi erityisen hyvin, vaikka ministeri on ilmeisesti saanut toisentyypistä tietoa.

Nyt se perusta, minkä takia se ei toimi, on se, että meillä on eri puolilla kuntia jo rakennettu tällaisia monialaisia toimijayhteisöjä, ja nyt tämä ohjelma on tuonut tavalla tai toisella myös päällekkäisyyttä näitten palveluiden kehittämiseen ja toimintoihin, minkä takia kaikki kunnat eivät ole ottaneet näitä. Muun muassa Helsingissä on ainoastaan yksi Ohjaamo, meillä Etelä-Karjalassa Lappeenrannassa on yksi Ohjaamo. Lahdessa se toimii erittäin hyvin, se toimii ihan omalla mallilla. Mutta sitten meillä on Tamperetta ja monia muita paikkakuntia, missä käytännössä ainakin näitten nuorten parissa työskentelevien ihmisten kannalta nämä toiminnot eivät toimi. Ja sen takia nyt sitten, kun ministeri totesi tässä, että sitä lähdetään valtakunnallistamaan, toivoisi, että tämä selkeytyisi sillä tavalla, että eri kunnissa tunnistettaisiin se, mikä sen todellinen rooli ja tehtävä on, eikä sitä koettaisi sillä tavalla, että kun se on päällekkäistä toimintaa, niin resursseja jaetaan, voisiko sanoa, ei-järkevällä tavalla, ja sen takia sitten tämä toiminta ei ole päässyt syttymään niihin tavoitteisiin, mitä siitä on haettu.

15.53 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka en enää itsekään tähän nuorisolain piiriin kuulu, niin tästä muutaman sanan rohkenee sanoa.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Ensinnäkin voin yhtyä niihin kiitoksiin, mitä täällä on esitetty tämän lain tavoitteista. Ne ovat erittäin hyviä, ne ovat erittäin kannatettavia, ja siltä osin toivotaan, että tämä laki sitten todella viedään ripeästi myös toimeenpanoon.

Mutta se, mikä täällä on myös noussut esille ja miltä tässä keskustelussa ei voi välttyä, on tämä resurssipuoli, eli tukevatko ne resurssit tämän lain tavoitteita ja sitä, että todella nuorten osallisuutta pystytään kasvattamaan. Tähän kyllä liittyvät olennaisesti nuorten työllisyystilanne ja ne toimenpiteet, mitä siellä pitäisi tehdä. Se on ehkä se viesti, minkä tästä keskustelusta eteenpäin soisi menevän, että nyt kun hyvä laki saadaan eteenpäin, niin myös sitten toivottavasti hyvä hallitus osaisi resurssit siihen taata, jotta välttyisimme niiltä ongelmilta, mitä täällä on hyvin nostettu esille.

Sitten olisin vielä ministeriltä kysynyt. Kun tämän lain käsittelyn yhteydessä on pidetty vähän suurtakin meteliä siitä asiasta, mikä liittyy lain tavoitteisiin ja niihin niin kutsuttuihin toiminnan lähtökohtina oleviin arvoihin, ja kun täältä sana "monikulttuurisuus" piti vaihtaa muotoon "kulttuurien moninaisuus" ja tätä tietyt poliittiset ryhmät ihan juhlistivat suurena voittona, niin olisin nyt ministeriltä kysynyt, kun pidän tätä hieman ehkä triviaalina asiana: Mikä sitten oikeastaan tässä muuttuu? Vai muuttuuko mikään?

15.55 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Moneen kertaan on täällä jo todettu, että tämä käsittelyssä oleva lakipaketti on toivottu ja odotettu, hyvä kokonaisuus, joka mahdollistaa olosuhteiltaan erilaisten alueiden nuorisotyön tekemisen. Meidän onkin syytä tiedostaa se, että nykyisellään nuorisotyötä tehdään hyvin erilaisissa olosuhteissa ja erilaisilla resursseilla eri puolilla Suomea. Mutta hyviä käytäntöjä löytyy sekä isoista että pienistä kunnista, ja nämä hyvät käytännöt meillä pitää nyt saada esiin ja hyödyntää niitä.

Yli 30-vuotisen toiminnan jälkeenkin nuorten työpajatoiminnan valtakunnallinen peitto ei ole vielä täydellinen. Myöskään nuorisoetsivätoimintaa ei ole vielä joka kunnassa, ja taitaapa olla jokunen kunta, josta ei löydy kumpaakaan mainituista. Onneksi nämä kunnat taitavat olla kuitenkin aika vähissä, yhden käden sormilla laskettavissa, mutta meidän pitää etsiä sinnikkäästi kannusteita, jotta asuinpaikasta riippumatta nuorella olisi mahdollisuus saada tämän lain tarkoittamia palveluja.

Haluan nostaa tässä esille asian, joka ei varsinaisesti kuulu tähän lakiin: tiedonkulku eri asiantuntijoiden välillä täytyy saada kohenemaan. Hyvin usein nuori jää vaille rinnalla kuljijaa, esimerkiksi nuorisoetsivää, sen vuoksi, että tieto ei kulje. Nuorisoetsivän pitää saada nykyistä helpommin personoitua tietoa nuorista, jotta hän löytää sen nuoren, joka tarvitsee aikuista rinnalleen. Nuoret eivät saa olla vain numeroita tilastoissa.

Meidän aikuisten — tässä taidettiin aiemmin todeta, että keski-ikäisten — tulee avata nuorille mahdollisuuksia paikalliseen osallistumiseen. Nuorethan itse ovat hyvin näppäriä ottamaan käyttöön erilaisia työtapoja. He eivät aristele yhteydenpitoa verkossa tai bittimaailmassa. Esteet taitavat useimmiten olla meidän aikuisten korvien välissä. Tähän liittyy se, että aikuisen pitää olla tavoitettavissa myös muuna aikana kuin virka-aikana, myöskin siellä netissä käytävään keskusteluun.

Peruskoulun oppilaskunta on ensimmäinen askel järjestäytyneenä vaikuttamiskanavana. Oppilaskunnan työn tukemiseksi tarvitaan asiaan vihkiytyneitä koulun aikuisia ja ihan oikeita asioita. Eli koululaisten ja nuorten pitää saada käsitellä sellaisia asioita, joihin he ihan oikeasti voivat vaikuttaa ja kohtuullisen nopeasti vielä näkevät oman toimintansa vaikutuksen. Vielä parempi olisi, että he itse voisivat olla toteuttamassa näitä hankkeita.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Nuorten kuuleminen on monessa kunnassa arkipäivää. Niin pitää olla, mutta siellä on vielä paljon kehitettävää. Monissa kunnissa on viisaasti otettu nuoret mukaan lautakuntien valmistelutyöhön tasavertaisina muiden päättäjien kanssa. Ja kuten jo aiemminkin todettiin, lähes kaikki kunnissa päätettävät asiat ovat jollain tavalla myöskin nuorten asioita.

15.59 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Haluaisin puhua hieman demokratiakasvatuksesta, joka ei uudessa laissa ole sen huonommalla tolalla kuin aikaisemminkaan, mutta valitettavasti ei juuri paremmallakaan.

Meidän koko lapsiin ja nuoriin suuntautuvan demokratiakasvatuksen ja demokratiakäsityksen iso ongelma ja kompastuskivi on se, että aikuisten maailmasta käsin me oletamme, että nuoret ajattelevat samalla tavalla; että koulun oppilaskunnassa kuka tahansa 7-vuotias on kykenevä edustamaan kaikkia ekaluokkalaisia, ehkä tokaluokkalaisiakin; että nuorisovaltuustossa kuka tahansa laajasalolainen nuori kykenee kertomaan laajasalolaisten nuorten todellisuudesta; että se, että meillä on iältään nuori henkilö lautakunnassa, tarkoittaa, että nuorten ääni kuuluu lautakunnassa yleisesti. Käytännössä ne nuoret, jotka osallistuvat näihin demokratian performansseihin, joita nuorille järjestetään, ovat yleensä kotoisin perheistä, joissa poliittinen aktiivisuus on arkipäivää ja jotka varsin usein ovat ylemmän keskiluokan perheitä. Tutkimusten mukaan lasten keskuudessa kuitenkin mielipiteet ja näkökannat asioihin poikkeavat toisistaan ihan yhtä laajalla kirjolla kuin aikuisten maailmassakin. Nuorisovaltuuston kokoaminen tällaisin periaattein olisi aivan sama kuin me kokoaisimme meidän eduskunnan sillä perusteella, että kuka tahansa 40-vuotias tamperelainen pystyy hyvin puhumaan kaikkien nelikymppisten tamperelaisten puolesta, ehkä jopa lempääläisten. Tällainen demokratiakäsitys edustaa pikemminkin yksipuoluejärjestelmää kuin monipuoluejärjestelmää, ja sille on ominaista, että se pikemminkin piilottaa mielipide-eroja kuin kasvattaa lapsia hyödyntämään niitä ja pääsemään debatin kautta viisaampiin ratkaisuihin kuin mitenkä yhden äänen, yhden mielipiteen todellisuudessa voidaan päästä.

Toinen fakta on, että niin ikään kuin sosiaaliluokkaankin liittyvät yksilön ominaisuudet korreloivat suoraan siihen, kuinka paljon henkilö luottaa virallisiin demokraattisiin elimiin ja kuinka paljon hän on valmis ja halukas osallistumaan niihin esimerkiksi äänestämällä tai jopa asettumalla itse ehdokkaaksi. Tämä on täysin luonnollista, koska jos ihminen kokee, että järjestelmä ei tuota hänelle mitään positiivista, ei tarjoa hänelle väylää parantaa omaa ja läheistensä asemaa, silloin järkevä ihminen tietysti suuntaa energiansa sellaisiin vaikuttamisen muotoihin, sellaisiin käytäntöihin, joiden kokee paremmin vastaavan tähän tarpeeseen. Tästä johtuu, että meidän pitäisi suhtautua hyvin vakavasti siihen, että nuoret, voi sanoa, jopa hyljeksivät meidän perinteistä demokraattista järjestelmää. Se kertoo epäluottamuksesta, se kertoo vallattomuuden tunteesta, ja ennen kaikkea se kertoo ihan valtavasta muutostarpeesta tässä järjestelmässä, ei suinkaan siinä, kuinka hyvin me osaamme ai-vopesta meidän nuoret siihen.

16.03 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa puhemies! On oikeastaan varsin hieno asia, että näin aloittaessamme syksyn istuntokautta ensimmäisenä asiana on nuorisolaki ja että se on herättänyt näin paljon kiinnostusta eri näkökulmista. Tässä salissa on käytetty jo 50 puheenvuoroa tähän mennessä ja hyvin erilaisista näkökulmista on asioita tuotu esiin: ihan nuorten arjesta selviämiset, tulevaisuuden mahdollisuudet, on kuultu sosiologista analyysia, on tehty kehittämisideoita ja näin edelleen. Oikeastaan tämä on varsin hyvä merkki, että tässä

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

salissa on huoli ja vastuuntunne nuorista. Ja ennen kaikkea se ajattelu on ollut monissa, että ei tehdä lakia nuoria varten vaan että nostetaan näin, että nuori entistä enemmän elämässään voisi olla subjektina.

Tuossa debatin aikana itse toin esille tuon perimmäisen kysymyksen: kuka viime kädessä oikeastaan ottaa kopin nuorista? Ja ministeri tähän vastasi, että juuri tämä Ohjaamo-toiminta ja sen kehittäminen ja laajentaminen on se vastuullinen, realistinen tie. Tähän liittyen kysyisin ministeriltä: missä määrin nykyisin esimerkiksi tietosuojakysymykset ovat esteenä, että tällainen Ohjaamo-toiminta ei parhaalla mahdollisella tavalla ole nuoria palvelemissa?

16.05 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään on käyty hyvää keskustelua nuorison tilanteesta ja siitä, miten me voimme täällä valtakunnan tasolla viedä eteenpäin myös tätä nuorisopuolta. Tietenkin työllistymismahdollisuudet on iso asia, mutta sitten ovat nämä kaikki tukitoimet, mitä sitten siellä puolella voidaan tehdä, ja tämän etsivän nuorisotyön osalta on kyllä todettava, että on mielenkiintoista, mitä tuolla työmarkkinajärjestöjen esityksessä sitten tulee tähän asiaan liittyen, että miten siellä puolella voidaan viedä eteenpäin sitä mallia, koska sitä pidetään kuitenkin hyvänä. Silloin 2011 kun tuli tämä mahdollisuus, kuitenkin säädettiin, että tämä työ on vapaaehtoista kuntien tekemänä ja kuitenkin resurssit pitää turvata tähän, vaikka hyvä ajatus ja kehityskulku omastakin mielestäni olisi se, että tätä pitää olla kattavasti tarjolla valtakunnallisesti, koska, kuten sanottua, se maksaa itsensä kyllä takaisin.

Vierailimme pari viikkoa sitten Oulussa tuolla Suomen ensimmäisessä tämmöisessä nuorisopuolen Ohjaamossa, jossa on koottu moniammatillisesti nämä kaikki nuoria tukevat toiminnot viranomaispuolelta ja nuorisotyön puolelta. Ne tuloksethan ovat merkittäviä siellä, ja mitä sieltä terveisiä tuli ammattilaisilta, ne koskivat nimenomaan edelleen tätä eri viranomaisten välistä tiedonsaantia, josta tässä hallituksen lakiesityksen tekstissäkin puhutaan. Hyviä kokeiluja tähän asiaan liittyen on, mutta, kuten me tiedämme, sekä nuorten että lasten puolella on edelleen tukitoimissa ja auttamistyössä viranomaisten kesken ongelmia siinä, että tämä tiedonsaanti ei toimi, ja traagisiakin tilanteita syntyy, kun jääpi tiedostamatta pahoja tilanteita perheessä. Myös nuorten osalta tässä on ongelmia eri toimijoitten välillä, niin kuin eri työllisyystoimijoitten ja valtion ja kuntien viranomaisten kesken. Eli tämä tiedonsaanti on sellainen asia, joka pitäisi saada kyllä valtakunnallisesti ratkaistua. (Puhemies koputtaa)

Haluaisin vielä sanan tuosta maakuntavaltuustoasiasta sanoa. Erinomainen avaus on se, että siellä puolella tulisivat maakuntavaltuustoihin nämä nuorten...

Puhemies Maria Lohela: Nyt kyllä pitäisi, anteeksi, edustaja Jarvan jo siirtyä sitten jatkamaan puhetta tänne puhujapöytäntöön, jos haluatte.

No niin, minäpä siirryn sitten. — Niin, arvoisa puhemies, jatkaakseni vielä noista vaikuttamismahdollisuuksista: Olen itse ollut maakuntavaltuuston jäsen tuolla Kainuussa, kun meillä oli Kainuussa tämä maakuntahallintokokeilu silloin. Hyviä tuloksia tuli siinä, mutta myös käytiin keskustelua siinä silloin tästä nuorten osallistumisesta, ja meillähän perustettiin myöskin sitten — olin osin siinä mukana perustamassa — nuorten oma tämmöinen... maakunnallisesta nuorisofoorumista puhutaan tällä hetkellä, että virallista valtuustoa ei tällä hetkellä ole nyt sitten. Mutta jäi toimimaan kuitenkin tämmöinen nuorten vai-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

kuttajaverkosto. Siellä he pystyvät alueellisesti sitten paljon laajemmin ottamaan kantaa asioihin, jotka nuoria koskettavat. Se on hyvä asia.

Mutta siihenkin pitää saada semmoista runkoa. Semmoista on mietitty, että kuka niissä sitten toimii aikuisten puolelta tämmöisenä toimijana ja tukijana, nuorisopuolelta tai esimerkiksi koulutuspuolelta. Itse olen ollut esimerkiksi Kajaanin nuorisovaltuuston jäsen aikoinaan viitisentoista vuotta sitten, ja on sanalla sanottava, että jos ei siinä ole nuorisotyöntekijä tai joku muu ammattilainen mukana reilusti sitä kuitenkin auttamassa ja viemässä eteenpäin, että mihin nyt kannattaa tarttua, mitkä ovat ne toimintatavat, ja jollei ole sellaista tietynlaista vaikuttamiskoulutusta siihen liittyen — eli ole tavallaan tämmöistä, miten sen sanoisi, valiokuntaneuvosta tällä nuorisovaikuttajaryhmällä mukana — niin hirveän vaikea siihen aitoon vaikuttamiseen on sitten mennä eteenpäin. Kyllä niistä helposti tulee sitten diskojenjärjestäjäryhmiä. Minulla on oma kokemus tästä hyvin vahvasti. Ja jotta tämä aito osallistuminen ja vaikuttaminen ja siihen päätöksentekoon oikean panoksen antaminen on mahdollista, niin siihen tukitoimintaan tarvitaan sitten myös resursseja.

Kaiken kaikkiaan tämä nuorisolain eteenpäinvieminen on hyvä asia. Mutta valiokuntakäsittelyssä varmaan tulemme ottamaan kantaa sitten vielä myös tähän, miten nimenomaan tätä nuorten osallistumista voidaan vielä konkreettisemmin vahvistaa. Ja siellä kuntatasolla ja maakuntatasollahan sitten tietenkin tehdään se käytännön kehittämistyö meidän hyvien nuorisotyöntekijöitten ja muitten ammattilaisten avulla.

Puhemies Maria Lohela: Listalla on vielä yksi puheenvuoro pyydettyä. Sen jälkeen ministeri Grahn-Laasoselle mahdollisuus vastata, jos niin haluatte.

16.10 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! On todella upeaa, että me olemme päässeet ensimmäisenä hallituksen esittelynä käymään läpi nuorisolakia, meidän nuorten tilannetta. Laki on tavoitteiltaan erittäin hyvä, ja nostan muutaman tähän loppuun: tuetaan nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä ja kansalaisyhteiskunnassa toimimista, eli monia hyviä tavoitteita.

Varmasti meillä on jatkossakin kysymyksiä, millä tavalla voimme toimia entistä paremmin, mutta tältä osin nuorisolaissa hienosti tulee moniammatillisuus, joka on tätä päivää, että lähdetään pohtimaan siellä ihan vaikka koulutasolla, miten erilaisten ammattilaisten roolit sovitetaan yhteen nykyistä paremmin. Yhtä lailla täällä nousi kysymys siitä, miten löytyy se yksi tärkeä henkilö, joka vastaa nuoresta. Se on ehkä semmoinen avainkysymys, joka tulee ratkaistavaksi. Yhtä lailla on tämä kysymys tiedonkulusta, miltä osin tulee, ja Sitralla on ollut näitä liputtamis- ja muita hankkeita, joissa on haettu konkreettisia keinoja.

Ajattelin kuitenkin lopettaa puheenvuoroni Pikku G:n lauluun, siinä oleviin sanoihin, jossa Pikku G laulaa: "Me ollaan nuoriso, me ollaan tulevaisuus. Kaikki kasvaa, lapset varttuu. Virheist oppii ja kokemust karttuu. Ketkä meist ei ois ettiny ittee, jokainen meist on vip."

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Grahn-Laasonen, 3 minuuttia.

16.12 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia eduskunnalle näistä hyvinkin rohkaisevista puheenvuoroista. Nuorisolaki — uudistettu, entistäkin parempi nuorisolaki — sai kyllä tässä lähetekeskustelussa hyvän, positiivisen vastaanoton ja siirtyy nyt sitten seuraavaksi valiokunnan käsiteltäväksi.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Kyllähän se niin on, että tämä nuorten osallisuus on meille yhteinen asia ja sen pitää toteutua päätöksenteon kaikilla sektoreilla. Hallituksen nuorisoministerinä olen toisinaan huolissani siitä, ettei nuorisoasioita niputeta vain ikään kuin nuorisotoimialaan vaan että nuorten ääni kuuluisi päätöksenteossa kaikilla sektoreilla. Puhutaanpa sitten sosiaali- ja terveydenhuollosta tai maankäytöstä, asumisesta, rakentamisesta, ihan kaikesta, koulutuspolitiikasta itsestäänselvästi ja niin edelleen, niiden tulisi olla sellaisia politiikan sektoreita, joissa nuorilla on sanansa sanottavana. Eli kaikki politiikka, voi sanoa, on nuorisopolitiikkaa, ja nuorten ottaminen mukaan päätöksentekoon vaatii meiltä päättäjiltä työtä sen eteen, että nuorten ääni kuuluu.

Täällä käytettiin hyviä puheenvuoroja siitä, miten ei ole olemassa jotain yhtä nuorten ääntä, vaan on hyvin paljon erilaisia ääniä yhä moniarvoisemmassa yhteiskunnassa. Se on rikkaus ja vahvuus, mutta se vaatii meiltä sitä, että kuullaan entistä herkemällä korvalla erilaisia näkemyksiä, ei ainoastaan yksittäisiä näkemyksiä.

Täällä nousi muutamia kysymyksiä ja havaintoja vielä esiin, ja paljon jää tietysti vielä myöhempiinkin vaiheisiin käsiteltäväksi.

Ohjaamoista: erittäin tärkeätä tavoitteessa valtakunnallistaa Ohjaamot on se, että löytyy sellaisia toimivia paikallisia ratkaisuja, joissa ei rakenneta jotain uutta päälle tai päällekkäistä toimintaa, vaan rakennetaan semmoiset verkostoyhteistyömallit, joilla nuorten palvelut ovat mahdollisimman helposti saavutettavissa meidän nuorille, ja että Ohjaamoista käsin voidaan ohjata nuoret oikealle polulle, elämässä eteenpäin, niin että on yksi paikka, jonne mennä, josta voi saada apua ja tukea. Mutta tässä meillä on iso työ vielä edessä.

Samoin uusi nuorisotakuutyöryhmä tuottaa varmasti uusia ehdotuksia, joihin toivon, että suhtaudutaan ennakkoluulottomasti, niin että syntyisi myöskin semmoisia uusia ajatuksia. Viime hallituskaudella asetettiin tämä nuorisotakuutavoite, mutta selvää on, ettei se tullut valmiiksi neljässä vuodessa, vaan siinä oli paljon puutteita. Niitä pyritään nyt tilkitsemään ja kehittämään tätä toimintaa niin, että nuorten parissa työskentelevät entistä vahvemmin toimisivat yhdessä niin, että yksilölliset polut ja apu tavoittaisivat jokaisen nuoren.

Samoin kannatan kaikkia niitä erilaisia osallisuuden muotoja, olivat ne sitten nuorisovaltuustoja, oppilaskuntia tai uuteen maakuntaan rakentuvaa nuorten demokratiaa ja erilaisia vaikuttamisväyliä, jotta me saamme nuorten äänen paremmin kuulumaan kaikilla päätöksenteon tasoilla.

Kiitoksia tästä keskustelusta. Palaamme nuorisolakiin sitten, kun eduskunta on ehtinyt asiaan vielä syvällisemmin paneutua.

16.15 Anders Adlercreutz r: Tack, fru talman! Tämä lakipakettihan on, kuten edustaja Gustafsson tuossa sanoi, varsin ok kokonaisuus, ja tässä on hyviä tavoitteita, esimerkiksi tämä kulttuurisen moninaisuuden edistäminen, on se sitten sitä tai monikulttuurisuutta.

Haluaisin hieman kysyä tästä etsivästä nuorisotyöstä. Hallituksen tavoitteissahan on kai keti sanottu, että sen pitäisi kattaa koko maa. Se on kuitenkin ollut raskaiden leikkausuhkien alla nyt kahdessa budjettikäsittelyssä. Niitä uhkiaahan on hieman saatu sitten torjuttua käsittelyissä. Miten näette: miten tämä tavoite, että se kattaisi koko maan — joka on nähdäkseni hyvin tärkeä tavoite tämän alueellisen yhdenvertaisuuden kannalta — on yhteensovitettavissa tämän tiukan taloustilanteen ja ilmeisen leikkaushalun kanssa? — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, minuutti riittänee.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

16.16 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä aihetta on käsitelty tässä salissa jo runsaan tovin, ja olen vastannut tähän rahoitukseen liittyvään kysymykseen jo useamman kerran. Hallituksen tahtotila on se, että voisimme turvata etsivän nuorisotyön, työpajatoiminnan ja nuorten aikuisten osaamisohjelman rahoituksen, ja tähän asiaan tullaan palaamaan seuraavan kuukauden aikana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta sekä laeiksi varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta annetun lain 8 ja 9 §:n ja Kansallisgalleriasta annetun lain 18 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 112/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

16.17 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuriperintö on yksi sivistyksen ja kansallisen kulttuurin perustekijöitä. Merkittävien kulttuuriesineiden säilyminen osana kansallista kulttuuriomaisuutta on tärkeää. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena ja tavoitteena on selkeyttää kulttuuriesineiden maastavientiä koskevia voimassa olevia säännöksiä ja saattaa ne ajan tasalle, lisätä tietämystä kulttuuriesineiden maastavientiin liittyvistä menettelytavoista ja lupakäytännöistä ja edistää kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien kansallisaarteiden suojelamista. Voimassa oleva maastavientilaki kumottaisiin tämän uuden lain myötä ja korvattaisiin tällä uudella maastavientilailla. Sitä sovelletaan kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien kulttuuriesineiden vientiin Suomesta muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin ja vientiin unionin alueelta. Laissa määriteltystä, kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvia esineitä ei saisi viedä maasta ilman maastavientilupaa.

Vientilupaa edellyttävät esineet on jäsennelty laissa neljään pääryhmään. 1—3-kategorioiden ryhmään kuuluisivat Suomen kansalliseen historiaan ja merkkihenkilöihin kuuluvat esineet, muinaismuistolaissa tarkoitettut esineet sekä arvokkaat arkistot ja kokoelmat. Neljäs ryhmä on esineitä, joiden luvanvaraisuuteen vaikuttaisivat ikä, alkuperämaa ja Suomessa oloaika. Maastavientilupaviranomaisina toimisivat Museovirasto ja Kansallisgalleria. Ne pyytäisivät tarvittaessa asiantuntijalausuntoja toisilta museoilta ja muilta asiantuntijatahoilta. Museovirasto ylläpitää uuden lain myötä lupapäätösrekisteriä.

Tällä lailla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia eikä merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Sillä ei myöskään ole tarkoitus puuttua yksityisen henkilön omistus-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

oikeuteen, jos henkilö muuttaa pois Suomesta tai jos hän saa kulttuuriesineen perintönä tai osituksen perusteella.

Pidän tätä lakiesitystä tarpeellisena, ja se vastaa myöskin kansainvälisiä sitoumuksiamme.

16.19 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri tuossa juuri kertoi, niin tämä on tärkeä laki kulttuuriperinnön vaalimisen kannalta. Itse haluaisin kiinnittää huomiota tuohon ryhmä 4:ään — kulkuneuvoihin, jotka siellä on eritelty. Suomessa on tällaisia kuin historiallisia autoja. Autobiilikerhot säilyttävät kulttuurihistoriallisesti tärkeitä kulkuneuvoja Suomessa, ja siellä tehdään hyvää kulttuurityötä. Tässä on nyt tärkeällä tavalla otettu esille myös tällainen asia, voiko näitä niin sanottuja museoajoneuvoja taikka vastaavia viedä maasta. Pidän tärkeänä, että tämä tarkennetaan tässä esityksessä olevalla tavalla ja saadaan sille asialle viralliset puitteet.

Meillä on Suomessa merkittäviä henkilöitä, jotka ovat ajaneet kulkuneuvolla, ja joitain muita tällaisia, presidenttien autot muun muassa esimerkkinä, ja siellä on ollut tällaisia tilanteita, että näitä autoja on viety Suomesta ja tällä lailla kadotettu sitä tärkeää kulttuurihistoriallista arvoa. Nyt tässä lakiesityksessä tähän kiinnitetään oikealla tavalla huomiota, ja sitten, kun tämä valiokuntakäsittelyssä on, toivon, että asianmukaisia järjestöjä kuullaan niin sanotusti asiantuntijoina siinä ja saadaan tarpeelliset huomiot lakiin mukaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 119/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.21 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kesän aikana opetus- ja kulttuuriministeriössä ja hallituksessa ahkeroineet teille paljon töitä tänne eduskuntaan.

Tekijänoikeusmarkkinoilla keskeisinä toimijoina ovat yhteishallinnointiorganisaatiot, esimerkiksi Teosto ja Kopiosto. Ne myöntävät tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden puolesta käyttöluvia tekijänoikeudella suojattuun sisältöön. Yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaan kuuluu myös tekijänoikeuskorvausten hallinnointi ja tilittäminen oikeudenhaltijoille, teosten käytön valvonta ja muu toiminta oikeudenhaltijoiden eduksi.

Hallituksen esitys tähtää siihen, että tekijänoikeuden kollektiivisesta hallinnoinnista vastaavat yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat tehokkaasti, läpinäkyvästi ja kaikin puo-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

lin vastuullisesti ja että alalla on terveet kilpailuolosuhteet. Esitys vahvistaa oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien asemaa. Jatkossa oikeudenhaltijat saavat itse valita, mihin yhteishallinnointiorganisaatioon haluavat kuulua ja miltä osin organisaatio saa huolehtia tekijänoikeuden lisensoinnista heidän puolestaan. Myös oikeudenhaltijoiden päätösvaltaa organisaatiossa vahvistetaan. Lähtökohtana on, että oikeudenhaltijoiden tulee voida päättää heitä koskevista asioista.

Yhteishallinnointiorganisaatiot ovat tekijänoikeusmarkkinoilla monopoliasemassa: sekä oikeudenhaltijat että käyttäjät ovat riippuvaisia niistä. Siksi on tarpeen varmistaa, että yhteishallinnointiorganisaatiot eivät voi käyttää asemaansa väärin. Euroopassa on ollut lukuisia oikeustapauksia, jotka ovat koskeneet yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaa. Myös Suomessa yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminta on ollut tutkinnan kohteena. Kilpailuvirasto julkaisi vuonna 2014 selvityksen, jossa tarkasteltiin teosmarkkinoiden epäkohtia Suomessa. Moni siinä havaituista epäkohdista tulee nyt korjatuksi.

Hallituksen esityksellä saatetaan kansallisesti voimaan Euroopan unionin direktiivi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista ja musiikkiteosten verkko-oikeuksien usean valtion alueen kattavasta lisensoinnista. Sisämarkkinoilla on tärkeää, että kaikki yhteishallinnointiorganisaatiot toimivat samojen pelisääntöjen mukaan. Ainoastaan näin voidaan turvata terveet kilpailuolosuhteet.

Direktiivillä on myös yhteys EU:n digitaaliseen agendaan. Erityisesti musiikin lisensointimarkkinoilla ongelmana on ollut vaikeus hankkia tarvittavat oikeudet musiikin verkkopalveluita varten. Aikaisemmin rajat ylittävät palvelut, kuten meillä muutama vuosi sitten Nokian Comes With Music, joutuivat neuvottelemaan tekijänoikeuksista kutakin maantieteellistä aluetta varten erikseen. Siitä aiheutui merkittäviä lisäkustannuksia musiikkipalvelujen tarjoajille. Uudella lainsäädännöllä luodaan ratkaisu, jolla helpotetaan musiikkiteosten oikeuksien lisensointia rajat ylittäviä musiikkipalveluja varten. Lisäksi edellytetään, että yhteishallinnointiorganisaatiot ottavat käyttöön sähköisiä asiointimahdollisuuksia. Tämä edistää digitalisaatiota.

Arvoisa puhemies! Ehdotus laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista tulee parantamaan niin oikeudenhaltijoiden kuin käyttäjien oikeusturvaa suhteessa yhteishallinnointiorganisaatioihin. Mahdolliset syrjivät tai muuten epäasialliset sopimus- tai muut käytännöt on mahdollista viedä tuomioistuimeen arvioitavaksi tai saattaa valvontaviranomaisen tietoon. Esityksen mukaan valvontaviranomaisena toimii Patentti- ja rekisterihallitus. Tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskeva direktiivi on minimidirektiivi, joka sallii kansallisesti pidemmälle menevää sääntelyä. Tätä mahdollisuutta on käytetty vain vähän, sillä direktiivi on varsin yksityiskohtainen.

Jotta tekijänoikeuden yhteishallinnointi pysyy mukana yhteiskunnan kehityksessä, on ollut tarpeen luoda järjestely, jolla edistetään pehmein keinoin lain toimivuutta ja kollektiivisen hallinnoinnin kehittymistä dynaamisella tavalla. Tässä tärkeä rooli olisi yhteishallinnoinnin kehittämisen neuvottelukunnalla, jossa eri sidosryhmät ovat edustettuina. Näin pyritään takaamaan, että tekijänoikeuden yhteishallinnointi kehittyy ympäröivän yhteiskunnan odotusten mukaisesti.

16.26 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on askel oikeaan suuntaan. Toki askel on pieni ja se otetaan yli kymmenen vuotta liian myöhään, mutta parempi nyt kuin ei silloinkaan.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Euroopan unionin digitaaliset sisämarkkinat eivät tunnetusti toimi, ja merkittävä tekijä tässä on Euroopan pirstoutunut tekijänoikeusjärjestelmä. Siinä missä tuotteet, ihmiset ja pääomat liikkuvat vapaasti EU-maiden rajojen yli, bitit eivät liiku. Voin ostaa Maltalta paperikoneen mutta en katsella netistä Ruotsin tv-ohjelmia, ainakaan, ellen huijaa sijaitsevani fyysisesti Ruotsissa — etenkin Ahvenanmaalla tätä on kritisoitu jo pitkään. Digitalisoituvassa maailmassa onkin välttämätöntä lisätä EU:n vapaan liikkuvuuden periaatteeseen neljäs digitaalinen ulottuvuus: myös tiedon on liikuttava Euroopassa vapaasti. Eikä kyse ole vain musiikista, kuten tässä esityksessä: internetin näkökulmasta kaikki sisällöt koostuvat samanlaisista biteistä, on sitten kyse musiikista, elokuvista, uutisista, kirjallisuudesta, peleistä, virtuaalimaailmoista tai vaikka 3D-tulostinten ohjaustiedostoista. Ei ole mitään mieltä luoda eri sisällöille erillisiä oikeusjärjestelmiä, jos ne kerran jaellaan samalla tekniikalla.

Euroopan pirstoutunut tekijänoikeusjärjestelmä onkin antanut amerikkalaisille media-yhtiöille etulyöntiaseman maailman digitaalisilla sisältömarkkinoilla. On aivan eri asia kehittää mediapalveluita Yhdysvaltojen kokoisilla avoimilla sisämarkkinoilla kuin Suomen tai vaikka Ranskan kokoisilla sisämarkkinoilla, ja kun palvelu on saatu Yhdysvalloissa valmiiksi, myös Euroopan markkinat on ollut helppo vallata maa kerrallaan. Myös me suomalaiset yhä useammin katsomme, kuuntelemme, luemme ja koemme myös kotimaiset sisällöt amerikkalaisten palveluiden välityksellä — käytännössä eurooppalaisista sisällöntuottajista on tullut amerikkalaisten mediajättien torppareita.

Arvoisa puhemies! Ymmärrän, ettei Suomi voi kansallisessa lainsäädännössään mennä direktiiviä pidemmälle. Digitaalisten sisämarkkinoiden avaaminen on nimenomaan EU-tasolle kuuluvaa lainsäädäntöä. Kuitenkin toivon, edellytän, vaadin, että Suomi on jatkossa aloitteellinen eurooppalaisen sisältöteollisuuden globaalin kilpailukyvyn palauttamiseksi muun muassa laajaa, kattavaa yhteiseurooppalaista tekijänoikeusjärjestelmää edistämällä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

16.29 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti hallitus haluaa uudistaa sosiaali- ja työttömyysturvaa tavalla, joka kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, työttömyysjaksojen lyhentämiseen, rakenteellisen työttömyyden alentamiseen ja julkisten voimavarojen säästämi-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

seen. Työttömyysturvaan tehtävillä muutoksilla tavoitellaan 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä ansioturvamenoissa.

Hallituksen esitys on osa hallitusohjelman kärkihanketta, jonka tavoitteena on purkaa työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja, alentaa rakenteellista työttömyyttä. Muista kärkihankkeeseen sisältyvistä kohdista on jo annettu tai annetaan oma esityksensä.

Esityksessä ehdotetaan työttömyyspäivärahan kestoa lyhennettäväksi 500 päivästä 400 päivään. Niillä, joilla on vähemmän kuin kolme vuotta työhistoriaa, kesto lyhenisi 300 päivään. Voimassa olevan lain mukaan ansiopäivärahan ansio-osaa on maksettu enintään 400 päivältä niille, jotka eivät ole olleet työssä yhteensä vähintään kolmea vuotta. Enimmäiskesto säilyisi 500 päivänä niillä työttömillä, jotka täyttävät työssäoloehdon täytettyään 58 vuotta, eli ikääntyneiden ja samalla vaikeimmin työllistyvien työttömyyspäivärahan enimmäiskesto ei ehdoteta muutettavaksi.

Korotetun ansio-osan laskentasääntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että korotetun ansio-osan määrä alenee. Korotettu ansio-osa on 58 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän ylittävän päiväpalkan osalta 35 prosenttia. Esityksessä ehdotetaan, että korotettu ansio-osa olisi 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta, ja samoin muutos, että kun palkka on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa olisi tämän rajan ylittävältä osalta 25 prosenttia. Pitkän työuran jälkeen maksettavia korotusosaa ja korotettua ansio-osaa ehdotetaan luovuttaviksi sekä omavastuuaikaa ehdotetaan pidennettäväksi 5 päivästä 7 päivään.

Työttömyysturvaa koskevien tutkimusten mukaan työttömyysturvan korvaustasolla ja etuuden enimmäiskestolla on vaikutusta työttömyyden kestoon ja uudelleentyöllistymiseen. Ehdotettujen muutosten on arvioitu lisäävän työllisyyttä noin 9 000 henkilötyövuodella. Ehdotetulla muutoksella tavoitellaan lisäksi 200 miljoonan euron vuosittaista säästöä ansioturvamenoissa. Ehdotetut muutokset on pyritty kohdentamaan niin, että niillä ei kohtuuttomasti heikennettäisi työttömän toimeentuloa. Ansiopäivärahaan kohdistuvat leikkaukset kohdentuvat korotettuihin ansio-osiin, jotka tulevat normaalin ansiopäivärahan päälle. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta korotusosa siis säilyy kannusteena palveluihin osallistumiseen, mutta sen taso on hieman nykyistä alempi.

Esitykseen sisältyvistä ehdotuksista merkittävin on työttömyyspäivärahan keston lyhentäminen. Suomessa työttömyyspäivärahan kesto on kansainvälisesti pitkä, mikä lisää riskiä siihen, että työttömyys pitkittyy ja sitä kautta työllistyminen vaikeutuu entisestään. Jo 6 kuukauden työttömyyden jälkeen työllistyminen on olennaisesti vaikeampaa. Siksi kaikki toimet, joilla työttömäksi jäänyt saadaan mahdollisimman nopeasti takaisin työelämään, ovat tärkeitä. Tähän ei voi vaikuttaa pelkästään työttömyysturvan ehtoja muuttamalla, vaan siihen vaaditaan myös useita muita muutoksia. Erityisen tärkeä on työ- ja elinkeinotoimistojen palvelujen tehostaminen työttömyyden alkuvaiheessa etenkin niille työnhakijoille, joilla on korkea riski joutua pitkäaikaistyöttömäksi. Tehostetun palvelun yhdessä lyhyemmän työttömyyspäivärahan keston kanssa uskotaan kansainvälisiin tutkimuksiin perustuen edistävän työttömän aktiivista työnhakua ja lyhentävän työttömyysjaksoja. Tällä on merkitystä työttömän itsensä lisäksi myös julkiselle taloudelle. Työttömyyden keskimääräisen keston lyhenemisen yhdellä päivällä arvioidaan säästävän työttömyydestä aiheutuvia menoja 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alusta. Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston lyheneminen koskisi niitä, jotka alkavat saada työttömyyspäivärahaa lainmuu-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

toksen jälkeen. Siten kenenkään työttömyyspäiväraha-oikeus ei päättyisi vielä vuonna 2017 uuden enimmäiskeston johdosta vaan vasta aikaisintaan vuoden 2018 loppupuolella. Uskon, että työllisyydessä käänne parempaan on tuolloin jo tapahtunut ja että mahdollisuudet työnsaantiin ovat selvästi nykyistä paremmat. Ehdotuksen tavoitteena ei siis ole työttömiin siirtäminen työmarkkinatuella, vaan osaltaan vaikuttaa siihen, että mahdollisimman harvan työttömyys johtaisi pitkäaikaistyöttömyyteen.

Puhemies Maria Lohela: Jahas, tässä olikin heti innokkaita debatoijia. — Edustaja Andersson voi aloittaa.

16.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt yksi monista hallituksen esityksistä, jolla pyritään heikentämään työttömyysturvaa ja tiukentamaan sen ehtoja. Kaikki nämä esitykset perustuvat siihen samantyyppiseen ajattelumalliin, jonka mukaan Suomen työttömyys johtuisi työttömien työhaluttomuudesta tai puuttuvista kannustimista hakea töihin. Tosiasiassahan tämän maan suurin ongelma tällä hetkellä on juuri työvoiman kysynnän puute ja työpaikkojen puute.

Tässä ministeri viittasi tutkimuksiin, joiden mukaan työttömyysturvan taso ja kesto vaikuttaa työttömyysjaksojen pituuteen. Se, mihin ministeri ei kommentoinut tässä, on se, että tämän vaikutus on suhdanneriippuvaista. Eli kansainvälisen tutkimuskirjallisuudenkin mukaan tämän vaikutus on huomattavasti pienempi taantumassa tai laman olosuhteissa, jolloin vapaita työpaikkoja ei ole riittävästi työttömien määrään nähden.

Eli on hyvin todennäköistä, että tämä hallituksen esitys tulee johtamaan juuri siihen, että entistä useampi työtön joutuu hakemaan työmarkkinatuen ja myöskin asumistuen piiriin, (Puhemies koputtaa) jolloin julkiset menot kasvavat tämän muutoksen seurauksena.

16.35 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan siviisityksen mitta mitataan siinä, miten se kantaa huolta heikoimmistaan, miten se kantaa huolta heistä, joita on kohdannut epäonni. Ihminen, joka jää työttömäksi ilman omaa syytään, menettää jo nyt puolet tuloistaan. Ja nyt se esitys, jonka te olette tänne tuoneet, tarkoittaa sitä, että heiltä, jotka ilman omaa syytään ovat jo menettäneet puolet tuloistaan, te vielä leikkaatte, niin että keskimääräisellä palkalla työskennellyt ansiosidonnaisen saaja menettää vuodessa jopa 4 000 euroa tämän esityksen mukaan. Ja tähän mennessä — nythän on selvää, että ei työttömyysturvan leikkaaminen tuo työpaikkoja — olette myös perustelleet, että nämä käytetään velkaantumisen lyhentämiseen. Katsoin valtion ensi vuoden budjetin, ja näyttää siltä, että ensi vuonna otetaan edelleen velkaa enemmän kuin vuonna 2015, vielä 2018. Näitä rahoja ei käytetä velkaantumisen (Puhemies koputtaa) pysäyttämiseen vaan uusiin "sulle mulle" -veronkevennyksiin.

16.36 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen sijaan, että hallitus nyt leikkaa ansioturvan kestoa ja luultavasti myöhemmin syksyllä ansioturvan tasoa, niin nyt olisi kaikkein järkevintä näpertämisen sijaan tehdä kokonainen iso remontti koko työttömyysturvaan. Sen pitäisi perustua, kuten edustaja Anderssonkin toi esille, suhdanneperustaisuuteen, sen jälkeen pitäisi hoitaa se porrastaminen ja yksinkertaistaminen niin, että työttömyysturva ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Näin sen takia, että me emme enää elä semmoisessa maailmassa, jossa olisi selkeä rajanveto yrittäjän ja palkansaajan välillä tai työttömyyden ja työllisyyden välillä. Aikooko hallitus

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tämän näpertämisen ja leikkaamisen sijaan uudistaa koko järjestelmän kunnolla kerralla kuntoon?

16.37 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni hallitus on tässä asiassa tarttunut oikeaan kohteeseen. Kaikki semmoiset asiat, millä työllisyyttä pystytään parantamaan, esimerkiksi tämä työttömyysturvan leikkaaminen silloin, kun se johtaa työllistymiseen, niin minusta se on hyvä lähtökohta lähteä selvittämään tätä asiaa. Ja Suomessa on erilaisia järjestelmiä. Itse työllistävänä pienyrityksenä pidän palkkatukijärjestelmää hyvänä. Ja jos tällaisissa asioissa voidaan edetä, niin se tarjoaa Suomessa työtä. Minä toivoisin, että täällä nousisivatkin sellaiset puheenvuorot merkittävään asemaan, jotka ovat aidosti työllistäviä vaihtoehtoja, ja sellaiset henkilöt, jotka työllistävät Suomessa. Täällä ihmiset puhuvat työllistamisestä paljon, mutta montako palkanmaksajaa tässä salissa tällä hetkellä lisäksi on — ei kovin montaa.

16.38 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksella on asenneongelma suhteessa työttömyyteen, koska meillä on nyt pöydällä työttömyysturvan leikkausesitykset ja ennen kuin tästä laista on käyty edes lähetekeskustelua, hallitus suunnittelee uusia työttömyysturvan leikkauksia, (Pia Viitanen: Lisäleikkauksia!) jotka liittyisivät siihen, että työttömyysturvaa voitaisiin porrastaa tai sitä voitaisiin portaittain alentaa. Silloin ei voi tulla mitään muuta mieleen kuin että kyse on ainoastaan leikkauslaista, ei siitä, että etsittäisiin rakenteellisia uudistuksia, joilla voitaisiin ihmiset saada nopeammin työelämään.

Ja kun puhutaan siitä, miten ihmiset ottavat työtä vastaan, niin meillä on jo nykyainsäädännössä mahdollisuus sellaiseen, että jos ihminen kieltäytyy työstä, niin häneltä lähtee koko työttömyysturva. Mutta tätä mahdollisuutta ei käytetä, koska meillä ei ole riittävästi työvoimaneuvoja ja henkilökuntaa, jotka voisivat noita työtarjouksia te-toimistoissa tehdä. Meillä ei myöskään ole riittävästi niitä resursseja, joilla ihmisiä koulutettaisiin uuteen työhön, jos heidän ammatinsa on mennyt alta. Kehottaisinkin teitä miettimään mieluummin sitä, miten tätä aitoa aktiivisuutta (Puhemies koputtaa) voidaan tukea, (Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!) kuin ainoastaan leikata ihmisten toimeentuloa.

16.39 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta, nythän on kysymys leikkauksesta, vieläpä hyvin julmasta sellaisesta, joka kohdistuu työttömiin ihmisiin. Kuvitellaan, että sillä saadaan työpaikkoja, kun leikataan työttömältä. Tässä näkyvät ikävällä tavalla, puhemies, nämä hallituksen arvovalinnat. (Ben Zyskowiec: Taas!) Nyt te, ministeri Mattila, olette leikkaamassa työttömyysturvaa, jotta te voisitte antaa veronkevennyksiä kaikkein hyväosaisimmille. Teillä on varaa miljoonaperintöjen alentamiseen, teillä on varaa metsälahjavähennyksiin, veronkevennyksiin, jotka painottuvat suurituloisille ja suosivat heitä. Tähän hallituksella on varaa, mutta hallituksella ei ole tietenkään varaa tukea työllisyystoimia, työttömyysturvaa on pakko leikata. En ymmärrä tätä logiikkaa, enkä usko, että se — paitsi että se ei ole inhimillistä — on myöskään talouspoliittisesti viisasta, koska kysymys on myös ihmisten ostovoimasta.

16.40 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Onneksi tähän ostovoimaan nyt tulee sitten helpotusta, kun hallitus tuo nämä veronkevennyksesityk-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

set sitten eli tämän kilpailukykysovimuksen myötä palkansaajien ostovoimaa sitten nostetaan näillä merkittäväillä veronkevennyksillä.

Mutta itse tähän työttömyysturvaan. Tällä hetkellä me teemme karhunpalveluksen sillä, että nuoret opetetaan Suomessa siihen, että kannattaa ennemmin jäädä kotiin kuin ottaa työtä vastaan. Tämä on suora palaute, mitä tulee meidän alueellakin, esimerkiksi nuorilta tulee: jos he saavat enemmän rahaa käteen siitä, he jäävät ennemmin työttömäksi kuin ottavat työtä vastaan. Tämähän on se konkretia, mitä tällä hetkellä nyt tapahtuu, nuorten osalta esimerkiksi. Meillä on kolmannessa polvessa olevia työttömiä, meidän työttömyys ja syrjäytyminen periytyy tällä hetkellä — niin kuin myös koulutus periytyy tällä hetkellä Suomessa, on pitkän aikaa periytynyt, enemmän verrattuna muihin Pohjoismaihin — niin että kaikki toimet, mitä... Esimerkiksi se, että ansiosidonnaista voisi käyttää palkkatukena, erityisesti oman itsensä työllistämiseen yrittäjänä, olisi tärkeä toimi, mitä pitää viedä työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa eteenpäin.

16.41 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä eduskunnan on vaikea saada nyt käsitystä tästä työttömyysturvan tulevaisuudesta tai ylipäättänsä työllisyyspolitiikan tulevaisuudesta. Nyt eduskuntaan tuodaan tämä esitys, hallitus lähtee tälle leikkaamisen linjalle. Aivan kuten täällä näissä puheenvuoroissa on jo monesti todettu, tästä kieltämättä syntyy sellainen mielikuva, että hallitus ikään kuin näkee, että työttömät eivät halua hakea töitä, tai että heitä syyllistetään siitä, että he eivät löydä töitä, koska meillä on valtaisa työttömyys. Minä olin viikonloppuna Lauttasaari-päivillä, ja siellä tuli minulle fiksua, akateemisesti koulutettu nainen kertomaan, kuinka hän on saanut pätkätyösuhteita, mutta ne ovat loppuneet, ja nyt hän hakee töitä — kymmeniä, satoja hakemuksia — eikä pääse edes haastatteluihin, ja hänellä on todella hyvä koulutus olemassa. Hän nimenomaan halusi viestittää terveisiä eduskuntaan ja hallitukselle, että nyt pitäisi satsata siihen, mistä sitä työtä oikein syntyy, yrittäjyyteen, siihen, että tutkimukseen ja kehittämiseen satsataan (Puhemies koputtaa) ja että myös tukityöllistetään. Häinkin näki, että sillä voisi saada... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.42 Ben Zyskovicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ollaan taas epä-älyllisen ilotulittelun äärellä, kun oppositiosta korostetaan, että eihän työttömyysturvasta leikkaaminen luo yhtään uutta työpaikkaa. No, eihän luokaan. Eikä siitä ole kyse, vaan kyse on yhtäältä tietysti säästöistä mutta toisaalta työnteon kannustimista. Nämä samat ihmiset, jotka sanovat, että eihän työttömyysturvasta leikkaaminen luo yhtään uutta työpaikkaa, riemuitsevat siitä, että on tullut 300 euron suojaosuus työttömyyskorvauksiin. No, montakos työpaikkaa se luo? Ei yhtään, ja kuitenkin tuhannet, elleivät kymmenettuhannet, työttömät ovat voineet tehdä näitä töitä. Kolmas ryhmä on sitten nämä perustulokovaiset, edustajat Andersson ja Touko Aalto ja niin edelleen. He haluavat tätä kokeiltavan. No, nyt kokeillaan tämmöistä pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilua. Eihän perustulokaan luo yhtään uutta työpaikkaa, vai luoko? (Li Anderssonin välihuuto) Ei, mutta kuitenkin se merkitsee teidän mukaanne, että erilaiset pienipalkkaiset työt (Puhemies koputtaa) voidaan ottaa vastaan. Kyse on aivan samasta asiasta kannustinkysymyksessä.

16.44 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että olin pettynyt, ehkä vähän yllättynekin, että tämä esitys tulee tänne saliin. Ajattelin nimittäin niin, että kun perussuomalaiset vaihtoivat ministeriä ja ministeri Mattila ottaa uutena

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

ministerinä vastuulleen nämä työttömyysturva-asiat, niin työttömyysturvaleikkaus otettaisiin uuteen harkintaan. (Ben Zyskowitz: Ajattelitteko todella?) — No, kyllä ajattelin, koska on luvattu, että hallituksen politiikkaa muutetaan kansalaispalautteen johdosta, ja nyt näyttää siltä, että ei muuteta, vaan tehostetaan tätä keppilinjaa.

Tämä logiikka on kyllä äärimmäisen mielenkiintoinen. Työttömiä motivoidaan ja kannustetaan töihin sillä, että työttömyysturvaa leikataan. Pienituloisille pannaan tätä keppiä, ja suurituloisille tarjotaan sitten motivaatiolähteeksi veronalennuksia. 8 000 euroa tienaa- vat saavat veronalennuksia yli 500 euroa. Ei voi olla tulematta muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että näitä rahoja, mitä täällä työttömiltä säästetään, siirretään sitten veronalennuksina hyväosaisille.

16.45 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Ensinnäkin, nämä veronkevennyksethän pelkästään korvaavat kikyn ansiomenetykset, (Ben Zyskowitz: Väärä arvio!) eli sikäli sillä ei varmaan ole ostovoimaa kasvattavaa merkitystä. (Eero Heinäluoma: Tuli laskuvirhe!) Noin yleisesti tutkimukset taitavat osoittaa sen, että työllistyminen on suurinta kauden alussa ja lopussa, eli sikäli tämä lyhentäminen noin pääpiirteissään on ok, mutta se on ihan kuten edustaja Andersson sanoi, että tämä on suhdanne- riippuvaista. Eli jos pelkästään käytetään tätä, niin kuin nyt ilmeisesti ollaan käyttämässä, lähinnä fiskaalisena toimenpiteenä ilman aktivointitoimia, niin vaikutus tuskin on se, mitä hallitus tässä ajaa takaa.

Usein verrataan Tanskan malliin. Siinähan se taso on huomattavan korkea, (Eero Heinäluoma: 90 prosenttia!) joskin kesto on lyhyt, ja siinä on hyvin voimakkaita aktivointitoimenpiteitä. Ne ovat aivan eri tasolla kuin mitä Suomessa ollaan käytetty, ja siksi se toimii siellä varsin hyvin.

Nythan paikallinen sopiminen vesittyy aika rankasti, eli sen työllistämisaikutukset jäänevät pieniksi. Kysynkin, mihin nämä laskelmat perustuvat... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.46 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan selvää, ettei työttömiä tule syyllistää omasta työttömyydestään. Vielä selvempää on se, ettei ihmistä pidä syyllistää siitä, jos hänen on kannattavampaa jäädä tukien varaan, jäädä kotiin, kuin vastaanottaa pienipalkkaista työtä. Mutta juuri sen vuoksi on järkevää tehdä sellaisia uudistuksia, joissa pyritään madaltamaan työn vastaanottamisen kynnystä, tekemään kannattavaksi ottaa mahdollisesti myöskin vähän pienempipalkkaista työtä vastaan, ja siinä näen, että tämä on erittäin hyvä uudistus oikeaan suuntaan.

Kiinnostavaa oli myöskin se, että edustaja Adlercreutz otti äsken esille Tanskan mallin. Täytyy muistaa, että Tanskan malli on kokonaisuus, jossa myöskin irtisanomissuoja on merkittävästi heikompi, mikä tarkoittaa myöskin sitä, että vastaavasti työnantajalla on alhaisempi kynnys palkata sellaisia työntekijöitä, joilla välttämättä ei ole vielä sellaista cv:tä, joka vakuuttaisi heidän rekrytointinsa olevan työnantajalle hyvä juttu.

16.47 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan varmasti sosiaaliturvan tasolla ja ihmisten halulla työllistyä pienipalkkaisiin töihin on jokin suhde. Niissä maissa, missä sosiaaliturvaa ei ole lainkaan, kaikki tekevät töitä, joko virallisia töitä tai sitten, useammin, epävirallisia töitä. 300 euron suojaosa ei suinkaan lisännyt työpaikkoja, mutta se virallisti paljon harmaata taloutta tässä maassa, ja se oli oikein hyvä uudistus. Se

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tarkoitti, että ne ihmiset, jotka olivat aikanaan tehneet pimeää keikkaa työttömyysturvan ohessa, pystyivät tekemään niitä pieniä keikkoja virallista kanavaa myöten. (Ben Zyskowicz: Ja loput pimeänä!)

Minusta on hirveän surullista, että hallitus tekee valtavia yhteiskunnallisia muutoksia täysin olemattoman tutkimuksen perusteella. Tässä on viitattu yhteen tutkimukseen, jota ei mainita nimeltä, joten sitä on vaikea arvioida. Mutta mikään niistä syy—seuraus-suhteista, joihin tämä hallituksen esitys perustuu, ei yleisen tietämyksen tai yleisen tutkimuksen valossa (Puhemies koputtaa) kerta kaikkiaan pidä paikkaansa.

16.48 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaan ihan selkosuomea. Kun sanotaan, että on tarkoitus kannustaa työn vastaanottamiseen, niin tarkoitetaan sitä, että on tarkoitus pakottaa työn vastaanottamiseen, ja jopa sellaisten työpaikkojen, joita on verrattomasti vähemmän kuin olisi niiden tekijöitä.

Normitalkoot koskevat tämän hallituksen aikana kaikkia muita paitsi työttömiä, joiden kytäys- ja valvontabyrokratia vain lisääntyvät. Tämä on leikkaus, siitä ei päästä mihinkään. Leikataan työttömiltä ja kaverikapitalismin nimissä jaetaan omille eturyhmille. Valtion velkaantuminen vain kiihtyy tämän hallituksen aikana, ja samaan aikaan on varaa jakaa 130 miljoonaa euroa, joista kymmenet miljoonat eurot päätyvät apteekkareille, asianajajille ja lääkäreille. He ovat hallituksen mielestä niitä hädänalaisia tässä yhteiskunnassa eivätkä pienituloiset eivätkä eläkeläiset eivätkä työttömät. Me olemme päinvastaista mieltä.

Puhemies Maria Lohela: Vielä yksi puheenvuoro ennen kuin ministeri vastaa.

16.49 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin henkilökohtaisesti pettynyt, kun tämän vuoden budjettia laadittiin. Siinä työllisyysmäärärahoja ei annettu tarpeeksi, siitä puuttui vähintään 100 miljoonaa euroa. Ja nyt, kun katsoo tätä tilannetta, kuinka paljon ihmiset ovat työttömänä ja tämä massatyöttömyys on vain pahentunut koko ajan, pitkäaikaistyöttömyys lisääntyy, niin tuntui kauhistuttavalta tämä hallituksen esitys, että päivärahojen kesto lyhennetään 100 päivällä, ihan niin kuin ne ihmiset eivät haluaisi tosissaan mennä töihin. Totuushan on sitä, että täällä ei ole tarpeeksi työtä näille ihmisille ja työpaikkoja ei ole tässä maassa tarjota. Sen tähden olisi ollut paljon parempi, jos hallitus olisi lisännyt nimenomaan työllisyysmäärärahoja huomattavasti enemmän työllistämiseen, jotta olisi saatu edes tilapäisesti niitä töitä teetettyä. Silloin olisi säästetty myös näitä työttömyysrahoja ja työttömyysmaksuja, mitä valtio joutuu maksamaan.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 3 minuuttia.

16.51 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kommenteista. Täällä tuli paljon kysymyksiä liittyen työllistämiseen ylipäättään ja työttömyysturvan mahdolliseen uudistamiseen tarpeeseen. Kannustinloukkuihin, joista sitten osaltaan vastaa ministeri Lindström, niiltä osin voidaan palata näihin asioihin.

Mutta lähtökohtaisesti tietysti se tontti, mitä minä hoidan, liittyy nimenomaan ylipäättään yhteiskunnalliseen turvaverkkoon, mitä täytyy pitää yllä. Ja minun mielestäni tämä hallitus ei ole näillä toimillaan pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa romuttamassa. Hal-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

lituksen esityksen tavoitteena on varmasti luoda edellytyksiä uusille työpaikoille, niin kuin tässä pohjaesityksessä on, että siirtymäkauden jälkeen työllisyys olisi parantunut.

No, sitten erityisesti tässä SDP nostaa esiin sen, että oltaisiin työttömiä erityisesti ranskaisemassa. Minä en halua ajatella niin. Minä en halua luoda sellaista ilmapiiriä. Edustaja Lindtman: Taantuma on ollut pitkä, se on ollut vuodesta 2008. On monta kertaa tästäkin aitiosta sanottu minua ennen, että tällä hallituksella on edellisen hallituksen perintö.

Ja edustaja Andersson: Uskon, että te elätte niin kuin opetatte. Vasemmistoliitto on oman talouspoliittisen linjansa valinnut, ja tietenkin teidän täytyy puhua sillä tavalla. Uskotte siihen.

No, sitten edustaja Adlercreutz, kysytte, mihin tämä perustuu tämä tutkimus. Täällä hallituksen esityksessä on mainittu valtiovarainministeriössä tehty arvio. Sen lisäksi on siihen linkki, jonka takaa uskoakseni löytyy tietoa.

Edustaja Harakka: Minä en lähtökohtaisesti pidä suomalaista virkamiestä käyttäjänä. Me voimme vertailla myöskin Pohjoismaitten järjestelmiä siinä, miten esimerkiksi työnhakija velvoitetaan ilmoittautumaan tai niin poispäin. Luulen, että siinä on sitten osaltaan myös variaatiota, ja ehkä jotkut asiat ovat Suomessa eri tavalla kuin muissa Pohjoismaissa, mutta palataan näihin kysymyksiin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten voidaan jatkaa debattia.

16.53 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri on aivan oikeassa siinä, että olemme pitkään jatkuneessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, enkä usko, että täällä salissa sitä kukaan on kiistänyt, taantuma on jatkunut jo pitkään. Varmasti on niin, että kaikilta yhteiskunnan aloilta vaaditaan kohtuutta ja kaikkien on näihin talkoisiin osallistuttava, mutta juuri sen takia nyt kysyn: Jos kerran olemme näin vaikeassa tilanteessa, niin minkä takia hallituksella on juuri näinä vaikeina vuosina varaa hyvätuloisten apteekkarien, juristien, miljoonaperintöjen saajien ja metsänomistajien uusiin veronkevennyksiin? Siis nyt fakta on se, että tämä esitys, joka täällä on, leikkaa ihan tavaliselta palkansaajalta, joka on joutunut työttömäksi, jopa 5 000 euroa vuodessa, ja niitä rahoja ei suinkaan käytetä velkaantumisen taittamiseen vaan uusiin veronkevennyksiin, jotka kohdistuvat hyväosaisille. Ja kun tässä kuultiin, että edustaja Zyskowiec uskoo työllistämässä enemmän keppiin (Puhemies: Aika!) kuin porkkanaan, niin häneltä uskon, mutta miten... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.54 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri on oikeassa siinä, että taantuma on jatkunut pitkään, ja uskon, että kaikki puolueet ovat samaa mieltä siitä, että ainoa tapa saada valtiontalous tasapainoon on saada työllisyys parannettua. Se on myöskin aivan totta, että vasemmistoliitto on ja tulee jatkossakin puhumaan työllistävän, talouskasvua tukevan finanssipolitiikan puolesta.

Mutta mistä tässä esityksessä on kyse? Mielestäni edustaja Zyskowiec sanoi erittäin hyvin, että ansiosidonnaisen leikkaus ei luo yhtäkään uutta työpaikkaa. (Ben Zyskowiec: Eikä perustulo, eikä suojaisuus!) Tässä ei ole siis kyse mistään työllisyyttä edistävästä leikkauksesta. Sen sijaan hän perusteli tätä säästöillä ja kannustinvaikutuksilla. Kuten todettiin, niin nämä kannustinvaikutukset eli tämä pakottava elementti ei toimi tilanteessa, jossa Suomessa tällä hetkellä ollaan, taantumassa, jossa vapaita työpaikkoja ei yksinkertaisesti ole riittävästi siihen nähden, miten paljon työttömiä tässä maassa on. Toinen peruste-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

lu on säästöt: Suurin osa näistä säästöistä on ohjautunut Työttömyysvakuutusrahastolle. Arvioidaan, että noin 20 miljoonaa tulee olemaan vaikutus valtiontalouden kannalta, (Puhemies koputtaa) ja jos ei tämä työllisyystilanne parane, niin kuntien menot saattavat jopa kasvaa.

16.55 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pahin ongelmamme Suomessa on työpaikkojen puute, tästä olemme yhtä mieltä. Sen vuoksi hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat edistäneet kilpailukyky sopimusta, ja sen vuoksi hallitus on tekevässä veroratkaisuja, joilla pyritään edistämään talouskasvua. On myös niin, kuten edustaja Rydman täällä sanoi, että me emme saa syyllistää työttömiä siitä, jos esimerkiksi matalapalkkaisen työn vastaanottaminen ei ole kannattavaa ja kannustavaa. Syy on meissä päättäjissä.

Kun nyt täällä sanottiin, että työttömyysturvan leikkaukset eivät tuo ainuttakaan uutta työpaikkaa, niin minä yritin kysyä, että montako uutta työpaikkaa sitten tuovat nämä 300 euron suojaosat, joita te kannatatte. Montako? Montako uutta työpaikkaa tuo niin sanottu perustulo, jota monet täällä kannattavat? Montako? Kysehan on ihan samasta asiasta. Kyse on siis siitä, että on kannattavaa ja kannustavaa ottaa vastaan sitä epäsäännöllistäkin, pienipalkkaista ja väliaikaista työtä, mitä saattaisi olla tarjolla.

16.56 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että nykyinen työttömyysturvajärjestelmä on jähmeä, passivoiva ja jopa epäoikeudenmukainen. Siksi järjestelmä tulee uudistaa, mutta se uudistaminen täytyy tehdä järkevästi ja oikeudenmukaisesti. Sen takia puhuin tässä muun muassa tästä suhdanneperustaisuudesta, johon muun muassa Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo on viitannut monta kertaa, tästä universaalista järjestelmästä. Minä en usko, että tässä tilanteessa, kuten edustaja Anderssonkin toi esiin, keston ja tason leikkaaminen oikein auttaisi. Ensinnäkin, miten se keston ja tason leikkaaminen lisää työllisyyttä, kun ei ole työtä tarjolla? Tämä on se suhdanneongelma. Toisentyypisessä tilanteessa voi toimiakin. Miten luovat säästöjä nämä leikkaukset sekä kestopa että tasossa, jos toimeentulotukimenot kasvavat ja ostovoima heikkenee? Edustaja Zyskowiczille suosittelen keskustelua muun muassa kolleganne Juhana Vartiaisen kanssa, joka voi kertoa, mikä on työllisten ja työpaikkojen ero. (Ben Zyskowicz: Miten perustulo?)

16.57 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko todeta, että täältä salin vasemmalta puolelta tulee nyt se järjen ääni tähän keskusteluun, ja tarkoitan tätä vasenta puolta. Jos nyt tämä asiallisuus loppuu Myllykosken keskustelussa, pahottelen sitä, että kun minusta tuntuu, että edustaja Zyskowicz on harmissaan siitä, että hallitus ei omissa työllistämishjelmissään poistanut maaorjuutta, että se ei ole niin kuin välineenä siellä, että tarvittaisiin niin kuin ilmaistyövoimaa, työhön pakottamista ja ilmaisten töiden ottamista. Minä uskon, että kyllä varmasti työpaikkoja syntyy, jos ei tarvitse maksaa yhtään palkkaa. Kun edustaja täällä aiemmin sanoi, että kuinka moni tässä salissa työllistää hänen lisäkseen, niin uskon, että meistä aika moni osallistuu työllistäviin toimenpiteisiin omalla kuluttamisellaan ja omilla elintottumuksillaan. (Markku Pakkanen: Monta palkkaa maksettu!)

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

16.59 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoski arveli, että olen pahoillani siitä, että hallitus omina työllisyyslääkkeinään ei ole ehdottamassa Suomeen maaorjuutta. Ehkä puheenvuoron tämä osa voidaan laittaa tänne viihdeosioon. Kyse oli siitä, että halusin kiinnittää huomiota siihen epä-älyllisyyteen, että samat ihmiset — edustaja Lindtman esimerkiksi, joka tänä aamuna televisiossa taas kerran kertoi, että työttömyysturvan leikkaus ei luo yhtään uutta työpaikkaa — nämä aivan samat ihmiset korostavat sitä, miten erinomainen ratkaisu oli tämä 300 euron suojaosuus kuukaudessa. Ja osin samat ihmiset, kuten täällä monet vasemmalla ja vihreissä, korostavat, miten erinomainen ratkaisu on tämä perustulo, jota nyt kokeillaan, joka itse asiassa on vain pitkäaikaistyöttömien tällainen kannustinkokeilu. Ja kuitenkin kaikissa näissä on samasta kyse: ei luo uusia työpaikkoja sinänsä, mutta vahvistaa kannustimia ottaa työtä vastaan.

17.00 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voi olla, että nyt tämä rakennelma, jonka Zyskowicz yrittää tässä kertoa, teoriapöydän takaa näyttää tuolta, mutta kannattaa mennä sinne elävään elämään. Kerronko, mitä näille työttömille, jotka tipuvat näiden leikkauksien jälkeen perustyytömyysturvalle, mitä heille tapahtuu? He ovat usein kunnan toimeentulon luokalla, ja sieltä vasta ne suurimmat kannustimet löytyvät. Ja se aivan keskeisin ero tässä, edustaja Zyskowicz, on se, että toinen näistä keinoista, jotka te mainitsitte, on porkkana ja toinen näistä keinoista on keppi.

Me uskomme porkkanaan, ja te uskotte keppiin. Tuolla tiellä jos jatketaan, niin työttömyysturvaa tässä maassa ei pitäisi olla ollenkaan. Ja jotenkin minä vielä sen ymmärrän, että kokoomuksen edustaja Zyskowicz uskoo tähän keppilinjaan — se on kyllä käynyt selväksi, kepitetään työttömiä, annetaan veronkevennyksiä hyväosaisille — mutta ministeri Mattila, minulle on suuri yllätys, että tekin nyt tuotte tämmöisen keppiesityksen tänne eduskuntaan. Olisiko jo aika kokeilla porkkanaa? Olisiko jo aika kokeilla toimia, joilla saadaan aidosti uusia työpaikkoja?

17.01 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suojaosalla on sekin hyvä puoli, että se parantaa sillä hetkellä perheen toimeentuloa, ja sitä kautta se on myös tämmöinen myönteinen signaali perheen hyvinvointiin.

Kuten täällä on todettu, niin tällä esityksellä ei lisätä työpaikkoja, mutta tällä esityksellä kuitenkin lisätään eriarvoisuutta sekä luodaan syvempää köyhyyttä perheiden osalta. Ja kun hallitus kohdentaa nyt kaikki nämä leikkauksensa nimenomaan työttömien perheisiin ja sitä kautta lisää eriarvoisuutta — se on näkynyt nyt systemaattisesti muun muassa siinä, että työttömien lasten oikeuksia rajataan, työttömien köyhyyttä syvennetään — niin kysyisin nyt ministeriltä, kun olette uudessa tehtävässänne: onko teillä tavoitteena tehdä nyt lapsiperheiden osalta vaikutusarviointia, mitä muun muassa tämä laki vaikuttaa lapsiperheiden hyvinvointiin, kun vanhemmilta, työttömiltä vanhemmilta taas heikennetään toimeentuloa?

17.02 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen taipuvainen ajattelemaan edustaja Zyskowiczin kanssa samansuuntaisesti perustulon merkityksestä työllistämiseen. Edustaja Myllykoski otti täällä esiin sanan "maaorjuus". Ehkä nyt ollaan pikkuisen kaukana kuitenkin maaorjuudesta, mutta hänhän lisäsi siihen minun mielestäni sellaisen humoristisen sitaatin, ja ymmärrän sen niin.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Työpaikkoja kun luodaan, niin silloin on kysymys tämäntyyppisistä asioista, mistä täälläkin on ollut puhetta: tämä metsänomistajien verovähennysoikeus nousi täällä puheenvuorossa. Sillä pystytään luomaan aidosti työpaikkoja, kun puukauppa lähtee liikkeelle. Silloin kuljetusala saa työtä, metsäteollisuus, sahateollisuus. Nämä ovat niitä aitoja toimenpiteitä, millä työpaikkoja luodaan ja pystytään tarjoamaan ihmisille työpaikkoja. Tässä mielessä minun mielestäni hallituksen toimenpiteet ovat kyllä onnistuneita.

17.03 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässäpä se ero nyt tulikin sitten juuri sanottua. Että on se väestöryhmä, jolle tarjotaan lisää herkkuja, lisää veronkevennyksiä, jotta työpaikkoja syntyy. Ja sitten on se väestöryhmä tavallisia ihmisiä, työttömiä, joilta ennestään on viety puolet tuloista — huom. keskimäärin puolet tuloista on viety, kun joutuu työttömyysturvalle — ja heille tarjotaan sitten keppiä, eli sitäkin vielä viedään pois. Tässä se ero näyttää olevan. Ja kyllä minäkin sen ymmärrän, että edustaja Zyskowicz tätä puolustaa, koska tämä vastaa hänen aatemaailmaansa, ja annan tunnustuksen, että hän on rehdisti täällä puolustamassa. Mutta minäkin ihmettelen, miten perussuomalaiset voi kannattaa tätä keppilinjaa tavallisille kansalaisille, samaan aikaan kun metsänomistajia, apteekkareita ja muita, heitä rohkaistaan tuhansien eurojen verohelpotuksilla. Voi aikoja, voi tapoja.

17.04 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pakkasen hyvään puheenvuoroon koskien näitä metsätalouteen tulevia helpotuksia, jotka luovat uusia työpaikkoja ja saavat suomalaisen puun liikkeelle: Se todella on niin, että jos me haluamme tähän maahan töitä, niin meidän on luotava ne olosuhteet sellaisiksi, että työpaikkoja syntyy. Ja jos joku kuvittelee tänä päivänä, että esimerkiksi harvennushakkuilla joku miljonääriksi pääsee, niin edustaja Heinäluomakin voi ostaa vaikka metsäpalstan. Niitä voin järjestää yhdellä puhelinsoitolla. Kyllä tähän autuuteen pääsee mukaan. 10 euroa motilta saa ensiharvennuspuuta, kun jaksaa 30 vuotta kasvattaa ja hoitaa. Siitä puhuminen, että siinä jotakin suositaan — siinä suositaan vain suomalaista työtä, suomalaisia työpaikkoja ja kotimaisia raaka-aineita niin, että emme tuo esimerkiksi ulkomailta kivihiiltä tai maakaasua tai jotain muuta. Siitähän tässä on kysymys. Haluammeko tehdä työpaikkoja suomalaisilla keinoilla vai luotammeko tuontiin ja velanottoon? Tässä on, veli hyvä, arvoisa edustaja, se linjaero. Ei ole kysymys siitä, että ollaan antamassa etuja joillekin, vaan suomalaisille työn tarjoaminen suomalaisilla keinoilla, se on se paras tie. Se, että velanotto jatkuu, (Puhemies koputtaa) on varmaan meidän kaikkien... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

17.05 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Velanottohan nyt jatkuu siinä hallituksessa, jossa te, edustaja Hoskonen, olette. Te otitte tälle vuodelle enemmän velkaa kuin edellinen hallitus otti — edustaja Hoskonen, enemmän velkaa. Ja te otatte ensi vuonnakin enemmän velkaa kuin mitä edellinen hallitus viimeisenä vuotenaan, enemmän velkaa. Ja miksi te otatte enemmän velkaa? Sen takia, että te jaatte sitä verohelpotuksena teitä lähellä oleville väestöryhmille. (Eduskunnasta: Sulle mulle!) Kaverikapitalismia. Ja edustaja Zyskowicz, jota on pidetty moraalisenä ihmisenä, ryhtyi nyt puolustamaan tätä "sulle mulle" -politiikkaa, jossa ne lähimpänä hallitusta olevat tahot saavat uusia verohelpotuksia. Ja sitten työttömille: ei muuta kuin kova käsi. He eivät usko muuten kuin siten, että työttömyysturvaa pitää leikata. Muuten eivät työt maistu. Ja samaan aikaan ta-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

paan — viimeksi viime viikonloppuna — ihmisiä, jotka ovat jättäneet yli 400 työpaikka-hakemusta, eikä vain tule työpaikkaa. Mutta ehkä se muuttuu, kun heiltä työttömyysturva loppuu, varmaan sitten ruvetaan näihin työpaikkahaastatteluihin heitäkin kutsumaan.

17.06 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon, että hallitus-puolueet, erityisesti perussuomalaiset, jotka vaalien alla puhuivat aivan toista kuin nyt te-kevät, kuuntelivat esimerkiksi nämä äskeiset puheenvuorot. Se on totta, että ihmiset ovat tehneet hakemuksia, työpaikkoja ei kerta kaikkiaan näin synny. Jopa Zyskowicz myöntää, että työpaikkoja ei synny. Ja siksi minä, puhemies, en ollut uskoa silmiäni, kun katselin hallituksen budjettiriihen tiedotteita: ei ainuttakaan työllisyystoimea — tämä on jo toinen budjettiriihi — vaan ainoa ratkaisu on se, että "juu, toteutetaan nämä julmat leikkaukset työttömiltä ja työllisyysratkaisuja, laitetaan työryhmä, joka keksisi vielä lisäleikkauksia työttömyysturvaan".

Autaa armias nyt tätä politiikkaa ja näitä arvovalintoja. Aivan totta on se, että te olette nyt harrastamassa tätä kaverikapitalismia. Teillä riittää rahaa veronkevennyksiin, miljoonape-rinnöille, metsälahjavähennykseen ja vaikka mitä, mutta samaan aikaan te julmasti leik-kaatte työttömyysturvaa. Minä väitän, että toisaalta se voi myös heikentää työllisyystilan-netta, koska kyse on myös ihmisten ostovoimasta ja sitä kautta pyörien pyörimisestä.

17.07 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän vähän kummallisena sitä, kuinka usein tässä keskustelussa toistuu puheet siitä, että tässä on kyse jonkinlaisesta suhdanneongelmasta. Kun katsotaan, että meidän taloudelliset ongel-mamme ovat kuitenkin jatkuneet vähintäänkin jo vuodesta 2009 asti. Suomi pitää perää Euroopassa kasvuluvuissa. Se, mikä oli suhdanteista riippuvaa, niin se alkaa olla kyllä muualla Euroopassa jo pikkuhiljaa ohitse, mutta Suomessa on kyse merkittävistä raken-teellisista ongelmista, joita monistakaan syistä emme tähän mennessä ole vielä ehtineet korjata. Onneksi tämä hallitus kuitenkin viimein näyttää, ainakin jossakin määrin, ottavan nämä haasteet tosissaan, ja tämä on yksi niistä uudistuksista, mitä ollaan tekemässä. Halli-tuksen keskeisiä kysymyksiä on nimenomaisesti uusien työpaikkojen luominen, mutta sen lisäksi meillä on myös merkittävää kohtaanto-ongelmaa, mitä tulee matalapalkkaiseen, pie-nipalkkaiseen töihin ja sitten taas sosiaaliturvan rajapintaan. Ja tässä luodaan kannusteita siihen, että tässä rajapinnassa työn vastaanottaminen olisi kannattavampaa.

17.08 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme varmasti kaikki sitä mieltä, että työn pitäisi olla aina kannattavaa, ja siinä mielessä meidän sosiaali-turvamme kokonaisuudessaan kaipaa kyllä remonttia. Ja siksi tehtiin se 300 euron vapaa osa, jotta ihminen saisi lisää toimeentuloa siitä työstään.

Tässä on se iso ero. Te haluatte luoda tämän rakennelman niin päin, että viedään se so-siaalityrva pois, jolloin itse asiassa mennään matalammalta tasolta ja siitä tulee tuo kannus-tavuuselementti ja silloin työstä saa enemmän rahaa. Mutta me haluamme pitää huolta sii-tä, että ihminen voi sillä palkallansa maksaa vuokransa, ostaa ruokansa ja jopa lapsillensa harrasteita.

Ministeri sanoi, että me emme eroa täällä pohjoismaisesta linjasta, jos teemme näitä rat-kaisuja. Mutta tosiasia on se, että Suomi eroaa rankasti pohjoismaisesta aktiivisesta työvoi-mapoliittisesta linjasta. Jos katsomme Ruotsia, niin siellä työttömien tukena on kuusinker-tainen määrä erilaisia virkailijoita ja työvoimaneuvoja, jotka auttavat sen uuden työn löy-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tymisessä. Jos katsomme Tanskaa, niin siellä rahaa käytetään, mukaan lukien (Puhemies koputtaa) työttömyysturva ja erilaiset työvoimapolitiittiset (Puhemies: Aika!) toimet, moninkertainen määrä. Tulokset ovat... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylitystä.]

Puhemies Maria Lohela: Vielä kaksi puheenvuoroa, ensin edustaja Kontula ja edustaja Harakka, ja sitten on ministerin vuoro.

17.10 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä todella on kannustinongelma sirpaletöiden ja työttömyysturvan rajapinnassa. Se kannustinongelma on työttömyysturvabyrokratia, joka on aivan kaoottinen, ennakoinaton, raskas ja monimutkainen ja johtaa siihen, että työtön, joka uskaltautuu ottamaan sirpaletyön vastaan, samalla ottaa sen riskin, että hän menettää toimeentulonsa kuukausiksi eteenpäin — pahimmillaan kuukausiksi eteenpäin.

Edustaja Zyskowicz, pisin toimeentulotukihakemus, minkä minä olen ollut tekemässä, oli 120 sivua. Siihen päälle sama ihminen teki joka kuukausi tekemistään sirpaletöistä työttömyysturvaa varten selvityksen, joka oli sekin kymmeniä sivuja. Eikö tämä ole se kannustinloukku, missä ihmiset tosiasiallisesti ovat? Ja erityisen paha se on tietysti silloin, jos sinä onneton yrität olla itsensä työllistäjä eli et palkansaaja-asemassa. Sitten nämä ongelmat vielä moninkertaistuvat.

17.11 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt viivästynyt vastaus ministerille. Viittasin suunnitelmaan, jossa työttömältä edellytettäisiin kolmen kuukauden välein viiden työsuorituksen tai aktiivitoimen esittämistä. Minun työtön ystäväni kertoi, että hänelle löytyy työvoimatoimistosta aika aikaisintaan joulukuussa. Tuhannet ovat samassa tilanteessa. Siis auttamiseen ei löydy aikaa, mutta kontrolliin yhtäkkiä löytyykin — ja miten? Tällä tarjotaan yksityisille yrityksille mahdollisuus pyörittää työttömyysbisnestä. Gogolin romaanissa Kuolleet sielut eräs veijari osti olemattomia maaorjia. Tämän päivän gogolia on se, että veijarit luovat viisi olematonta työsuoritusta. Ero on se, että Gogol oli satiiria, mutta tämä hallituksen suunnitelma on ikävä kyllä totta, niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin. (Pia Viitanen: Niinpä! — Ben Zyskowicz: Sen nimi oli Tšitšikov!)

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 3 minuuttia.

17.12 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka, on hyvä, että tarkensitte, koska te kyllä käytitte sanaa "kyttäys" minun kuullakseni.

Mutta sitten edustaja Filatoville ehkä sanon juuri siihen suuntaan, että meillä on erilaisia järjestelmiä Pohjoismaissa jotenkin tähän suuntaan, mutta muutoin puheenvuoronne on täyttä asiaa. Varmasti entisenä työministerinä tunnette pohjoismaisia järjestelmiä, ja niiltä osin kiitos näistä sanoista.

Tämä esitys nyt tulee osana Sipilän hallituksen ohjelmaa tähän, ja tämä keppi—porkkana-keskustelu ei oikeastaan sillä tavalla minun tontilleni täysin kuulu. Samoitte toistan sen, että työttömyysturvajärjestelmän uudistaminen kokonaisuudessaan, kannustinloukkujen purkaminen ja niin edelleen, ei kuulune yhden ministerin tontille. Se on koko hallituksen asia, vaikka paljon siellä on varmasti työministeri Lindströmin tontilla. Palaamme

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

asiaan niiltä osin, mutta olen kuitenkin iloinen, että perustulokokeilu on tulossa ja se etenee niiltä osin, mitkä raamit on tällä hetkellä saatu aikaan, ja siltä osin myös selvitystyö etenee.

Mutta sitten, edustaja Kiljunen, se, mikä on varmasti aivan täysin — jaa, edustaja Kiljunen lähti — minun tontillani, eli lapsiperheiden vaikutusarviointi. Kuulimme tässä, että tämä esitys on etenemässä ainakin tuonne työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Uskon, että viisas valiokunta ottaa tällaiset asiat huomioon. Mutta näiltä osin terveiset menevät sitten eteenpäin asianosaisille ministereille.

Puhemies Maria Lohela: Jaaha, vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Aalto — ja Jarva.

17.13 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisiko arvon ministeri ja hyvä hallitus harkita työttömyysturvarakenteiden uudistamista sen sijaan, että ensin leikataan ansioturvan kestoa ja sitten tasoa? Edustaja Rydman puhui täällä aikaisemmin ihan hyvin rakenteellisista uudistuksista, mutta edustaja Zyskowitz, edustaja Rydman, missä ovat ne kaikki laajat, rakenteelliset uudistukset? Ovatko ne kenties siellä kiky-juntturassa, koska hallitus päätti pääministerin johdolla rakentaa koko hallituksen talouspolitiikan yhden kiky-kortin varaan. Nyt ei tule rakenteellisia uudistuksia, kiky-vaikutukset eivät pääse siihen maaliin, mihin tahdotaan, budjettialijäämä kasvaa, velkaantuminen kasvaa ja kohta ollaan semmoisessa negatiivisessa syöksykierteessä, että siinä eivät edes Zyskowitzin puolustuspuheenvuorot enää auta.

17.14 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowitz ja kokoomus kannattavat näissä kohtaanto-ongelmissa — se on rehellisesti sanottava — sekä porkkanaa että keppiä, oikeassa tasapainossa. (Välihuutoja) Porkkana oli esimerkiksi edellisen hallituksen päättämä 300 euron suojaosa, jossa kokoomus oli mukana päättämässä ja jossa itse henkilökohtaisesti tein töitä erilaisissa neuvotteluissa sen puolesta, että tähän ratkaisuun päädyttiin. Porkkana tulee olemaan myös tässä perustulokokeilussa, joka itse asiassa ei ole mikään perustulokokeilu vaan ennen kaikkea pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu. Siinähan mitataan sitä, työllistyykö paremmin sellainen pitkäaikaistyötön, jolta työttömyysturva ei lähde, kuin sellainen, jolta työttömyysturva lähtee, kun työllistyy. Voin jo nyt etukäteen sanoa, että aivan varmasti kokeilun tulos on se, että paremmin työllistyy se pitkäaikaistyötön, jolta työttömyysturva ei lähde.

17.15 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vähän jopa hämmennyin, kun kuuntelin, mitkä ovat olevinaan porkkanoita. Kovin kevyitä porkkanoita taitavat kyllä olla. Tämä hallitus ei oikeasti anna porkkanoita, se antaa julmaa keppiä, kuten täällä on todettu (Eero Heinäluoma: Työttömille!) — nimenomaisesti työttömille julmaa keppiä — niin kuin muuten tulee myös lapsiperheille, eläkkeensaajille, pienosaisimmille ihmisille kaiken kaikkiaan. Kyse on nyt, mitä olemme täällä moneen kertaan yrittäneet sanoa, julmasta arvovalinnasta ja siitä, että miten voi olla tänä päivänä mahdollista, että tätä keppilinjaa tarjotaan kautta linjan heikoimmille ja kavereille, hyväosaisimmille, annetaan verohelpotuksia. Tässä on mielestäni niin iso periaatteellinen arvovalinta, että toivoisin tästä käytävän vähän pitempää keskustelua. Siksi tässä keskustelun alkupuolella, kun tuli tämä kysymys, että eikö se linja voisi muuttua kansalaispalautteen perusteella, niin toivon,

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

että ministeri Mattila voisi vielä miettiä ja harkita tätä esitystä, (Puhemies koputtaa) puhumattakaan siitä, että edellytätte, että jatkossa tarvitaan vielä jatkokeikkauksia.

17.16 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kieltämättä tässä esityksessä on esimerkki hyvin vaikeasta uudistuksesta, mutta täytyy muistaa tämä kokonaisuus. Sosialidemokraatit ovat tänään ilmeisesti vaienneet, eivät ehkä unohtaneet, mutta ovat ainakin vaienneet hallituksen budjettiriihen yhteydessä tehdystä päätöksestä toteuttaa tämä Lex Lindström eli päästää kertaluontoisesti kaikki vähintään viisi vuotta pitkäaikaistyöttömänä olleet yli 60-vuotiaat eläkkeelle. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä moraalinen kädenojennus näitä henkilöitä kohtaan, joiden työllistymismahdollisuudet ovat erittäin heikot jatkossa. Samalla kun tämä toteutetaan, mahdollistetaan myös se, että panoksia työvoimahallinnossa on mahdollista käyttää entistä paremmin ja joustavammin nuorempia työttömiä kohtaan, joiden työllistymismahdollisuudet näin paranevat.

17.17 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! 300 euron suojaosa oli porkkana edelliseltä hallitukselta. Tämä hallitus olisi voinut kehittää 300 euron suojaosan porkkanan houkuttelevuutta vielä sillä, että esimerkiksi ulosotossa oleville henkilöille oltaisiin annettu mahdollisuus sen olla subjektiivinen oikeus, jonka yli menevältä osalta vasta lähdetään ottamaan veroja. Eli lisää kannustimia siihen, että ensimmäisen vieraan työntekijän tai yleensä työttömän alle 25-vuotiaan tai 200 päivän työttömänä olleen työttömän työllistämiseen oltaisiin suunnattu verohelpotuksia niille yrityksille niin sanotusti, että ensimmäisenä vuonna soutuja ei olisi tarvinnut maksaa ollenkaan, seuraavana vuonna alennus 70 prosenttia, kolmantena vuonna 30 prosenttia. Tämä olisi ollut kustannusneutraali, ei valtiontaloutta ollenkaan rasittava vaihtoehto, ja se olisi toiminut paremmin kuin nyt juristeille suunnatut verohelpotukset, joita täällä yritetään puolustaa, että ne työllistäisivät, mutta ei pääomalle annettava suora verotuki työllistä. Se olisi pitänyt suunnata yrityksille.

17.19 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, jos haluamme pitkäaikaistyöttömiä ja yleensäkin työttömiä töihin ja luoda tähän maahan uusia työpaikkoja, on toimittava niin, että kotimainen tuotanto lähtee liikkeelle. Meidän on se saatava tapahtumaan, koska se sitten pikkuhiljaa luo palvelualoille ja monelle muulle alalle niitä työpaikkoja, joista nyt nimenomaan puhutaan. Esimerkkinä kiteeläisen yrittäjän Esa Halttusen esitys Kiteen veromallista, että luotaisiin verokokeilu, jossa yritysten, jotka investoivat esimerkiksi tuotannollisiin laitteisiin tai kasvattavat varastoja ja palkkaavat uutta työvoimaa, verottaminen tapahtuisi hieman myöhemmin ja järkevästi, niin että yrittäjä ei joutuisi ensimmäisenä vuonna siihen verokuoppaan, joka tappaa koko firman. Tämä esitys on olemassa. Se vain kuvaa sitä tilannetta, mihin me olemme joutuneet. Ensimmäisiä hyviä tietoja on tullut metsäteollisuudesta, se on investoinut tähän maahan. Nyt tuli Turun telakalta hyviä tietoja. Meidän pitää luoda uskoa siihen, että suomalainen työ kannattaa. Jos me täällä kiistelemme keskenämme siitä, onko tuo etu hyvä vai huono... Se on totta, että joka penni ja joka sentti on tärkeä, mutta pitää muistaa, että jos me haluamme tästä suosta ulos, meidän on tehtävä se itse (Puhemies koputtaa) eikä vain syytellä toisia.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

17.20 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Oli kyllä aika kuvaavaa se, että kun edustaja Zyskowiczia pyydettiin mainitsemaan porkkana sen kepin lisäksi, niin hän mainitsi edellisen hallituksen porkkanan. Sieltä löytyi sellaisia aktiivisia toimia. (Ben Zyskowicz: Kokoomus oli mukana! Mitä kummallista siinä on?) Mutta tämä suojaosuus oli vasta ensimmäinen osa tässä työttömien aidossa kannustamisessa, enkä sivumennen sanoen pidä ollenkaan mahdottomana, etteikö se suojaosuus ole tuottanut uusia työpaikkoja. Siitä ei vain ole tutkimusta. Se on mahdollistanut kuitenkin sen, että pääsee johonkin työnsyrjään kiinni. Toinen uudistus oli se, että oli mahdollista opiskella ilman että ansiosidonnainen kärsii.

Ja kolmas, joka jäi toteuttamatta, mutta jonka nyt tarjoan nykyhallitukselle porkkana-mahdollisuudeksi, on se, että työttömän olisi mahdollista ryhtyä yrittäjäksi ilman että ansiosidonnainen turva kohtuuttomasti siitä kärsisi.

Ja vielä kommentti tästä metsäverouudistuksen tai -lahjan edullisesta vaikutuksesta: Keskustan etupiiriin kuuluva MTK on laskenut, (Puhemies koputtaa) että sillä saadaan jopa 2,4 miljardia investointeja, (Puhemies: No niin, aika täynnä!) kaksi kertaa... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

17.21 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi näitä veronkevennyksiä ja verohelpotuksia on tulossa tosiaan pieni- ja keskituloisille myöskin ja lapsiperheittenkin toimeentuloa helpotetaan, kun heidän päivähoitomaksunsa kevenevät. Tämä oli esimerkiksi keskustalle erittäin tärkeä tavoite jo viime kevään esityksessä.

Mutta sitten näistä työttömyysturvamenoista: Nämä ovat vuodesta 2008 kaksinkertaistuneet yli 5 miljardiin Suomessa. Mitä tällä rahalla tehdään? Passivoitetaan ihmiset. Tällä hetkellä työttömyysturvaa ollaan nimenomaan muuttamassa siihen suuntaan, että sitä rahaa, joka maksetaan, voidaan käyttää jatkossa palkkatukeen ja nimenomaan sen oman työpaikan luomiseen starttirahana. Tähän pitää mennä myös ansiosidonnaisessa, ja todella toivon, että siellä tulee ratkaisuja tähän liittyen.

Pitäisi myös katsoa, mitä kansainvälisesti tapahtuu. On täysin tiedossa se, että Suomessa ei todellakaan riittävästi ole näitä palveluita työttömille työnhakijoille, ja sen takia nimenomaan järjestöjen ja yksityisen sektorin kanssa nyt tehdään tätä yhteistyötä, jossa saadaan tehokkaita tuloksia aikaan. Luulisin, että tämä, että ollaan yhteydessä siihen työttömään työnhakijaan vihdoinkin kolmen kuukauden välein ja tehdään henkilökohtainen suunnitelma hänen työllistymisekseen, on sitä palvelua, mitä he kaipaavat.

17.22 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Aalto oli siinä oikeassa, että todellakin pitäisi katsoa, mitä voitaisiin tehdä semmoista, joka todellisuudessa auttaisi työpaikkojen löytymiseen ja helpottaisi varsinkin pitkään työttömänä oleiden asemaa, sen sijaan että tarjotaan lääkkeeksi työttömien toimeentulon viemistä. Sitähän tämä tarkoittaa, että viedään: 400 päivän kohdalla todetaan, että "hupsheijaa, nyt sitten päivärahat on tässä". Silloin tullaan tähän puheenjohtaja Rinteen tarjoamaan ideaan, joka lähtee siitä, että käytetään tätä työttömyysturvaa ihmisten työllistämiseen, että voit saada työttömyysturvasta rahoitettavan setelin, tuen palkkatukena työnantajalle, jolloin työnantaja voi sitten miettiä, että hän saa tällaisen edun, jos hän ottaa työttömän töihin. Luulen, että tämä olisi paljon tehokkaampi lääke. Se olisi todellinen työllisyyslääke, eikä niin, että työttömiltä viedään päivärahat ja sitten ajatellaan, että sitä kautta työnantaja ottaa töihin, kun ei enää makseta työttömälle päivärahaa ollenkaan.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

17.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kannattaisi edustaja Jarvan ja ehkä myöskin muiden keskustan edustajien nyt tutustua tähän hallituksen budjettiesitykseen ja näihin veronkevennysesityksiin, koska nehan eivät työttömille tule. Työttömille on luvassa 0,85 prosentin leikkaus Kela-etuuksiin, jonka lisäksi indeksit ovat jäässä. Ja myöskin nämä palkansaajille tulevat veronkevennykset ovat sellaisia, joista suurituloiset hyötyvät kaikista eniten.

Mutta tässä vielä edustaja Zyskowiczille: kun näin, että hän nyökkäili, kun edustaja Kontula tässä puhui meidän työttömyysturvan todellisista kannustinloukuista eli tästä byrokratiasta, ja mainitsit vielä itse perustulon ja suojaosan myönteiseen sävyyn, eli tällaisina kannustinloukkuja purkavina uudistuksina, mitä nyt lähtökohtaisesti edellinen hallitus on edistänyt, niin miten mielestäsi sitten tämä ansiosidonnaisen leikkaus on linjassa näiden muiden toimenpiteiden kanssa? Käytännössä se johtaa siihen, että entistä useampi entistä nopeammin siirtyy juurikin tämän byrokratiaviidakon piiriin eli työmarkkinatuelle ja kunnallisen toimeentulotuen piiriin.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Andersson, tässä salissa on tapana teititellä toisia, kun puhumme.

17.24 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakka kauhisteli sitä, että hallitus aikoo työvoimapolitiikkaa tehostaessaan käyttää myös yksityisiä palveluntarjoajia. On se tosiaan aivan hirveätä, että myös joku yksityinen yritys voi löytää työttömälle työtä ja saada itse asiassa palkkionsa ainakin pitkälti sen mukaan, onnistuuko tässä työttömän työllistämisessä.

Edustaja Aalto kysyi, onko kiky-junttura estämässä rakenteellisia uudistuksia. On eräiltä osin estämässä. Mutta kikyn voimaantulon päätyttyä tullaan palaamaan esimerkiksi paikalliseen sopimiseen.

Edustaja Myllykoski kiinnitti huomiota ulosoton piirissä oleviin ihmisiin. Tähän hallitus budjettiriihessään kiinnitti huomiota ja etsii ratkaisuja myös heidän kohdallaan kannustinongelmien lieventämiseksi.

17.25 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin täytyy edustaja Jarvalle, joka täältä jo lähtikin, todeta tästä hallituksen verolinjasta, että vaikka unohdettaisiin se, että nämä veronkevennykset eivät työttömille tule, niin kyllä se profiili on edelleen sellainen, että lähihoitajalle jää ehkä kymppi kuussa käteen, kun johtajalle on sitten vuodessa tuommoinen reilut 500 euroa.

Mutta täytyy antaa tunnustus edustaja Zyskowiczille. Hän on täällä sinnikkäästiertonut ja perustellut, mikä tämän esityksen taustalla on. Se on se sokea usko siihen, että työttömiä kepillämällä ihmiset saadaan työhön. Varmaan, jos tätä linjaa jatketaan, voidaan sitten sen jälkeen lyhentää aikaa 400:sta 300:aan päivään ja siitä eteenpäin. Siinäkin Zyskowicz on oikeassa, että kokoomuksella on tarjota kepin lisäksi porkkanaa. Mutta sen hän unohtaa sanoa, että porkkanat menevät kaikkein hyväosaisimmille: apteekkareille, hyvätuoloisille juristeille, miljoonaperijöille ja metsänomistajille.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan jonkin aikaa puhujalistaa.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

17.27 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Hallituksen mukaan tässä esityksessä on kyse Sipilän hallituksen kärkihankkeesta, jonka yhtenä tavoitteena on työttömyysturvan uudistaminen. Lauseen olisi voinut muotoilla myös niin, että tämä on yksi monista Sipilän hallituksen esityksistä työttömyysturvan ehtojen tiukentamiseksi ja työttömyysturvan heikentämiseksi.

Suomessa on tuoreimman työllisyyskatsauksen mukaan yli 370 000 työtöntä työnhakijaa, yli 99 000 työvoimapalveluissa olevaa, yli 127 000 pitkäaikaistyötöntä ja vain 67 000 avointa työpaikkaa. Avoimia työpaikkoja ei siis ole läheskään riittävästi, ja pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on nyt suurempi kuin 90-luvun laman aikana.

Esitys ansiosidonnaisen keston leikkaamisesta perustuu ajattelumalliin, jossa työttömyyden syynä ovat puuttuvat kannusteet hakeutua töihin tai työttömien työhaluttomuus. Tämä ei pidä paikkaansa, eikä tutkimustieto tällaista analyysia tue. Suomi kärsii ennen kaikkea työn kysynnän puutteesta. Työttömien aseman kurjistamisen sijaan tulee panostaa työllisyyttä ja kasvua edistävään finanssipolitiikkaan, omaehtoisen opiskelun helpottamiseen, palkkatuen riittävyyteen ja työttömyysturvan byrokratian karsimiseen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että työttömyysturvan tasolla ja kestolla on tutkimustiedon valossa vaikutusta työttömyysjaksojen pituuteen. Tässä hallitus kuitenkin jättää huomioimatta kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa havaitun tosiasian, että työttömyysturvaetuksien tason ja enimmäiskeston vaikutus työttömyysjaksojen pituuteen on riippuvainen suhdannetilanteesta. Laman tai taantumien aikana, jolloin vapaiden työpaikkojen määrä on pieni suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään, vaikuttaa työttömyysturvan keston leikkaaminen lähinnä niin, että ihmiset joutuvat hakeutumaan muiden tukimuotojen piiriin.

Näin monet arvioivat käyvän myös Suomessa. Kuntien osalta leikkaukset saattavat kasvattaa julkisia menoja, kun ihmisiä siirtyy ansiosidonnaiselta työmarkkinatuen ja toimeentulotuen piiriin. Valtion osalta ansioturvan lyhentäminen ei juurikaan säästä, sillä työmarkkinatuki- ja asumistukimenot kasvavat, mikäli työllisyystilanteessa ei tapahdu muutosta. Suurin osa leikkauksista saatavista säästöistä ohjautuu sen sijaan työttömyysvakuutusrahastolle, ei valtiolle tai kunnille. (Ben Zyskowiec: Se on osa julkista taloutta!) Työnantajien osuus ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoituksesta on yli 40 prosenttia.

Työttömyyden vähentäminen on asetettava talouspolitiikan keskiöön. Vasemmistoliitto haluaa valvonnan lisäämisen sijaan karsia työttömyysturvan byrokratiaa, vähentää sanktioita ja karensseja sekä parantaa mahdollisuuksia opiskella työttömyystuen turvin. Palkkatuelle pitää taata riittävät määrärahat, ja työllistämisen helpottamiseksi palkkatukea pitäisi uudistaa niin, että työttömän työnhakijan palkkaavan yrityksen sivukuluja alennettaisiin määrääjäksi.

Ja lopuksi, mitä tulee edustaja Zyskowiecin esille nostamiin yksityisiin työvoimapalvelua tarjoaviin yrityksiin, ihmettelen myöskin sitä, mihin perustuu ajatus siitä, että tämä olisi kustannustehokkaampaa tai toimivampaa kuin se, mitä julkisella puolella tällä hetkellä tehdään. Turussa yksityinen firma, joka teki juuri tämän tyyppistä toimintaa, laskutti Turun kaupungilta 35 000 euroa yhden työttömän työllistämisestä.

17.31 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten todettua, on totta, että nykyinen työttömyysturvajärjestelmä on jähmeä, osin passivoiva ja myös epäoikeudenmukainen. Ja juuri sen takia, kuten aikaisemmin todettua, järjestelmää tulee uudistaa, mutta se uudistaminen täytyy tehdä järkevästi ja oikeudenmukaisesti. Vihreät ajattelee niin, että kaikkein jär-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

kevinä olisi uudistaa tuota ansioturvaa suhdanneperustaiseksi, porrastetuksi ja yksinkertaisemmaksi niin, että se ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Näin siksi, että emme enää elä siinä ajassa, jossa oli selkeä rajanveto yrittäjän ja palkansaajan sekä työttömyyden ja työllisyyden välillä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ehdotus työttömyyspäiväraha-kauden enimmäiskeston lyhentämisestä 500 päivästä 400 päivään tai 400 päivästä 300 päivään on tässä työttömyys-tilanteessa vain ja ainoastaan keppitoimenpide. Ei tarvitse olla myöskään ennustaja arva- takseen, että kun ansioturvamenoissa säästetään, muun sosiaaliturvan, kuten toimeentulo- tuen, kustannukset kasvavat. Samaan aikaan hallitus neuvottelee työmarkkinajärjestöjen kanssa uudesta työllisyyspaketista, jonka pääasiallisena sisältönä vaikuttaa olevan työttö- mien pompotteluun perustuva ansioturvan tason leikkaaminen. Jos hallituksen tavoitteena on kannustaa työn nopeaa vastaanottamista, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteel- lista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja, tarvittaisiin kestävämpiä uudistuksia työttömyysturvan rakenteisiin. Ne näköjään ovat, edustaja Zyskiewicz, siellä kiky-junttu- rassa.

Arvoisa puhemies! Yksi ratkaisu järjestelmän päivittämiseen olisi perustulo sellaisena, kuten vaikka vihreät ovat sen esittäneet, eikä nykyinen hallituksen vesitetty perustuloko- keilu, mutta sen rinnalla myös ansioturvamallia tulisi päivittää kunnolla. Ansioturvan kes- ton lyhentäminen ei toimi kannusteena siirtyä nopeammin työmarkkinoille, jos ei ole töitä tarjolla. Jotta kannustimet toimisivat edes periaatteen tasolla, järjestelmä tulisi rakentaa suhdanneperustaiseksi, siten että se toteuttaa suhdanteita tasaavaa finanssipolitiikkaa ja tarjoaa paremman turvan lama-aikana. Tätä on tosiaan ehdottanut muun muassa talouspo- litiikan arviointineuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo Keskisuomalaisen kolumnis- saan.

Ansioturvajärjestelmä olisi syytä uudistaa myös tuloperustaiseksi, jolloin se ei erottelisi ihmisiä työsuhteen tyypin tai työajan perusteella. Tuo tuloperustainen malli parantaisi mahdollisuuksia ottaa työtä vastaan eri rooleissa, kuten palkansaajana, itsensätyöllistäjänä tai sivutoimisena yrittäjänä. Uudistus voitaisiin toteuttaa viimeistään kansallisen tulorekis- terin käyttöönoton yhteydessä.

Nykyjärjestelmän ongelmana on se, että liian monen työnhakijan työttömyys pitkittyy, koska jähmeä ansioturvajärjestelmä ei kannusta ottamaan vastaan töitä työttömyysjakson alussa. Kyse ei ole siitä, etteivätkö työttömät haluaisi töihin, vaan siitä, että nykyinen malli ohjaa yksilöitä pitkällä aikavälillä epäedullisiin ratkaisuihin. Työn vastaanottamiseen en- simmäisen kolmen kuukauden aikana tulisi kannustaa porrastamalla ansioturvaa kustan- nusneutraalilla ja ennakoitavissa olevalla tavalla.

17.35 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Pahin on- gelmamme Suomessa on se, että työpaikkoja ei ole riittävästi, ja tämä on luonnollisesti seu- rausta siitä, että meillä ei ole juurikaan tai ainakin on liian vähän talouskasvua. Tätä talous- kasvua ja sitä kautta työllisyyttä pyrimme edistämään muun muassa solmitulla kilpailuky- kysopimuksella ja veroratkaisuilla, joita hallitus muun muassa budjettiriihessään teki.

Mutta meillä on myös kohtaanto-ongelma. Meillä on kymmeniätuhansia avoimia työ- paikkoja samanaikaisesti kun meillä on satojatuhansia työttömiä. Ei pidä syyllistää yksit- täistä työtöntä ihmistä siitä, jos hänen ei kannata ottaa vastaan tarjolla olevaa työtä, usein pienipalkkaista, raskasta, ehkä väliaikaistakin työtä. Eikä pidä syyllistää yksittäistä työtön- tä siitä, kun hän kavahtaa sellaisia byrokratialoukkuja, joihin väliaikaisen työn vastaanot-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

taminen voi hänet suistaa. On meidän päättäjien, hallituksen, eduskunnan, työmarkkinajärjestöjenkin tehtävä poistaa näitä kannustinloukkuja. Niinpä budjettiriihessään hallitus asetti virkamiestyöryhmän kannustinloukkuja poistamaan, ja tavoitteena on se, että ensi keväänä pystyttäisiin tekemään uusia ratkaisuja. En odota ihmeitä: Olen ollut mukana jo silloin, kun Lipposen ykköshallitus asetti ilmeisesti maamme ensimmäisen kannustinloukkutyöryhmän silloisen ministerin Arja Alhon johdolla. Se työ lähti silloin liikkeelle, eikä se työ ilmeisesti koskaan lopu, eli ei nytkään mitään taikatemppuja löydetä. Myös tämä byrokraatialoukku on tunnistettu, ja hallituksen budjettiriihessä myös siihen liittyviä selvityksiä laitettiin liikkeelle.

Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt pystyy rauhallisemmin puhumaan kuin tuossa lyhyessä vastauspuheenvuorossa, niin haluan vielä palata tähän kysymyksenasetteluun, jossa mielestäni tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella julkisessa keskustelussa on paljon älylistä epärehellisyyttä.

Viimeksi tänä aamuna televisiossa edustaja Lindtman toisti ja todisteli, että eihän työttömiltä leikkaaminen, työttömyysturvan leikkaaminen, luo yhtään uutta työpaikkaa. Tämähän on totta, ei tietystikään luo. Tarkoitus onkin vaikuttaa työnteon kannustimiin, ja niinpä kysyn teiltä, jotka sanotte, että ei pidä leikata työttömyysturvaa, kun se ei luo yhtään uutta työpaikkaa: Kuinka monta uutta työpaikkaa luo se, että säädettiin työttömille 300 euron kuukausittainen suojaosa? Ei se luonut yhtään uutta työpaikkaa. Mutta se loi — ja hyvä niin — tuhansille työttömille, tai sadoilletuhansille itse asiassa, paremman kannustimen ottaa edes väliaikaista, pienipalkkaista, osa-aikaista työtä vastaan. Ja vaikkei tarkkoja lukuja voida esittää, niin tuhannet, elleivät kymmenettuhannet, työttömät ovat toimineet juuri näin, ovat työllistyneet paremmin kuin ilman tätä suojaosuutta.

Entä sitten tämä perustulo? Meillä on salissa paljon perustulouuskovaisia. Minä en ole perustulouuskovainen, päinvastoin, ajattelen näin, että kaikki eri tahot projisoivat omia unelmiaan käsitteeseen "perustulo". Mutta perustulouuskovaiset, kuinka monta työpaikkaa luo perustulo, jos en puhu niistä Kelan tutkijoista ja muista, jotka sitten tutkivat perustulokeilun tuloksia? Eihän se luo yhtään uutta työpaikkaa. Mutta se luo teidän ajattelunne mukaan, eikö totta — ja minunkin mielestäni, jos onnistunut kokeilu tehdään — kannustimia ottaa vastaan esimerkiksi erilaista silpputyötä.

Kaikissa näissä on kyse samasta asiasta. Eli lopettakaa se epä-älyllinen kysymys siitä, kuinka monta työpaikkaa työttömyysturvan leikkaaminen luo, tai kysykää samalla itseltänne, kuinka monta työpaikkaa 300 euron suojaosa luo, tai kysykää itseltänne, kuinka monta suoranaista työpaikkaa, uutta työpaikkaa, perustulo luo.

Mitä tulee tähän perustuloon, niin sanoin jo, että mielestäni kaikki projisoivat siihen omia unelmiaan. Joku uskoo, että se tekee työnteosta aina kannattavaa, toinen, että se poistaa köyhyyden, kolmas, että se poistaa byrokratian, ja kaikki uskovat, että tämä voidaan tehdä ilman, että se maksaa yhtään mitään enemmän kuin nykyinen sosiaaliturva. Minä en tähän usko. Jos joku on liian hyvää ollakseen totta, se ei yleensä ole totta. Ja kuten olen joskus aikaisemminkin sanonut, Tenavat-sarjakuvissakin odotettiin tällaista Suurta kurpitsaa, joka tulee ja ratkaisee kaikki ongelmat.

Se, mitä nyt hallitus on kokeilemassa, ei ole minun mielestäni mikään perustulo. Se on itse asiassa pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu. Tämä perustuloksi kutsuttava 550 euron raha ei korvaa eikä yhdistä muita sosiaaliturvan muotoja. Sen päälle tulee asumistuki tarvittaessa, sen päälle tulee toimeentulotuki tarvittaessa, sen päälle tulevat jopa työttömyysturvan lapsikorotukset ilmeisesti, ja jos tällainen henkilö pääsee uudestaan ansiosi-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

donnaisten piiriin, niin sen päälle tulee jopa vielä ansiosidonnainen työttömyysturva. Ja eikö maksa mitään? Asiantuntijat ovat sanoneet, että jos tämä malli skaalattaisiin koko väestön tasolle, puhutaan 10—15 miljardin euron lisäkustannuksista.

Eli se, mitä nyt kokeillaan, on siis se, että meille tulee 2 000 koehenkilön ryhmä, jotka saavat työmarkkinatukea vastaavan tuen, jota ei kutsuta työmarkkinatueksi vaan perustuloksi, ja heiltä ei edellytetä työvoimatoimiston aktivointitoimiin osallistumista ja niin edelleen. Mutta oleellista on se, että tämä uusi työmarkkinatuki, jota siis kutsutaan perustuloksi, ei lähde pois, vaikka asianomainen työllistyy. Sitten verrokkiryhmässä ovat ne pitkäaikaistyöttömät, jotka nykyiseen tapaan joutuvat osallistumaan erilaisiin työvoimatoimiston aktivointitoimenpiteisiin ja joiden työmarkkinatuki lähtee pois, jos asianomainen työllistyy. Nyt siis kokeillaan sitä, työllistyvätkö paremmin ne ihmiset, joilta työmarkkinatuki ei sula pois työllistyessä, kuin ne, joilta työmarkkinatuki sulaa pois työllistyessä. Vaikka kyse on pitkäaikaistyöttömistä, vaikeasti työllistyvistä ihmisistä, niin voin tässä julkisesti ilmoittaa olevani täysin varma, että kokeilun tulos on se, että ne ihmiset työllistyvät paremmin, joilta työttömyysturva ei lähde, kuin ne, joilta työttömyysturva lähtee. Totta kai voidaan sitten tutkia, minkälaisia alueellisia tai ikäjakaumaan ja muihin seikkoihin liittyviä eroja näiden työllistyvien työttömien tai työllistymättä jäävien työttömien, siis perusturvakokeilussa mukana olevien ihmisten, kohdalla näin syntyy. Tätä tässä kokeillaan. Ei se ole mikään perustulokokeilu minun mielestäni, niin kuin minä olen ymmärtänyt näitä unelmia, joita perustuloon liitetään. Mutta, arvoisa puhemies, se on ehkä sitten jo eri asia, ja siitä varmasti tässä salissa tullaan pitkään keskustelemaan siinä vaiheessa, kun se lakiesitys tänne tulee.

17.43 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vaikka perustulokeskustelut me käymme toisella kertaa, aion nyt provosoitua, kun kerran provosoidaan, ja muutaman sanan sanoa kuitenkin siitä mekanismista, jota yleensä perustulon kannattajat perustulolta odottavat.

Siitä olen yhtä mieltä edustaja Zyskowiezin kanssa, että hallituksen nyt suunnittelema kokeilu ei ole perustulokokeilu mutta sinänsä kuitenkin hyvä kokeilu, jos se tähtää siihen, että työttömiin kohdistuvan byrokratian ja kontrollin määrää pyritään korvaamaan positiivisilla kannustimilla.

Perustulon ehkä suurin lupaus virallisen ansiotyön näkökulmasta ei kohdistu työpaikoihin, mikäli työpaikoilla tarkoitetaan palkkatyötä. Nyt edustaja Zyskowiecz, kuunnelkaa tarkkaan, olette varmaan kymmenen, kaksikymmentä kertaa tämän keskustelun aikana kysynyt vastausta, ja nyt se olisi täällä saatavilla:

Perustulolupaus ei liity niinkään palkkatyöhön, vaan perustulolupaus liittyy yrittäjyyteen ja itsensä työllistämiseen. Silloin kun sinä olet nykyisen työttömyysturvan piirissä, niin jos yrität jonkinnäköistä yritystä käynnistää, pienimuotoistakin yritystoimintaa, kutoa kolmet villasukat vuoden mittaan, niin se jo riskeeraa sen sinun työttömyysturvasi. Ja kun sinä et tiedä, kantaako se yritystoiminta vai onko se vain harrastus tai väärä arvio, niin sinä et uskalla sitä pientä työttömyysturvaa riskeerata, koska se on sinun ainoa tulosi, jolla sinun pitäisi täyttää sinne jääkaappiin ne perusruokatarvikkeet, joilla sinä elät seuraavan kuukauden. Perustulo mahdollistaa sen, että kun minulla on harrastus, josta minä tykkään, jossa minä olen hyvä, niin minä voin kokeilla, jos siitä tulisi minulle vaikka ansiotyötä. Ja tämä on semmoinen keskeinen kannustinkohta, jossa ongelmana ei ole suinkaan se, paljonko sitä tuloa tulee, mikä on sosiaaliturvan tai sen ansiotyön suhde sinällään, vaan ongelmana on se byrokratia ja ennakoimattomuus, se mielivalta, mitä työttömyysturvaan liittyy.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Toinen lupaus, joka vaikuttaa kansantalouteen ja joka saattaisi toteutua, tulla näkyviin oikeassa perustulokokeilussa, liittyy julkisen sektorin menoihin. Meillä on tämä maa täynnä ihmisiä, jotka haluaisivat hoitaa läheisiään kotona mutta joilla ei siihen ole nykyisen järjestelmän puitteissa mahdollisuuksia, vaikka se saattaisi olla sekä kansantaloudellisesti järkevää että myös näiden ihmisten itsensä kannalta mielekästä, jos heidän ansiotyössä tuottamansa arvonlisä ei vastaa niitä kustannuksia, joita läheisen hoivaaminen julkisen sektorin kautta yhteiskunnalle tuottaa. Ja jos näin käy — kukaan ei tiedä, käykö näin — niin silloin me emme puhu kansantaloudellisesti pelkästään tulopuolesta vaan me puhumme myös menopuolen vaikutuksista perustulossa, myös plussalla.

Mitä tulee tähän 300 euron suojaosaan, niin entisenä informaalin työn tutkijana sanoisin, että sen suurin saavutus, yhdessä tietysti todennäköisesti kotitalousvähennyksen kanssa, on se, että se on tuonut paljon harmaata työtä virallisen tuen piiriin. Joku voi sanoa, että tämä tarkoittaa uutta työtä niille ihmisille, jotka ovat niitä pimeitä keikkoja aikaisemmin tehneet — se tarkoittaa ainakin turvallisempaa työtä ja sellaista työtä, jossa ei tarvitse koko ajan pelätä joutuvansa johonkin mahdottomaan sotkuun.

Mutta sitten itse siihen tämän päivän lakiesitykseen, siihen, josta me olemme täällä tänään puhumassa.

Minä en henkilökohtaisesti ole mikään suuri ansiosidonnaisten etuusjärjestelmien ystävä. Ansiosidonnainen etuusjärjestelmä on johtanut siihen, että Suomessa sosiaaliturva riippuu ihmisen sosioekonomisesta taustasta. Minun ihanneyhteiskunnassani meillä ei olisi ansiosidonnaisia etuuksia kuin korkeintaan lyhytaikaisena muutosturvana, vaan meillä olisi riittävään ja säälliseen toimeentuloon riittävä sosiaaliturva, joka olisi yhtäläinen kaikille.

Tässä esityksessä kuitenkin ansiosidonnaisen lyhentäminen ei vie kohti riittävää säällistä sosiaaliturvaa, vaan aivan siihen päinvastaiseen suuntaan. Suomalaisen työttömän asema nykypäivänä on surkea erityisesti silloin, jos hän on peruspäivärahalla. Tuen taso on riittämätön kunnolliseen elämään. Se on riittämätön myös siihen, että sinä voisit ylläpitää ja kehittää työmarkkinavalmiuksia sellaisella tavalla, että toivo pääsystä takaisin työmarkkinoille säilyisi.

Byrokratia, josta olen jo puhunut, on monimutkainen, raskas ja ennakoimaton, ja ennen kaikkea palkkatyöyhteiskunnassa työttömyys tarkoittaa sosiaalista syrjäytymistä. Se tarkoittaa sitä, että sinä saat mediasta ja jopa tästä salista kuulla jatkuvasti negatiivista puhetta itsestäsi, sitä, kuinka sinulle kerta toisensa jälkeen kerrotaan siitä kuuluisasta sohvast, jossa sinä vain makaillet.

Esityksen tavoitteena on — tämä on suora sitaatti — "kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen, lyhentää työttömyysjaksoja, alentaa rakenteellista työttömyyttä ja säästää julkisia voimavaroja". Aivan varmasti pelko pitkäaikaistyöttömyydestä suomalaisessa järjestelmässä jo nyt kannustaa ottamaan vastaan työtä niin nopeasti kuin mahdollista. Valitettavasti se lisää myös ihmisten halua hakeutua muihin kategorioihin, esimerkiksi hoitovapaille, sairauspäivärahoille ja harmaan talouden piiriin, ja myös nämä virrat pois työttömyystilastoista ovat merkittäviä.

Sen sijaan ei ole mitään näyttöä siitä, että keskimääräinen työttömyysjaksojen pituus lyhenisi tilanteessa, jossa meillä ei ole sellaista työvoimapulaa, jota kannustavuuden lisääminen voisi tulla palkkaamaan. Jos joku ansiosidonnaisella ja sitä kautta paremmassa työmarkkina-asemassa todennäköisesti oleva henkilö työllistyy nopeammin vähän vähemmän houkuttelevaan työhön, se tarkoittaa, että joku toinen, ehkä peruspäivärahalainen, ei sitä työpaikkaa saa, vaan jää hiukan pidemmäksi aikaa sinne työttömyyskortistoon. Samas-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

ta syystä se ei myöskään vähennä rakenteellista työttömyyttä, vaan todennäköisesti lisää sitä, ja samasta syystä se myös sysää ihmisiä köyhyyteen ja marginaaliin.

Saataviin säästöihin tavoitteena minä en tässä sen enempää kiinnitä huomiota, koska itse esityksessäkään ei vakavasti väitetä, että ansiosidonnaisen lyhentäminen toisi säästöjä julkiselle sektorille. Mikäli rakenteellista työttömyyttä oikeasti halutaan vähentää sellaisilla toimilla, jotka kohdistuvat työttömiin, on panostettava työvoiman uusiutumiskykyyn tilanteessa, jossa työmarkkinat uudistuvat, ja se ei tietenkään tapahdu piiskaamalla vaan kunnollisilla ajankohtaisilla ja saavutettavilla neuvonta-, työvoima- ja ohjauspalveluilla ja sellaisella sosiaaliturvalla, joka mahdollistaa myös riskinoton ja erehtymisen mikrotasolla.

Mikäli taas työttömyysjaksoja oikeasti halutaan lyhentää, nopein ensiaputoimenpide olisi työllistymisen esteiden poistaminen siellä, missä niitä tosiasiaassa on. Se ei suinkaan ole se kohta, missä ihmiset ovat ansiosidonnaisella sata päivää enemmän tai vähemmän, vaan se on niissä pirstaleissa, joita vastaanottavat lähinnä peruspäivärahalaiset, jotka nimenomaan pelkäävät työttömyysturvan menettämiseen liittyvää byrokratiaa ja erilaisia sanktioita.

Omavastuuajan pidennys on vanhanaikainen uudistus. Se jotenkin rakentuu semmoiselle ajatukselle, että meillä on pitkät työttömyysjaksot, pitkät työssäkäyntijaksot. Siihen maailmaan ei enää ole paluuta. Se on tämän esityksen dinosaurus-osuus.

Ennen kaikkea, jos me haluamme semmoisen kansan, joka mieluusti panostaa tämän yhteiskunnan rakentamiseen, ilolla käy töihin ja etsii töitä, niin silloin meidän täytyy luoda kansalle mahdollisuuksia toimia niin. Nyt hallituksen politiikka nojaa myytiin laiskasta järjestelmän hyväksikäyttäjistä. Tässä ei ole mitään uutta. Tällainen on ollut eliitin puheenparsi jo kauan ennen kuin työttömyysturva edes keksittiinkään, mutta mihinkään tutkimukseen tai tosielämään se ei perustu.

17.53 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus mainosti, että se purkaa normeja, mutta näyttää siltä, että silloin kun on kyse sosiaaliturvasta, niin se itse asiassa lisää byrokratiaa ja lisää vaikeammin ymmärrettäviä järjestelmiä. Jos ajattelemme tätä leikkausta, joka meillä nyt on pöydällä, niin sen jälkeen työttömyysturva on kolmiportainen, ja tämän lisäksi hallitus on suunnittelemassa kolmen kuukauden välein tehtävää tarkastusta ja kuulelusta, joka mahdollistaisi työttömyysturvan alentamisen, jos ikään kuin yhteiskunnan näkökulmasta työtön ei ole ollut tarpeeksi aktiivi. Tämä on ilmeisesti valmisteluvaiheessa oleva esitys, mutta sanon, että ei se ainakaan yhteiskunnan resurssien käyttöä vie parempaan suuntaan. Jos väitetään, että se on keino tarjota työttömälle lisää palvelua, niin miksi siihen tarvitaan silloin tuo kontrollielementti, koska useimmiten, kun ihminen käyttää palvelua, se toimii paremmin, jos kyseessä on luottamus ja jos etsitään yhdessä niitä ratkaisuja?

Tanskaa pidetään tiukan työttömyysturvan maana, jossa aktivointivelvoite on rankka. Kun olen vieraillut useammassakin tanskalaisessa jobcenterissä ja kysynyt siellä, että miten te pärjätte näiden kaikkien sanktioiden ja karenssien kanssa, mitä teillä on mahdollisuus langettaa, niin he katsovat täysin hölmistyneenä ja kysyvät, että ai miten niin, eihän niitä käytetä. Niitä ei käytetä sen vuoksi, että siellä on riittävästi virkailijoita ja siellä on riittävä luottamussuhde työnhakijan ja työvoimavirkailijan, tai mikä ikinä tämän kyseisen henkilön titteli onkaan, välillä. Ja kyse on siitä, että pyritään auttamaan. Suomalaisessa järjestelmässä ongelma on se, että meidän työttömien lukumäärä on kasvanut voimakkaasti, mutta meidän ikään kuin avustavien virkailijoiden määrä ei ole kasvanut. Ruotsissa on

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

kuusinkertainen määrä ihmisiä, jotka auttavat ihmisiä sen uuden työn löytämisessä tai uuden koulutuspolun löytämisessä, mutta meillä tällä hetkellä on vaikea päästä te-toimiston asiakkaaksi, myös nuorten, joiden toki soisi saavan vielä enemmän apua kuin vähän iäkäämpien ja aikuisempien ihmisten.

Mutta vielä jos mietimme, mitä tästä työttömyysturvan leikkauksesta seuraa, niin siitä seuraa monen ihmisen kohdalla enemmän huolta ja pelkoa työttömyydestä, joka useimmiten ei aktivoi vaan herkemmin lamaannuttaa. Ja mitä siitä seuraa toimeentulopuolella? Siitä seuraa lisää toimeentulotukimenoja ja siitä seuraa lisää asumistukimenoja, ja jos punnitsemme näitä sen suhteen, että meillä järjestelmässä on joitakin ihmisiä, jotka eivät niin aktiivisesti pyri työelämään, niin uskallanpa väittää, että tämä negatiivinen osuus menee syvemmälle, jos vaa'alla punnitaan.

Esityksessä ei ole kyse voimavarojen tehokkaasta käytöstä, vaan esityksessä on kyse leikkauksesta, joka jälleen kerran kohdistuu työttömyysturvaan. Sanoisinkin, että sosiaaliturvamme tarvitsisi ehdottomasti norminpurkoa. En kannata niitä perustuloesityksiä, joita tässä yhteiskunnassa tähän asti on tehty, koska ajattelen niistä kohtuullisen samalla tavalla kuin edustaja Zyskowicz, mutta kannatan ehdottomasti sitä, että meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme yksinkertaistetaan ja erilaiselta statukselta toiselle siirtymistä tehdään helpommaksi, koska ongelma on se, että tällä hetkellä ihmiset joskus jopa kikkailevat sillä, ovatko he kotihoidon tuella vai ovatko he työttömänä vai ovatko he opiskelijoita tai muita. Ja kun hallitus omissa esityksissään budjettiriihessä pohti sitä, että ansiosidonnaistakin työttömyysturvaa pitäisi voida käyttää aktiivisemmin, niin kannatan lämpimästi näitä ponnisteluja, mutta ihmettelen suuresti, miksi tähän aktivointiin ei lisätty omaehtoisen kouluttautumisen mahdollisuuden helpottamista. Se on tälläkin hetkellä mahdollista, mutta se on hyvin tiukan seulan sisällä, ja itse asiassa eri te-toimistojen — tästä virkailijapulasta ja monimutkaisesta byrokratiasta johtuen — päätökset ovat hyvin erilaisia: joku saa täsmälleen samassa tilanteessa oikeuden opiskella työttömyysturvalla, joku toinen toisella puolella Suomea täsmälleen samassa tilanteessa taas ei saa sitä. Sen vuoksi toivoisin, että tälle aktiivisuuslistalle otettaisiin myös omaehtoisen kouluttautumisen helpottaminen, varsinkin koska työvoimapolitiittisen koulutuksen määrärahoja on leikattu ja ollaan leikkaamassa lisää. Me tiedämme, että Suomessa päivittäin syntyy ja kuolee satoja työpaikkoja, ja jos me mietimme pikkuisenkin eteenpäin, niin me tiedämme, että rakennemuutos hävittää monia, monia ammatteja. Silloin meidän pitäisi kaikin keinoin pyrkiä kannustamaan siihen, että ihmiset voivat opiskella itsellensä uuden ammatin, voivat hakea täydennysosaamista siihen, jos vanhasta puuttuu joku palanen, ja voivat todellakin siirtyä yhdestä työpaikasta toiseen, yhdeltä osaamisalalta toiselle osaamisalalle helpommin.

Silloin, kun hallitus päätti perustulokokeilusta, niin se mainosti, että pitää päästä irti siitä, että ihmiset tarvitsevat monenlaisia tulonsiirtoja. Muistan, kun olin muun muassa ministeri Vehviläisen kanssa televisiossa, jossa hän mainosti, että Kelassa on niin monta etuutta ja nyt meidän pitää päästä vain muutamaan etuuteen, jotta tämä järjestelmä yksinkertaistuu — no, ei tullut takkia, tuli tuluskukkaro. Ja ongelma mielestäni tässä tuluskukkarossa on se, että kun 300 euron suojaosassa pidettiin huoli siitä, että jos ihminen on toimeentulotukiasiakas, niin tuo toimeentulotuki ei leikkaudu ja asumistuki ei leikkaudu ja työttömyysturva ei heti leikkaudu, niin tässä hallituksen perustulokokeilussa, joka tosiaankin koskee vain pitkään työttömänä olleita ihmisiä, toimeentulotuen leikkuria tai asumistuen leikkuria ei ole otettu huomioon, jolloin se johtaa siihen, että jos satut olemaan köyhä, yksin elävä, työmarkkinatuella elävä, niin sinä et juurikaan hyödy tästä uudistuksesta lisä-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

rahana omassa taloudessasi, ellet sitten tienaa tosi paljon lisää. Ja toisaalta, jos satut olemaan onnellisesti parisuhteessa tai samassa taloudessa ihmisen kanssa, jolla on kohtuulliset tulot, jolloin et saa asumistukea eikä toimeentulotukea, niin silloin saat tuon kaiken hyödyn itsellesi. Minusta tämä ei ole kovin reilu asetus, ja toivon, että se tässä matkan varrella korjaantuu.

18.00 Timo Harakka sd: Herra puhemies! Harmittelen, että en saanut vastauspuheenvuoroa ajallaan, vaikka edustaja Zyskowicz esitti minulle suoran kysymyksen. Edustaja Zyskowicz kysyi minulta, että eikö ole hyvä, että yksityinen työllisyysbisnes lisääntyy. Ei ole, vastaan, kun se tapahtuu te-keskuksia alasajamalla ja resursseja vähentämällä.

Eikä tässä ollut kyse nyt työttömien auttamisesta vaan kontrollista. Hallitushan esitti, että valvoja tarkistaa 3 kuukauden välein, löytyykö siltä ajalta 5 päivän työssäoloa tai aktiivitoita. Tämähän tulee johtamaan täysin surrealistisiin gogolilaisiin tilanteisiin, jossa kuvitteellisia byrokratian vaatimia suorituksia keksitään jälkikäteen. Toivottavasti tämä esitys myöskin jää fiktioksi.

Jos hallitus haluaa aidosti edistää työllistämistä ja työllistymistä, se auttaisi itsensätyöllistäjiä, jotka luovat itselleen työpaikan yhdistelemällä yrittäjyyttä ja freelance- ja pätkätoita. Mutta nämä aktiiviset kansalaiset saavat jatkuvasti pelätä, putoavatko he keikkojen vähetessä kokonaan riittävältä perusturvalta. Tähän liittyy täyttä mielivaltaa, kun eri te-toimistoissa tulkitaan eri tavoin ministeriön peräti 193-sivuista toimintaohjetta.

Tein kirjallisen kysymyksen ministeri Lindströmille, jossa ehdotin, että itsensätyöllistäjien asiat keskitettäisiin 3–4 te-toimistoon, joissa osattaisiin lainsäädäntö ja pykälät ja joissa asiantuntijat, virkailijat voisivat aidosti auttaa itsensätyöllistäjiä. Olen korkeakouluuttettu ihminen, mutta en ymmärtänyt ministerin vastausta. Tai se, mitä siitä olin ymmärtävinäni: tarkoitus ei ole tehdä mitään. Näin yritteliäät aktiiviset kansalaiset nujerretaan mielivaltaan.

Näiden aitojen työllistymistä lisäävien toimien sijaan meillä on tässä käsillä leikkaus, jossa työttömien toimeentuloa heikennetään, jotta kaverikapitalismin hengessä voidaan kannustaa, tässä tapauksessa aidosti kannustaa, omia viiteryhmiä. 130 miljoonan apteekkarivähennys tuo kymmeniä miljoonia euroja jo nyt suurituloisimmille suomalaisille: apteekkareille, asianajajille, lääkäreille. Jälleen kerran tulonsiirto pienituloisimmilta hyväituloisimmille. Jälleen kerran tulonsiirto tarvitsevilta niille, jotka eivät tarvitse.

Mitä on kaverikapitalismi? Englanniksi termi on "crony capitalism", eli poliittisten päättäjien kaverit saavat ansaitsemattomia etuja. Se vääristää kilpailua, se on markkinatalouden pahin vihollinen. SDP kannattaa reilun kilpailun markkinataloutta, ei kaverikapitalismia.

Iltalehden mukaan kaikkein koomisin kaverikapitalismin puolustus tuli keskustan kaverijärjestöltä MTK:lta, joka väitti, että metsälahjavähennys tuo Suomeen töitä ja investointeja 2,4 miljardin euron edestä. Se on siis kaksi kertaa Äänekosken investoinnin koko. Siis sen investoinnin, joka on suomalaisen metsäteollisuuden historian suurin investointi. Se siis tuplataan tällä veroedulla, tällä lahjoituksella, joka kohdistuu hallituksen kavereihin.

Tähän täytyy kai sitten sanoa, että on olemassa matematiikkaa ja sitten on olemassa kepumatiikkaa. Jos hallitus tällaiseen kepumatiikkaan uskoo, niin eihän meillä ole mitään hätää. Tällähän Suomi saadaan nousuun, Suomi, kaverikapitalismin ihmemää.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

18.04 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Filatov ja Harakka kiinnittivät huomiota niihin kiistattomiin ongelmiin, jotka meidän nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässämme liittyvät ihmisiin, jotka ovat itsensä työllistäjiä, freelancereita, jotka eivät ole kokopäiväisiä yrittäjiä mutta eivät myöskään kokopäiväisiä palkansaajia ja jotka näiden kahden kategorian välillä seilaavat. Näiden ihmisten tilanteeseen sosiaaliturvan osalta liittyy aivan kiistattomia byrokratialoukkuja, ja on mielestäni hyvä, että näistä ongelmista puhutaan, ja olen varma, että edustajat Filatov ja Harakka esimerkiksi ovat valmiita antamaan omaa asiantuntemustaan ja kokemustaan hallinnon käyttöön, kun näitä ongelmia pyritään ratkaisemaan.

Mitä sitten tulee edustaja Harakan kanssa käymäämme keskusteluun siitä, onko pahasta, että myös yksityinen työnvälitys on mukana auttamassa työttömiä pääsemään töihin, niin edustaja Harakan mukaan se on vahingollista, jos se tapahtuu alasajamalla julkista työnvälitystä. Edustaja Harakka, näin ei olla nyt tekemässä, päinvastoin, muistaakseni 18 miljoonaa euroa annetaan lisää työvoimapalveluihin, sekä julkisen että yksityisen sektorin työvoimapalveluihin, jotta paremmin pystyttäisiin työttömiä palvelemaan, jotta paremmin pystyttäisiin heille osoittamaan työtä.

Ja kun täällä on ollut esillä tämä tarve kolmen kuukauden välein osoittaa viiden päivän ajalta aktiivisuutta, työllistymistä: Tällaisesta ei ole päätetty. Tämä asia on ollut esillä, valmistelut jatkuvat, mutta kyllä tässä vähintään kolmen kuukauden välein tapahtuvassa työttömien kohtaamisessa on ennen kaikkea kyse siitä, että pyritään ottamaan koppi työttömistä ja auttamaan heitä.

18.06 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitän edustaja Zyskowiczia siitä, että hän huomioi tämän äärimmäisen tärkeän mutta tässä yleisessä keskustelussa turhan vähälle huomiolle jäävän yksityiskohdan eli sen, että vaikka suomalaisen työllisyyden rakenne ei ole suuresti muuttunut viimeisinä vuosina, niin on se kasvava joukko ihmisiä, joka työllistää itse itsensä. Näitä ihmisiä pitäisi kohdella kunniakansalaisina: sellaisina ihmisinä, joiden kansalaistaidot ovat juuri sitä, mitä nykypäivä, huominen ja digitaalinen tulevaisuus meiltä edellyttävät. Siksi on täysin sietämätöntä, että he joutuvat kärsimään mielivaltaista, ja täysin käsittämätöntä, että heitä ei ole tuettu. Ja varmasti edustaja Filatov, minä ja SDP:n koko eduskuntaryhmä teemme kaikkemme luodaksemme tässä suhteessa sosiaaliturvaan parannusta.

18.07 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Työllisyyttä ei voi parantaa vähentämällä panostuksia työllisyyden hoitoon. Tässä lakiesityksessä on heikkoutena se, että se ikään kuin olettaa, että kun työttömyysturvaa leikataan, niin syntyy 9 000 uutta työpaikkaa. Sille on hyvin ohuet perusteet tässä. Sen takia tällainen lainsäädäntöhän, joka tässä nyt on käsillä, on säästölaki. Tämä on vähän niin kuin koko sote-uudistus, että on unohdettu se, että sote-uudistuksen keskeinen tavoite on saada aikaan 3 miljardin leikkaukset. Se on mahdoton yhtälö, että siinäkin palvelut paranisivat. Tässä on ihan samanlainen tilanne.

Sitten taas toisaalta kristillisdemokraatit ovat paljon puhuneet siitä, että näistä työttömyysrahoista pitäisi osa ottaa aktiiviseen työllistämiseen sillä tavalla, että esimerkiksi sitä viimeistä sataa päivää tukea voisi käyttää sillä tavalla, että voisi työllistyä, viedä sen ikään kuin mukanaan uuteen työpaikkaan. Se olisi uudistus, jota kannatamme, mutta tämä uudistus tässä on pelkästään säästöuudistus, jos se tulee sellaiseen aikaan, kun työttömyys on

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tosi korkealla. Olisin odottanut hallitukselta toisenlaista aktiivisuutta, toisenlaisia toimia kuin mitä tässä nyt tehdään.

18.09 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Minä törmäsin tänään esimerkkiin pääsykokeista. Henkilö oli hakemassa oppilaitokseen, koska hänen oli pakko hakea, jotta hän takaisi itselleen työttömyysturvan. Meillä on pakkohakuvelvoite alle 25-vuotiaille. Hän haki opintoihin, joihinka kaikkein todennäköisimmin ei tule pääsemään sisään, ja kun hän sitten vei sitä pääsykoepaperia sinne eteen, niin pääsykokeiden valvoja kysyi, että oletko hakemassa oikeasti tänne vai et. Ja hän sanoi, että no en ole hakemassa oikeasti. Pääsykokeiden valvoja ohjasi laittamaan pääsykoepaperin pinoon B, joka on se pino, joka ei päädy jatkokäsittelyyn. Minusta tämä on hirveän hyvä esimerkki siitä, mitä tapahtuu silloin, kun lainsäätäjät laatii sellaista kontrollia, jolla ei ole yleistä legitimizeettia. Jotta tällainen on mahdollista, meillä pitää olla salillinen ihmisiä, jotka kaikki ovat sitä mieltä, että näiltä osin järjestelmä ei toimi oikein, se ei ole reilu, ei oikeudenmukainen eikä järjellinen.

Ja kun täällä tänään puhuttiin Gogolista, niin minä pahoin pelkään, että jos tämäntyyppistä kontrollia, jolla ei ole legitimizeettia, kauheasti lisätään, niin me siirrymme askel askeleelta lähemmäs järjestelmää, jossa tehdään sellaisia sijaistoimintoja, joilla pyritään täyttämään lain kirjain ilman, että sillä olisi sisältöä, ja jotka samanaikaisesti romuttavat koko järjestelmän uskottavuutta.

18.11 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Olin iloinen kuullessani edustaja Zyskowiczilta, että tämä kontrollijärjestelmä on vasta fiktion asteella, ja kuten jo äsken totesin, toivon sen sellaisena pysyvän ja jäävän siihen Gogolin viereen kirjahyllyyn satiirisastoon, niin että voimme sitten jonkun ajan päästä pyörittää sille epäuskoisina päätämme.

Mutta minulla oli tilaisuus keskustella ministeri Orpon kanssa tänään aikaisemmin, ja välitän tässä kaikille saman viestin, mitä hänelle sanoin, että leikkaukset ja rakenneuudistukset on mahdoton toteuttaa yhtä aikaa. Ajatelkaa, jos yrityksessä on yhtä aikaa päällä yt- ja organisaatiouudistus, se on tuomittu epäonnistumaan. Työllisyysturvan rakennetta voitaisiin uudistaa aidosti vain, jos tavoitteena ei ole tuoda lisää rahaa kasvavan valtionvelan maksuun.

18.12 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Ihan tähän edustaja Harakan viimeiseen kommenttiin liittyen haluan selvyuden vuoksi todeta, että kun hallitus päätti aloittaa vuoropuhelun työmarkkinajärjestöjen kanssa, liittyen tiettyihin työllisyyttä edistäviin toimiin, joista yhtenä on ollut esillä myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan muuttaminen kannustavammasi ja nopeammin työllistymiseen johtavaksi, niin tässä yhteydessä hallitus on tehnyt täysin selväksi, että nämä toimet eivät tähtää julkisen talouden säästöihin. Päinvastoin hallitus, tai ainakin valtiovarainministeri Orpo muun muassa puhuessaan eduskuntaryhmämme kokouksessa Salossa, lupasi, että jokainen euro, joka mahdollisesti julkiseen talouteen tulee säästönä siitä, että ansiosidonnaista työttömyysturvaa muutettaisiin, jokainen näin syntyvä mahdollinen säästetty euro, tullaan käyttämään työllisyyden edistämiseen muilla toimin, esimerkiksi aktiivisen työvoimapolitiikan tai työvoimahallinnon tehostamisen tai nuorten työllistämistä edistävin keinoin. Eli nyt puheena olevassa prosessissa, joka kestää tämän syyskuun, jossa työmarkkinajärjestöt ja hallitus yhdessä etsivät ratkaisuja tiettyihin työllistymistä parantaviin kysymyksiin, hallituksen tavoitteena ei ole säästöjen aikaansaaminen työttömyysturvajärjestelmään. Se on sitten eri asia, (Puhe-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

mies koputtaa) että tavoitteena on työllistymisen parantaminen ja totta kai työllistymisen parantaminen tuo sitten säästöjä koko julkiseen talouteen.

18.14 Timo Harakka sd: Kuulostaa erittäin järkevältä se, että nuo paljon parjatut työmarkkinajärjestöt ovat kelvanneet nyt hallitukselle jälleen keskustelukumppaneiksi, ja toivon todella, että keskusteluissa edetään. Mutta tämä hallituksen esitys on nyt pöydällä, ja siinä mainitaan perusteeksi valtion varojen ja voimavarojen säästö, siitä ei päästä yli eikä ympäri. Toivottavasti tässä dialogissa päästään järkevämpään lopputulokseen, joka mahdollistaisi aidon uudistamisen, ja myös työttömien kannalta ja työllisyyden kannalta parempaan lopputulokseen kuin tämä hallituksen esitys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n sekä yrittäjän eläkelain 152 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 114/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 107/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

18.15 Sisäministeri Paula Risikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisat läsnäolijat! Kysymyksessä on siis hallituksen esitys eduskunnalle sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Esityksellä selkeytetään sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevaa lainsäädäntöä, jotta Suomi voisi täysimääräisesti antaa ja ottaa vastaan kansainvälistä apua poliisi-, rajavartiolaitos- ja pelastustoimen alalla. Esityksellä on kiinteä yhteys eduskunnan kevätsession keuhkotautikaudella annettuun hallituksen esitykseen laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta,

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

jossa ehdotetaan säädettäväksi erillislaki ylimpien valtionelinten päätöksenteosta. Kysymyksessähän on hallituksen esitys 72/2016. Esityksellä on samoin kiinteä yhteys hallituksen esitykseen laeiksi Puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamiseksi, jossa ehdotetaan sääntelyä Puolustusvoimien osallistumisesta kansainvälisen avun antamiseen ja Puolustusvoimien tuesta toisille Suomen viranomaisille ulkomailla. Mainituissa kolmessa hallituksen esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti.

Käsillä olevan sisäministeriön toimialaa koskevan hallituksen esityksen pääasiallisena tavoitteena on Lissabonin sopimuksessa hyväksytyn yhteisvastuulausekkeen edellyttämien lainsäädäntömuutosten tekeminen poliisilakiin, rajavartiolaitokseen ja pelastuslakiin. Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia pääasiassa päätöksentekosääntöksiin, viranomaisten ulkomailla toisilleen antamaa tukea koskeviin sääntöksiin sekä virkamiesten oikeuksiin ja velvollisuuksiin kansainvälisen avun tilanteissa. Ohjaavina periaatteina on, että myös kansainvälisen avun tilanteissa toimitaan samoilla ja selkeillä toimintavaltuuksilla kuin kotimaassakin, olemassa olevia avunantomekanismeja ei hidasteta, mahdollistetaan lainsäädännön muutoksilla se, että Suomi voi käyttää kansainvälisen avunannon tilanteissa kaikkia voimassa olevia resursseja ja varaudutaan siihen, että muut valtiot voivat vastaavasti antaa apua Suomessa.

Nyt, arvoisa puhemies, käsittelen nämä lait, joihin nämä muutokset tulevat, ja ensiksi poliisilaki, jossa on eniten näitä muutoksia.

Esityksen tavoitteena on poistaa lainsäädännön esteet kansainvälisen avun antamiselle ja vastaanottamiselle, joten poliisilakiin lisättäisiin säännös päätöksenteosta myös niihin kansainvälisen avun tilanteisiin, joissa ei ole olemassa säädöspohjaa, kuten EU-lainsäädäntöä tai kansainvälistä sopimusta. Avun antaminen edellyttää aina, että kohdevaltio pyytää Suomelta poliisin toimialaan kuuluvaa apua. Näissä tilanteissa sisäministeriö tekee päätöksen poliisin toimialaan kuuluvan avun antamisesta tai pyytämisestä. Jos tilanteessa ylittyisi niin sanotun erillislain kynnys, kuten esimerkiksi yhteisvastuulauseketilanteessa, tai kyseeseen tulisi sotilaallisten voimakeinojen käyttö, niin silloin valtioneuvoston yleisistunto tekee asiasta päätöksen sisäministeriön esittelystä. Toimivaltuuksien osalta lähtökohta on kaikissa kansainvälisen avun tilanteissa se, että Suomeen tulevat vieraan valtion virkamiehet toimivat aina suomalaisen poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaisesti ja he voivat käyttää ainoastaan sellaisia voimakeinoja, joita poliisimies toimivaltansa nojalla hänelle osoittaa. Eli toiminta tapahtuu aina suomalaisen virkamiehen johdossa, eivätkä toimivaltuudet voi ylittää Suomen lainsäädännön mukaisia poliisitoimivaltuuksia. Vastaavasti suomalaisen poliisin osallistuessa kansainvälisen avun antamiseen ulkomailla häneen soveltuu toimintavaltuuksien osalta sama lainsäädäntö kuin Suomessakin. Nämä toimivaltuudet eivät voi kuitenkaan ylittää niitä toimivaltuuksia, jotka vastaanottava valtio hänelle antaa. Lisäksi esityksessä on säännöksiä, joiden tavoitteena on varmistaa, että suomalaisen poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellinen asema sekä muu oikeudellinen asema on samankaltainen kuin hänen hoitaessaan virkatehtävää Suomessa.

Uutena asiakokonaisuutena ovat säännökset, jotka mahdollistavat muiden virkamiesten tuen poliisille kansainvälisen avun tilanteissa. Nykyiset virka-apusäännökset kattavat pääsääntöisesti vain Suomen alueen. Tavoitteena oli laatia vastaavat säännökset myös kansainvälisen avun tilanteisiin. Toinen viranomainen, kuten esimerkiksi Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos, voi antaa poliisille tukea ulkomailla tapahtuvan poliisitehtävän suorittamiseksi. Vastaavasti, kuten Suomen alueella toimiessaankin, tukea antava virkamies toi-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

misi poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaan ja niiden toimivaltuuksien puitteissa, joihin poliisimies hänet valtuuttaa. Poliisi vastaa myös esimerkiksi tilanteen yleisjohdosta. Terrorismitapauksissa tuki voi sisältää myös poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvan, sotavarustein tapahtuvaa asevoiman käyttöä silloin kun Puolustusvoimat antaisi tukea ja Rajavartiolaitoksen virkamiehet voisivat vastaavasti antaa tukea sotavarusteeksi hankitulla kalustolla. Ja edelleen, koska kaikki lainsäädännön esteet haluttiin poistaa, poliisilakiin lisättäisiin säännös, joka mahdollistaa sen, että sisäministeriö voi perustellusta syystä pyytää toista Suomen viranomaista antamaan tukea poliisitehtävän suorittamiseksi kansainvälisessä avunantotilanteessa ilman, että suomalainen poliisimies on läsnä paikan päällä. Näissä tilanteissa tuki ei voi sisältää voimakeinojen käyttöä.

Sitten muutama sana tästä rajavartiolaista, arvoisa herra puhemies:

Yksi tämän lakiesityksen tavoitteista on poistaa esteet antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua esimerkiksi yhteisvastuulausekkeen mukaisissa tilanteissa. Tämän vuoksi lainsäädännössä on tarpeen huomioida tilanteet, jolloin apua myös rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi olisi tarpeen antaa tai vastaanottaa yhteisvastuulausekkeen tarkoittamassa terrorismin tai luonnon tai ihmisen aiheuttamassa onnettomuudessa.

On todennäköistä, että yhteisvastuulausekkeen mukaisessa tilanteessa rajaturvallisuusapua annettaisiin apua pyytävälle jäsenmaalle rajaturvallisuusvirasto Frontexin koordinoimana. Tällöin toiminta perustuu rajaturvallisuusvirastoasetukseen, ja rajavartiolaissa on jo olemassa säännökset tällaisen tuen pyytämisestä ja sen antamisesta. Rajavartiolakia on kuitenkin tarpeen täydentää niitä yhteisvastuulausekkeen tilanteita varten, jolloin Frontex ei koordinoisi operaatiota tai koordinoitu apu ei riittäisi ja apua annettaisiin tai pyydetäisiin kahden- tai monenvälisesti. Päätös Suomen pyytämästä tai antamasta rajaturvallisuusavusta yhteisvastuulausekkeen tilanteissa tehtäisiin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain mukaan, jolloin valtioneuvosto päättää sisäministeriön esittelystä tämän asian.

Päätöksenteon lisäksi rajavartiolaissa säädettäisiin toisaalta Suomessa rajaturvallisuusapua antavan vierailevan virkamiehen toimivaltuuksista sekä suomalaisen rajavartiomiehen toimivaltuuksista hänen antaessaan rajaturvallisuusapua toisessa Euroopan unionin jäsenmaassa. Kuten Frontexin koordinoimissa operaatioissa, myös yhteisvastuulausekkeen nojalla rajaturvallisuusapua annettaessa toimivaltuudet perustuisivat Schengenin rajasäännöstyön, joka on yhteistä eurooppalaista oikeutta, eikä kahden- tai monenvälisiä valtiosopimuksia toimivaltuuksista erikseen tarvittaisi.

Suomessa rajaturvallisuusapua antavan toisen jäsenvaltion virkamiehen toimivaltuudet olisivat Schengenin rajasäännöstyön mukaiset suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti. Välttämättömien voimakeinojen käyttäminen tehtävän suorittamiseksi olisi mahdollista suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa ja Suomen pyynnön mukaisesti, jos lähettäjäjäsenvaltio olisi antanut voimakeinojen käyttöön suostumuksen. Rajaturvallisuusapua Suomelle voisi antaa vain Schengenin rajasäännöstyön tarkoittama rajavartija.

Toisessa jäsenvaltiossa rajaturvallisuusapua antavan suomalaisen rajavartiomiehen toimivaltuudet olisivat vastaavat kuin Frontexin koordinoimassa operaatiossa, eli Schengenin rajasäännöstyön mukaiset tehtävät vastaanottavan jäsenvaltion määräämänä, ellei isäntämaa rajoittaisi niitä. Suomalainen rajavartiomies voisi myös käyttää välttämättömiä rajavartiolain mukaisia voimakeinoja vastaanottavan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja mahdollisesti rajoittamina. Lakiin lisättäisiin myös pykälä Puolustusvoimien virka-apua vastaavasta tuesta Rajavartiolaitokselle Frontexin koordinoimissa operaatiois-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

sa ja yhteisvastuulausekkeen mukaisissa rajaturvallisuusoperaatioissa. Käytännössä tuki voisi tarkoittaa kalustoa, materiaalia tai asiantuntija-apua.

Lisäksi rajavartiolaitokseen lisättäisiin pykälät päätöksenteosta ja toimivaltuuksista Rajavartiolaitoksen osallistuessa Prüm- ja Atlas-yhteistyöhön.

Poliisilla on jo nykyisen lainsäädännön nojalla oikeus saada Rajavartiolaitokselta sotavarusteeksi hankitulla aseistuksella tapahtuvaa voimakeinojen käyttöä sisältävää virka-apua Suomen merialueella tai talousvyöhykkeellä terrorismirikoksen torjumiseksi tai keskeyttämiseksi. Rajavartiolaitoksen pinta-aluksissa on sotavarusteiksi hankittua aseistusta, jota Rajavartiolaitos voi käyttää aluevalvontatehtäviin, sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin sekä antaessaan poliisille virka-apua Suomen merialueella ja talousvyöhykkeellä terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Vakavimmat terroriteot saatetaan toteuttaa käyttämällä sellaisia välineitä, joiden torjumiseksi voidaan tarvita sotavarusteeksi hankittua aseistusta.

Tässä esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jonka mukaan poliisilla olisi lisäksi oikeus saada sotavarustetukea Rajavartiolaitokselta myös toisen EU-jäsenmaan merialueella tai talousvyöhykkeellä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi. Näillä muutoksilla on tarkoitus toteuttaa Lissabonin sopimuksella vahvistettua EU-maiden solidaarisuutta erityisesti terrorismin torjunnassa. Ehdotus mahdollistaisi toisen EU-jäsenvaltion auttamisen terrorististen tekojen estämiseksi ja keskeyttämiseksi. Terroritekojen vaikutukset ovat luonteeltaan rajat ylittäviä, ja terrorismin torjunta on kaikkien valtioiden velvollisuus. Rajavartiolaitos voisi antaa poliisille sotavarustetukea toisen EU-jäsenmaan merialueella ja talousvyöhykkeellä toisen jäsenvaltion pyynnöstä terrorismintorjuntatehtävissä, jotka perustuvat EU-lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen esimerkiksi Atlas-yhteistyön mukaisissa erikoisjoukkojen terrorismintorjuntatilanteissa, joissa poliisin ja Rajavartiolaitoksen erikoistoimintayksiköt toimisivat toisen jäsenvaltion merialueella tukeutuen Rajavartiolaitoksen vartiolaivaan tavoitteena esimerkiksi kaapatun laivan pakenemisen estäminen ja haltuunotto. Voimakeinoja sisältävän tuen antamisesta päättäisi valtioneuvoston yleisistunto rajavartiolaitosnojen nojalla, ellei kyseessä olisi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain mukainen tilanne.

Sitten vielä pelastuslakimuutokset: Pelastustoimissa on pitkät perinteet kansainvälisen pelastusavun antamisesta. Pelastuslain 38 §:n nojalla on tähänkin mennessä lähetetty pelastustoimeen kuuluvaa apua muihin maihin. Laissa on myös säännös pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisesta Suomeen. Hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pelastuslakiin lisätään määritelmä pelastustoimeen kuuluvasta avusta. Näin otetaan huomioon viimeaikaiset muutokset kansainvälisen pelastustoiminnan luonteessa. Perinteisemmän pelastustoiminnan sijaan valtaosa kansainvälisen pelastustoiminnan operaatioista on nykyisin luonteeltaan humanitäärisiä tukitoimia tukevaa. Myös materiaaliapua annetaan aikaisempaa enemmän. Esimerkkinä viime vuosilta voin mainita Kreikan maahantulotilanteen helpottamiseksi lähetetyn materiaaliavun sekä ebola-alueelle Länsi-Afrikkaan lähetetyt hengityssuojaimet.

Määritelmässä otettaisiin lisäksi huomioon vuoden 2014 alusta voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös unionin pelastuspalvelumekanismista. Tämä päätös kattaa ensisijaisesti ihmisten mutta myös ympäristön ja omaisuuden, kulttuuriperintökin mukaan lukien, suojelun sekä unionin alueella että sen ulkopuolella tapahtuvien kaikenlaisten luonnon ja ihmisten aiheuttamien katastrofien yhteydessä, mukaan lukien ympäris-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

tökatastrofit, meren pilaantuminen ja akuutit terveyttä uhkaavat hätätilanteet. Kansainvälisen pelastuspalveluavun antamisesta tai pyytämisestä päätettäisiin sisäministeriön (pelastusylijohtajan) päätöksellä, kuten aikaisemminkin. Tilanteissa, joissa uuden valtion ylimmän johdon päätöksentekoa koskevan erillislain soveltamiskynnys ylittyy, esimerkiksi yhteisvastuulauseketilanteissa, valtioneuvosto päättää avunannosta sisäministeriön esityksestä. Pelastuslailla todettaisiin lisäksi, että kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvan suomalaisen henkilöstön palvelussuhteen oikeudellinen perusta säädetään siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetussa laissa.

Ja aivan lopuksi lyhyesti vielä yhteenveto ja vaikutusten arviointi tästä koko paketista: Tämän esityksen myötä kansainvälisen avun tilanteissa ei muuteta Suomen viranomaisten toimialarajoja. Esimerkiksi ulkomailla toimittaessa terrorismin torjunta on poliisin tehtävä Suomen lähettämien viranomaisten osalta. Esityksen myötä mahdollistetaan myös kansallista virka-aputilannetta vastaava toiminta ulkomailla. Tätä varten esitys sisältää säännösehdotukset Suomen viranomaisten tuesta toiselle Suomen viranomaiselle ulkomailla. Oleellinen muutosehdotus nykytilaan on, että Puolustusvoimat voisi antaa sotavarustein tapahtuvaa asevoiman käyttöä sisältävää tukea poliisille Suomen alueen ulkopuolella silloin, kun kyse on vieraan valtion pyynnöstä annettavasta terrorismin torjuntaan liittyvästä avusta. Aiemmin Puolustusvoimien tuki poliisille ulkomailla rajoittui asiantuntemukseen ja materiaaliin. Rajavartiosto voisi antaa vastaavasti sotavarustetukea poliisille terrorismin torjuntaan liittyvissä tilanteissa muiden EU-maiden merialueilla.

Esityksen lähtökohtana on se, että sekä Suomen että vieraiden valtioiden viranomaisten toimivaltuudet, mukaan lukien voimakeinojen käyttö, on tarkoin määritelty. Lisäksi esityksen tarkoituksena on varmistaa, että suomalaisen virkamiehen oikeusasema ei olisi kansainvälisessä avunantotehtävässä heikompi kuin kotimaan virantoimituksessa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

18.31 **Sisäministeri Paula Risikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi poliisin hallinnosta annetussa laissa ylimmän poliisijohdon virkojen kelpoisuusvaatimuksista siltä osin kuin niistä ei säädetä valtion virkamieslaissa ja virkoihin nimittämisestä. Ylimmän poliisijohdon eli Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, suojelupoliisin päällikön, keskusrikospoliisin päällikön ja paikallis-

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

poliisin virkojen kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin vastaamaan paremmin valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia ottaen huomioon kuitenkin poliisihallinnon erityispiirteet.

Muutama sana muutosten taustasta. Perustuslakivaliokunta ja Oikeuskanslerinvirasto ovat lausunnoissaan todenneet, että ylimmän poliisijohdon virkojen kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä olisi perusteltua säätää lakitasolla. Ehdotetulla muutoksella oikeus-tila saatetaan ylimmän poliisijohdon osalta säädöstason osalta vastaamaan perustuslakivaliokunnan ja Oikeuskanslerinviraston lausunnoissa esitettyä näkemystä. Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämistoimivallasta säädetään nykyisin pääosin asetustasolla. Esitettyjen muutosten taustalla ovat myös poliisihallinnon useat organisaatiouudistukset, poliisin koulutus uudistus, muutokset korkeakoulututkintojen nimikkeissä sekä muutokset valtionhallinnon henkilöstöhallinnollisissa linjauksissa. Kokonaisuutena poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimuksia on säädetty useina eri ajankohtina ja niitä on lukumäärällisesti paljon. Ne ovat myös sisällöllisesti toisistaan poikkeavia, ja esimerkiksi kelpoisuusvaatimuksissa käytetty perehtyneisyyden määritelmä on ilmaistu lukuisilla eri tavoilla. Myös tutkintoa koskevia määritelmiä on lukuisia.

Ja mitkä ovat sitten ehdotetut muutokset? Ylimmän poliisijohdon osalta erikseen määritellystä tutkintovaatimuksesta eli oikeustieteen kandidaatin tutkinnosta ja poliisipäällisyyden tutkinnon lisäksi suoritetusta ylemmästä korkeakoulututkinnosta luovuttaisiin ja tutkintona vaadittaisiin jatkossa ylempää korkeakoulututkintoa. Niissä viroissa, joissa on yhteys operatiiviseen poliisitoimeen, vaadittaisiin perehtyneisyyttä poliisitoimeen. Erillistä tutkintovaatimusta ei ole määritelty ylimmän poliisijohdon virkojen kelpoisuusvaatimuksissa muissakaan Pohjoismaissa. Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön ja paikallispoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksina olisivat esityksen mukaan ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen. Suojelupoliisin päällikön kelpoisuusvaatimukset ovat samat lukuun ottamatta perehtyneisyyttä poliisitoimeen. Ylimmän poliisijohdon nimittämistoimivaltaa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia.

Hallituksen esitys pohjautuu työryhmän raporttiin ja liittyy kokonaisuuteen, jolla uudistetaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Asetustasolla säädettyjä poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia on tarkoitus muuttaa lain hyväksymisen jälkeen. Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin ja muiden poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimuksesta säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella. Tavoitteena on, että laki- ja asetustasolla säädetyt poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimukset muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden ottaen huomioon yhtäältä muun valtion ylimmän johdon kelpoisuusvaatimukset, muuttuneet tutkintonimikkeet ja organisaatiouudistukset. Poliisitoimen tuntemus olisi kelpoisuusvaatimuksena poliisihallinnon viroissa ylimmästä poliisijohdosta alkaen niissä viroissa, joiden hoidossa korostuu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. — Kiitos.

18.35 Kari Kulmala ps: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi poliisin hallinnosta annettuun lakiin ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimuksia ja virkaan nimittämistä koskevat säännökset. Tiettyjen poliisivirkojen kelpoisuusvaatimuksista ja virkoihin nimittämisestä säädettäisiin jatkossa lakitasolla, kun tällä hetkellä nimitykset tehdään lähinnä asetustasolla, kuten ministeri juuri äsken totesi.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

Poliisimiesvirat on lueteltu poliisista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ja niihin on säädetty kelpoisuusvaatimukset poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa. Määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Lisäksi yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Tässä onkin ollut poliisissa paljon tulkinnanvaraa riippuen virkoihin nimittävistä henkilöstä. Olen nähnyt hyvin erikoisia nimityspäätöksiä.

Poliisilaitoksen päällikön tehtävän luonne on muuttunut pienehkön viraston johtotehtävästä suuren organisaation johtotehtäväksi. Tällöin hänellä korostuvat strateginen johtaminen, toiminnan ja talouden johtaminen, sidosryhmäyhteistyö sekä henkilöstöjohtaminen. Valitettavasti hänen koulutuksensa pohjalla ei tarvitse olla poliisikoulutusta ollenkaan. Tällä hetkellä meillä voi olla poliisipäällikkönä varatuomari tai komisariona kaupallisen alan maisteri, joka ei ole ollut ikinä yhdelläkään poliisitehtävällä mukana. Silloin keskustelu poliisitehtävistä kenttäpoliisien kanssa on hataralla pohjalla ja uskottavuus saattaa horjua.

Mielestäni poliisiorganisaatiossa myöskään poliisin päällystökurssia ei arvosteta riittävästi. Päällystökursilla kuitenkin opetetaan johtamaan poliisitoimintaa. Tällä hetkellä poliisikonstaapeli voi poliisin perustutkinnon jälkeen suorittaa vaikka kirkkoon liittyvät opinnot yliopistolla ja kandin tutkinnon jälkeen hakeutua komisarion virkaan. Kaikki kunnia kandin, maisterin ja tohtorin opinnoille, mutta kyllä poliisin päällystön ja poliisipäällikön tehtäviin tulisi olla lähtökohtaisena perustana ainakin poliisin perustutkinto ja poliisitoimen tuntemus niissä viroissa, joiden hoidossa korostuu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. Sitä tällä hallituksen esityksellä ollaan osittain parantamassa, ja pidänkin esitystä hyvänä.

Näin on kaikessa muussakin toiminnassa. Ellei ole tehtävän mukaista koulutusta, ei ole myöskään uskottavuutta, myöskään täällä eduskunnassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvallisuus selvityslain ja kansainvälisistä tietoturvaluusuuvelvoitteista annetun lain 20 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

18.38 Sisäministeri Paula Risikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on siis hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvallisuus selvityslain ja kansainvälisistä tietoturvaluusuuvelvoitteista annetun lain 20 a §:n muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on muuttaa turvallisuus selvityslakia niin, että suojelupoliisista tulisi sisäministeriön

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

hallinnonalalla ainoa toimivaltainen viranomaisen turvallisuus selvitysten laatimisessa. Tällä muutoksella on tarkoitus parantaa turvallisuus selvitysten laatua, yhdenmukaistaa menettelyä ja kehittää osaamista.

Voimassa olevan lain nojalla Poliisihallitus määräsi suppeiden turvallisuus selvitysten tekemiseen liittyvät tehtävät suojelupoliisille jo vuoden 2016 alusta alkaen. Samalla suojelupoliisiin siirtyi virkamieslain nojalla paikallispoliisista kahdeksan henkilöä näitä tehtäviä suorittamaan. Suojelupoliisin hallinnollinen asema on muuttunut, ja se ei enää ole Poliisihallituksen alainen. Tämän vuoksi turvallisuus selvitysten keskittämisestä suojelupoliisille tulee nyt säätää siis lailla.

Lisäksi turvallisuus selvityslakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että poikkeus turvallisuus selvityksen maksullisuudesta ei enää koski sisäministeriön hallinnonalalla viranomaisen tai oppilaitoksen hakemusta. Näin ollen myös sisäministeriön hallinnonalalla toimivat viranomaiset ja koulutuslaitokset olisivat jatkossa lähtökohtaisesti velvollisia maksamaan turvallisuus selvityksistä siten kuin turvallisuus selvityslaisissa säädetään. Muutos ei koske Pääesikunnan tekemiä turvallisuus selvityksiä. Maksuvelvollisuudella katettaisiin turvallisuus selvityksen laatimisesta aiheutuvat kulut.

Kyseessä ei ole budjettilakiesitys, eikä siihen liity määrärahasiirtoja, eikä hallituksen esityksestä aiheudu lisämäärärahatarpeita sisäministeriön hallinnonalan talousarvioon eikä kuntien määrärahoihin.

Lisäksi kansainvälisistä turvallisuus velvoitteista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksenhakua koskeva teknisluontoinen muutos. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle hylkyjen poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja merilain, alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain ja alusrekisterilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 20/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.9.2016 pidettävään täysistuntoon.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta, asuntoomaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä ja eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 77/2016 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 17/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.9.2016 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 78/2016 vp

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 7.9.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola